

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

Diplomová práce

ETIKA VE SPORTU

Autor: Bc. Josef Hovorka

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením Prof. PhDr. Anna Hogenové, CSc. a uvedl všechny použité literární a odborné zdroje a dodržel zásady vědecké etiky.

V Praze dne 12. 4. 2012

.....

Chtěl bych poděkovat Prof. PhDr. Anně Hogenové, CSc., PhDr. Martinu Doktorovi z Českého klubu fair play za informace týkající se fair play v České republice a společnosti Prague International Marathon za odbornou pomoc a cenné rady, které mi poskytli při zpracování magisterské práce.

V Praze dne 12. 4. 2012

.....

Jméno a příjmení autora: Bc. Josef Hovorka
Název diplomové práce: Etika ve sportu
Katedra: Katedra občanské výchovy a filosofie
Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.
Rok obhajoby diplomové práce: 2012

Abstrakt:

Cílem práce je přinést nový přístup k problematice etiky ve sportu, iniciovat změnu pohledu na sport, vytvořit preventivně-vzdělávací program a změnit přístup ve výchově nejenom sportovců, ale také dětí a mládeže v České republice.

Klíčová slova:

hra, celek, Areté, olympismus, doping, fair play

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: BSc. Josef Hovorka
Title of the master thesis: ETHICS IN SPORT
Department: Institute for Sociology, Philosophy and Ethics
Supervisor: Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.
Year of presentation: 2012

Abstract:

The aim of the thesis is to present a new approach to the topic „Ethics in Sport“, to initiate a change in the attitude to sport, to create a preventive-educative programme and to change the approach to the education not only of athletes, but also of children and the youth in general in the Czech Republic.

Keywords:

Game, Whole, Tune, Olympism, Doping, Fair Play

I agree the thesis to be lent within the library service.

Obsah

Úvod	8
1. Analýza základních fenoménů	10
1.1 Filozofická cesta ke hře	10
1.2 Dialog a hra	11
1.3 Pravda v dialogu	13
1.4 Hra	14
1.5 Gadamer hrát a být hráni	16
1.6 Hra v našem životě	17
1.7 Pohled na hru - Johan Huizinga	19
1.8 Roger Caillois a hra	20
1.9 Spojení hry a ohně	23
1.10 Celek a bytí	25
2. Olympismus	30
2.1 Olympismus, základ sportu	30
2.2 Přesah olympijských her	31
2.3 Olympijské hry mladých YOG DNA	35
3. Doping	38
3.1 Doping a sport	38
3.2 Dealer dopingů	41
4. Programy na podporu etiky ve sportu	44
4.1 UEFA a RESPEKT	45
4.2 WADA a Antidopingový výbor ČR	45
4.3 Desatero fair play	46
4.4 Švýcarský olympijský výbor (Swiss olympic)	47
5. Aporie současného sportu z hlediska etiky	49
5.1 Jaký je sport současnosti	49
5.2 Sportovec je především člověk	51
5.3 Jak se orientovat, kde hledat pravdu?	54
5.4 Etické hodnoty	57
5.5 Trénink a jeho filosofie	61
5.6 Víra, duše a sport	65
5.7 Ideál kalokagathía - historie nebo naopak budoucnost?	67

6. Výzkum	70
6.1 Cíle výzkumu	70
6.2 Metodika	70
6.3 Vnímání principů fair play českou mládeží - Český klub fair play.....	71
6.4 Etika ve sportu	74
6.4.1 Sport.....	74
6.4.2 Olympismus.....	76
6.4.3 Zdraví a výživa	82
6.4.4 Fair play	86
6.4.5 Doping	89
6.4.6 Sociální média a internet	93
6.5 Hlavní zjištění	95
7. Projekt «HRAJ FAIR CZ»	99
7.1 Hlavní cíle «HRAJ FAIR CZ»	99
7.2 Popis projektu	99
7.3 Přínos «HRAJ FAIR CZ»	100
7.4 Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?	102
7.5 Prezentace projektu.....	104
Závěr	105
Resumé	108
Summary	110
Použitá literatura.....	111
Přílohy	116

Úvod

Etika ve sportu není jednoznačně žádným oblíbeným nebo dokonce populárním tématem, přesto je tím nejdůležitějším. Díky sportu můžeme vidět spojený svět na olympijských hrách, každý se může do sportu zapojit a ukázat ze sebe to nejlepší. A právě proto sport fascinuje a spojuje lidi po celém světě všech věkových kategorií a výkonnosti.

Co by byl sport bez emocí, respektu nebo fair play? K tomu všemu patří odpovědnost za chování každého z nás i vůči ostatním.

Čistý sport je založen na olympijských ideálech. Tyto olympijské ideály, čistý sport a fair play jednání by měly být respektovány nejenom ve sportu, ale i v každodenním životě.

Jsou to právě děti a mladí, z kterých číší čistá radost, zaujetí, které na nich můžeme vidět během sportovních aktivit. A právě v mladých je naše budoucnost, je potřeba se na ně orientovat a podporovat je.

Smyslem práce je přinést nový přístup k problematice etiky ve sportu, iniciovat změnu pohledu na sport, vytvořit preventivně-vzdělávací program a změnit přístup ve výchově nejenom sportovců, ale také dětí a mládeže v České republice.

Víme, že dnešní společnost dokáže ocenit ty nejlepší výkony, proto se také sportovci snaží dosahovat maxima své výkonnosti a udržet se na výsluní co nejdéle. Ale je to jediné, co motivuje dnešní mladé lidi ke sportu? Nebo sport přináší něco hlubšího? Něco, díky čemu můžeme poznat sebe sama?

V první kapitole vymezuji a zpracovávám základní fenomény. Nejprve hovořím o významu hry, dialogu, olympijských her, ohně a směřování k celku, kterými se zabývají Eugen Fink, Johan Huizinga, Roger Caillois, Hans-Georg Gadamer, Ferdinand Mazal nebo Anna Hogenová, to vše v souvislosti s naším životem a sportem.

Dále ve druhé kapitole přibližuji hlavní myšlenky olympismu, který tvoří základ sportu, ale také se zabývám ve třetí kapitole vývojem neetického jednání spojeného především s dopingem.

Čtvrtá kapitola pojednává o etických principech ve sportu, významu fair play, jednotlivých programech, se kterými jsem se osobně setkal.

V páté kapitole přibližuji aporii současného sportu z hlediska etiky, nabízím názory a pohledy autorů z různých oblastí lidského života na to, jak vidí dnešní sport a možnosti jakým směrem se ubírá.

V šesté kapitole představuji průzkum Etika ve sportu, který byl sestaven na základě předešlého kritického studia. Tento průzkum jsem provedl u dětí a mladistvých na základních a středních školách. Orientoval jsem se na tyto oblasti: vztah já a sport, olympismus, zdraví a výživa, fair play (konkrétní odpovědi), doping, sociální média a internet s cílem vytvoření projektu pro děti a mladistvé v ČR.

V sedmé kapitole již navrhuji konkrétní preventivně-vzdělávací projekt zaměřený na etické principy, fair play a boj proti dopingů v ČR.

1. Analýza základních fenoménů

1.1 Filozofická cesta ke hře

Je těžké klást si otázku jaký význam má hra ve filozofii. Většinou je filozofie zaměřena na témata přísná a práce abstraktního myšlení, založena na vážných věcech. Těžko si můžeme tedy představit něco veselého a uvolňujícího jako hru. „Zdá se, jako by hraní a myšlení patřily k protikladným životním postojům; radostná naivita, která bezstarostně mísí skutečnost s fantazií a rozhodně netrpí nějakou „myšlenkovou chudokrevností“, je zjevně velmi vzdálena kritickému a uvážlivému zkoumání věcí, které se pochybovačně táže, zda jsou a co jsou a jak jsou“ (Fink, 1993, s. 19). Ano, ale právě tyto otázky si musíme klást, abychom pochopili skutečný význam hry pro náš život. „Zdá-li se náš pokus zamyslet se nad hrou zvláštní, tkví to patrně v tom, že problém se tu má stát právě takovým fenoménem, jenž jako by se sám sebou vyznačoval zcela elementární neproblematičností“ (Fink, 1993, s. 19). Otázka se ve své jazykové formě, můžeme zaměřit na cokoliv.

Ještě před několika lety jsem si tuto otázku o hlubším významu hry pro etické jednání ve sportu odmítal položit, ale po dalších setkáních se sportovci, jak na vrcholové úrovni, tak běžnými sportovními nadšenci, jsem se k tomuto tématu opět vrátil. Proč tedy nezačít na půdě filozofie? Filozofie se blíží všem fenoménům života, v kterých se odráží každodennost našeho života, v jejím okruhu můžeme nalézt nejrůznější neblahé zkušenosti, hrůzu, vinu, zoufalství a další těžké otázky: díky tomu ale můžeme získat odstup od našeho bytí, bytí všech věcí kolem nás.

K tomu přispívají například poutní cesty do různých míst, nejnámější jmenujme svatojakubskou cestu do Santiaga de Compostela ve Španělsku, jejíž motto vyzývá „Navrať se domů (k sobě) se silou v sobě“¹. V Česku jmenujme například Svatou Horu u Příbrami a s ní spojenou poutní cestu VIA NOVA. Jde o pěší cestu o délce 280 km, která sahá až do oblasti Dolního Bavorska, Salcburských jezer a Horního Rakouska. Každá takováto pěší cesta stojí určité úsilí jak fyzické tak duševní, kdy získáme nový pohled na věci. Správný filozof se u této „distance“ nezastavuje, ale díky tomuto odstupu se mu otevírají nové otázky, jak porozumět lidskému životu a pokusit se je pojmově vyjádřit. Poutní putování je takovým druhem „Wellnes“ pro tělo a ducha, umožňuje nám více se zabývat sám sebou, otevírá nám bránu k sobě samému (Thurn

¹ „Return home with a stranger: you.“

und Taxis, 2009). „Právě proto má však filozofie blízko k velkým vášním a zmatkům srdce i ducha, k elementární pietě, která spojuje živé s mrtvými, k vzrušení smyslů, v němž pociťujeme to, co je zde a co je pozemské; má blízko k záření krásy na všech světských věcech a sama je jedním jediným údivem nad zázrakem toho, že jsoucno jest, a v tom jejím údivu zaznívá i obdivování světa“ (Fink, 1993, s. 20). Proto je tedy možné vydat za filozofickým tázáním po hře.

Lidský život je utvářen především vážnými věcmi - ať se v dnešní společnosti podíváme kamkoliv, proto se také hra může zdát okrajovým fenoménem. Právě proto je v našem životě hra, která stojí proti životní vážnosti, starostem a práci. Podílí se a pečuje o naši duši, může se jevit jako nevážnost, nevázanost, která uvolňuje naše životní napětí, umožňuje nám prodlevu, zotavení. Tedy něco, po čem dnešní společnost nejraději sahá v podobě tablet a jiných látek, které mají vyvolat stejný efekt, ale jak to často končí?

Filozofie pomáhá sebeinterpretovat náš lidský pobyt a jeho pobývání ve světě. Ve světě se nesetkáme s takovou věcí, která, i kdyby byla sebemenší, by nevyvolala v člověku údiv. Stejně tak je tomu u jsoucna, které není tak vysoko, abychom o něm nemohli žasnout. Bez úžasu by byl život pouhou existencí. A hra nám přináší okamžiky, kdy emotivní úžas, nadšení spojuje vše v jeden celek.

1.2 Dialog a hra

Nejpřednějším prostředkem této a vůbec komunikace se jeví řeč. „Podstatou hry je „Gespräch“ (rozhovor)“ (Hogenová, 2009, s. 186). Proto Sokrates uvádí, že ti, kteří nejsou připraveni k dialogu, jsou nevzdělanci. Ti se v dialogu snaží pouze prosadit svůj vlastní názor a tedy ho vnutit ostatním, aby ho přijali za svůj. Sokrates naopak zdůrazňuje, že nechce útočit na partnery, aby to, co říká, se stalo pravidlem. Proto vykřikování hesel o fair play a to že, doping do sportu nepatří, mnoho nepřinese. Pokud bychom prosazovali vlastní „se“, stalo by se, že bychom podlehlí sami sobě. Naopak moudrostí je, se držet na uzdě, moudře respektovat věc, být silnější sami sebe. Rozmlouvající by neměli v rozmluvě chybovat, snad jediné neúmyslně, dobrá vůle by měla směřovat k neustálému respektu k pravdě. Což je do jisté míry shodující s Augustinem, který vidí směřování k vnitřní Pravdě v nás. Chyby vidí Platón, jako cosi, co se nám vkradlo do mluvy proti naší vůli.

Diskutující by si neměli odporovat, aby se nestavěli jeden proti druhému, nýbrž aby se stavěli proti nepravdě a za pravdu toho či onoho sdělení. „Otázky které klade Sokrates - zastánce dialogické otevřenosti, nejsou kladeny tak, aby směřovaly k porážce protivníka, nýbrž aby prošetřovaly stanoviska, které jeden či druhý do rozmluvy přináší“ (Palouš, 1991, s. 39). To je sport, umění přijmout porážku, kdy jsme „prošetřovali stanoviska“ v tázání, kdo zvítězí. Účastníci dialogu - závodu by se navzájem neměli blokovat a jejich snahou by se mělo stát, dozvědět se skutečnost, o níž se vede diskuze. Každý účastník hovoru by měl hovořit z hloubi svého vlastního názoru, měl by pečlivě rozvažovat a přemýšlet o názoru toho druhého a neměl by se nechat strhnout pouze velkými slovy, když je ten druhý chytřejší, obratnější nebo výmluvnější.

Díky rozhovoru s druhým přijdeme na pravdivý výrok, který je vlastně v nás. Důležitý je prostor pro vnitřní hlas pravdy. Sokrates upřednostňuje tento prostor před množstvím posluchačů, v davu se tento prostor pro vnitřní hlas pravdy vytrácí, protože účastníci jsou ovlivněni davem a nejsou otevřeni pro hledání pravdy.

Na nabídky protivníka počínat si bez pravidel, nečestně, by Sokrates nepřistoupil. Zachoval by se čestně v souladu s pravdou. I když protivník řekne Sokratovi, ať si počíná podle své chuti, Sokrates říká, že nemůže přece jednat, podle své chuti, jestliže to není pravda.

„Není dobré odpovídat bez rozmyslu, dát si zastříť jasnou mysl nějakým momentálním afektem, uražeností, dotčením aj.“ (Palouš, 1991, s. 40). A tak každý z nás nebo sportovec by tedy měl stále být nad věcí, dokázat se ovládat. Dále je třeba se neustále držet tématu hovoru a sledovat, co stálo na začátku rozhovoru.

„Mluví-li partner skutečně podle svého mínění, je tento předpoklad smysluplnosti rozmluvy stále přítomen“ (Palouš, 1991, s. 41). Je důležité během rozmluvy nikam neutíkat, být stále přítomni v rozmluvě. Také Sokrates varuje před jakýmkoliv klamáním ať sebe nebo druhého a říkáním tvrzení, která vlastně nemíní. Tak ani učitel, trenér, sportovec by neměl klamat lidi kolem sebe a říkat věci na rovinu.

Žertování by nemělo být součástí dialogu, poškozují jak partnera, tak samotný dialog. „Vždyť žertování snižuje partnera na úroveň dítěte“ (Palouš, 1991, s. 41). Dále opět

zdůrazňuje neustálou odpovědnost jednání podle svého názoru, pravého přesvědčení. Takové žertovní, kdy poškozují protihráče je označováno jako nesportovní chování.

„Všichni účastníci jsou potud účastní rozmluvy, pokud horlivě usilují dozvědět se to, co se skutečně týká předmětu dialogu“ (Palouš, 1991, s. 41). Ve hře je to dozvědět se, kdo je nejlepší, a otázky klademe samotnému tělu. „Ve hře je zdrojem podstatného tazání něco přesazného, co nás má v moci“ (Hogenová, 2009, s. 186). To co udělá fotbalista, nebo hokejista v dalším okamžiku je otevřeno, klíčku nebo vystřelí? Otázka je otevřená, vše záleží na hře samé, na nepředvídatelných okolnostech, které činí hru hrou. Pokud je výsledek domluven dopředu, je to nehorší zločin. A vytváří se jen zdání hry a to diváci poznají, vycítí, ale právně to nelze dokázat. „Vždy se ale hrající člověk vyladuje na něco, co není v jeho moci, ale co je naopak, důležitější než on sám. Proto chceme-li do hry vstupovat s naší vůlí, pak hru degradujeme na zdání hry a na lež“ (Hogenová, 2009, s. 186).

1.3 Pravda v dialogu

„Opravdové hledání pravdy v dialogickém setkání, toto procházení sem a tam, má přece význam pro to, aby se člověk setkal s pravdou; i bloudění je vlastně příznakem že se hledající pustil opravdově do hledání a že při tom opustil falešnou setrvalost v původním mínění“ (Palouš, 1991, s. 41). Proto je bloudění důležité, dá se přes něj dojít až k cíli a tím je setkání s pravdou. Podobně toto nalézáme také u Augustina. Sportovec, který si myslí, že je nejlepší na světě a nikdy nejde k sobě, do souboje, dialogu s ostatními sportovci, nikdy nezjistí, jak na tom ve skutečnosti je.

Nápad se lépe probírá ve dvou, proto by měl trenér vést neustále dialog se svým svěřencem, a pokud si jeden s něčím neví rady, ten druhý mu může pomoci. Sokrates cituje Homéra: „To je způsob, jak jsou lidé vynalézavější k dílu řeči i myšlenky“ (Palouš, 1991, s. 41). Sokrates vědění nevlastní, ale s pomocí druhých ho chce hledat. Monologický dialog je také důležitý, i když se jedná o rozmluvu se sebou samým, je v něm výhoda, že na nás neútočí ostatní. Sokrates zároveň varuje před dlouhými dialogy, které by mohly působit jako řečnické efekty. Řečník může mluvit i neelegantně a co do efektivnosti nedbale, hlavní důležitost vidí Sokrates ve sdělované pravdě. Také poukazuje na ostatní rétory, kteří mohou dobře vypadat, být vzdělaní, mluvit líbivě, ale zároveň dokážou být absolutními nevzdělanci, pokud jim chybí to hlavní, tím je, přivádět na svět spravedlnost a zapuzovat špatné.

1.4 Hra

Pomocí hry měníme nejen sebe, ale i okolí kolem nás, mnohdy více než si jsme sami schopni uvědomit. Hrou se zabýval už ve druhém století před naším letopočtem Galenos, který říká: „Je to činnost zaměstnávající příjemným způsobem tělo i ducha“ (Mazal, 2000, s. 7). Friedrich Schiller říká, že díky hře je člověk celým člověkem, hraje si s krásou a pro prožitek (Mazal, 2000). To potvrzuje i Huizinga: „Krása lidského těla v pohybu dosahuje ve hře nejvyššího výrazu“ (Huizinga, 2000, s. 16).

Ale hra je mnohem víc. Hra nemá své bytí pouze ve vědomí, jednání hráče, ale je tomu naopak, hráče vztahuje do svého pole a naplňuje ho duchem hry. „Hráč hru zakouší jako skutečnost, která jej přesahuje“ (Gadamer, 2010, s. 109).

Celý náš život je podobný hře, kdy nevíme jak hra ani život dopadne. V životě i ve hře postupně vyhmataáváme, co je důležité a podstatné. Naším životním úkolem je poznávání sebe sama. „Nerodíme se hotovými lidmi, stáváme se jimi a cesta, která nás dělá hotovými, se nazývá život“ (Hogenová, 2009, s. 176). Sama hra má tedy daleko hlubší význam.

V našem životě se snažíme najít sebe sama, a to je nejtěžší věc, je to celoživotní program. „Řečeno jednoduše, nikdy nemůžeme vědět, co nám hra přinese. A stejně tak je tomu v životě. Hra se nedá matematicky přesně určit, jak dopadne, když dodržíme její pravidla. Hra je vymezena hřištěm, pravidly a hráči, kteří tato pravidla dodrží. V běžném životě se často setkáváme s tím, že velcí, mocní berou vše - což má pro hru nedozírné následky. „Pokud se do hry vpustí manipulace, v českých podmínkách se jedná o „kapříky“, pak se hra likviduje a stává se z ní byznys toho nejdopornějšího kalibru“ (Hogenová, 2009, s. 177). Naopak díky nevypočitatelnosti je hra hrou, probouzí v nás nejistotu, a nejistota v nás otevírá hledání a tím hledáním je poznání, vyhmataávání sebe sama a života vůbec. A tak v Bibli můžeme najít „Já jsem cesta, pravda, a život. Putování, cesta nás mají přivést k podstatě našeho života. „Vždyť ti, kdo hledají zlato, vykopají mnoho země a málo nacházejí“ (Herakleitos, 1989, s. 27). Proto je hra tím určujícím co nás vede na cestě. Tuto cestu nemůžeme nikdy řídit, organizovat pomocí přírodních zákonitostí v kauzálním provedení (Hogenová, 2009).

„Podstatou hry je život sám. Proto nám staří Řekové zanechali představu spojení Země a nebes v podobě Hieros Gamos a obrazem této hry jsou i olympijské hry a každá hra ve sportovním i nespportovním smyslu“ (Hogenová, 2009, s. 177).

Vítěz antických olympijských her se díky svému výkonu dostal do blízkosti Bohů, do stavu, který mu zaručoval nesmrtelnost a slávu s tím spojenou. „Toto přiblížení božskému světu se nazývalo Epifanií, nebylo možno toto přiblížení suplovat nějakým pozemským dobrem ve formě peněz, vlivu apod.“ (Hogenová, 2000, s. 108). Tohoto dosáhneme pouze férovým, čistým, ryzím chováním, proto také jedním z hlavních symbolů olympijských her je oheň, neboť i on je čistý, ryzí a poctivý. Pokud použijeme doping nebo nečestné jednání, tento oheň, tedy nejvyšší hodnotu v nás můžeme uhasit (Hogenová, 2000).

Proto je poznávání velice pomalé, a děje se jen ve hře. Hry a hraní nám umožní potkat sebe sama v tom nehlubším a nejvlastnějším. Kdekoliv jinde jsme v určité roli, pokud jsme ve hře, nikdo nemůže mít jiné podmínky, počítat s jinými pravidly, musíme respektovat pravidla. V dnešní společnosti toto jen marně hledáme, naopak je tomu ve hře: „Při hře se pohybujeme ve světě hry, v čistém nezkaleném světě, ve kterém vidíme všechny mantinely, překážky, soupeře a spoluhráče i sebe sama jasně a čistě“ (Mazal, 2000, s. 13). Proto má každý rád hru a těžko tyto pocity může popsat pomocí slov a vět, je to něco, co je v nás. Často vidíme sportovní reportéry, kteří chtějí ihned pozápase hovořit s hráčem. Tento hráč, pokud hrál naplno a férově, je stále ponořen do hry, a proto těžko mluví, a sotva dá smysluplnou větu dohromady.

„I olympijské hry jsou takovým návratem k pramenům, z nichž pramení náš společný život“ (Hogenová, 2009, s. 178). Setkávají se tam lidé a bozi, celý svět, jak sportovců, tak obyčejných lidí. Podstatou her, slavností je dojít k počátku, každá hra je jedinečnou, nejde zopakovat, zahrát znovu - ani opakovaný zápas ve fotbale, pokud je opakován a výsledek je stejný, hra nikdy nemůže být stejná. K počátku se dostáváme pomocí vyhmatávání vlastní cesty. „Tato cesta se podobá lodníkovi, který se dostává na moře, někdy nejsou příznivé větry, které loď nesou do cíle“ (Hogenová, 2009, s. 179). Kdo se plavil na lodi tak ví, že tam platí jiná pravidla než na zemi, člověk musí respektovat bezvětrí, může více prodlévat u sebe, a vidět také věci, které nechal na břehu, v jiném světle. Dnešní manažeři, i když mají jachty, plují po moři, nikdy k prodlení nedojdou. A tak radši vyhledávají místa, která tento hlas nebo prodlévání

přehluší - ať už je to práce, hlasitá hudba, požitky, koně, obrazy, auta. Tento člověk neumí čekat, prodlévat u věcí, nechat se oslovit třeba obrazem od Rembrandta, ale on vše chce mít hned, a tak nespokojený vlastník týmu trenéra po třech prohraných zápasech odvolá, a odvolá i dalšího. Není tedy spokojený, protože nenašel především sebe. Siegfried Gukerle, který jako student objevil od turismu nedotčený ostrov Margarita ležící v Karibiku, založil vlastní cestovní kancelář a stal se prakticky během několika dní milionářem, ale po dvanácti letech, jednoho dne o vše přišel: „Právě tento den jsem našel sám sebe a cítil se nejvíce šťastný.“ Ano, naprostý krach mu nabídl novou šanci (Siegfried Gukerle, 2011).

1.5 Gadamer hrát a být hráni

Hra nemá své bytí pouze ve vědomí, jednání hráče, ale je tomu naopak, hráče vztahuje do svého pole a naplňuje ho duchem hry. „Hráč hru zakouší jako skutečnost, která jej přesahuje“ (Gadamer, 2010, s. 109). Hra má vlastní bytnost, která nezávisí na vědomí samotných hráčů.

„Mohli bychom patrně říci, že hra není pro hrajícího ničím vážným, a že právě proto ji hraje“ (Gadamer, 2010, s. 103). Hraní má přesto bytostný vztah k vážnému. „Důležitější je, že v samotném hraní spočívá vlastní, dokonce posvátná vážnost“ (Gadamer, 2010, s. 103).

„Hru činí zcela hrou pouze vážnost ve hře, a nikoli vztah k něčemu vážnému, co hru přesahuje. Kdo hru nebere vážně, kazí ji“ (Gadamer, 2010, s. 103).

Bytnost hry a chování: „Veškeré hraní spočívá v tom, že jsme hráni. Působení hry, okouzlení, které způsobuje, vězí právě v tom, že se stává hra pánem nad hráčem“ (Gadamer, 2010, s. 107).

Vlastním subjektem ve hře není hráč, ale je to samotná hra. „Je to hra, co hráče poutá, co jej zaplétá do hry a ve hře drží“ (Gadamer, 2010, s. 107). To může potvrdit každý z nás, kdo se skutečně ponořil do hry, kolikrát jsme se přistihli, že díky hře jsme úplně zapomněli na čas.

„Bytnost hry tvoří pravidla a pořádky, které předepisují vyplnění herního prostoru“ (Gadamer, 2010, s. 107). Proto by měli hráči hrát fair play, díky hře, která jakoby zevnitř vymezuje jejich prostor.

Hráč především vymezuje hravé chování výslovně proti svému ostatnímu chování tím, že hrát chce. Ano, zde je zásadní rozdíl, kdy chceme hrát, pozitivní naladění, ne musíme hrát. Jsou nám známy spousty příkladů, kdy sportovci museli hrát ať už kvůli rodičům, trenérovi a tak přišli o základní poznání, které hra nabízí. Protože každá hra dává člověku otázky, úkoly a to nám pomáhá k sebeznázornění (Gadamer, 2010).

„Sebeznázornění hry tak způsobuje, že hráč, který něco hraje, tj. znázorňuje, dospívá takřkajíc ke svému vlastnímu sebeznázornění“ (Gadamer, 2010, s. 108). Sportovec se tak může díky hře přiblížit k poznání sebe sama.

„Dokonce ani v takových hrách, jako jsou hry sportovní, které se hrají před diváky, nejsou diváci míněni. Pokud by se totiž staly pouhou podívanou, hrozilo by, že tím ztratí svůj vlastní charakter hry jakožto zápasu“ (Gadamer, 2010, s. 109).

1.6 Hra v našem životě

Stále si klademe otázku o významu hry, může hra, která se pro mnohé jeví jako okrajová, získat význam kosmický, který přesahuje naše bytí?

„Patrně nikdo nepochybuje o tom, že lidská hra je vykazatelný „fenomén“, s nímž se ustavičně setkáváme“ (Fink, 1993, s. 29). Obzvláště ve sportovních hrách to můžeme vidět a konstatovat každý den. Při tomto pozorování ale nezaujímáme potřebný odstup. Na dětskou hru nikdy nenahlížíme jako chemici při rozboru v laboratoři. Protože lidské hře rozumíme, každý z nás si v dětství hrál a ví, co děti prožívají. Díky porozumění lidské hře se nám otevírá lidský pobyt sám pro sebe, ale také možnost, která nabízí nekonečnou fantazii.

Na hru mnoho lidí nahlíží jako na aktivitu, při které očekáváme, zábavu, zážitky, učení, protiklad k vážným věcem, radost, volnost a příjemné krácení chvíle (Mazal, 2000). S výčtem toho, co vše přináší hra, bychom mohli pokračovat neustále, každému z nás dává a otevírá něco jiného, umožňuje nám vidět nové horizonty.

Původní význam slova „hra“ můžeme vidět také jako „tanec“, to asi nejlépe můžeme pochopit ve spojení tance afrických kmenů, kdy se jedná o modlitební rituál, zde můžeme vyzorovat prvopočátek spojení víry a hry.

Také to, že na hru nahlížíme jako na nástroj uvolnění, díky tomu přijímáme tento fenomén do našeho života. „Hra jako hra se však vůbec nebere vážně“ (Fink, 1993, s. 21) a Mazal dodává: „Ve hře přece o nic nejde, ale jde o všechno“ (Mazal, 2000, s. 9).

Hra v životě dětí představuje jednu z nejdůležitějších funkcí. S přibývajícím věkem ale význam hry v životě člověka klesá a je vytlačován z centra našeho života a nahrazován pomocí jiných fenoménů našeho pobývání. Hra se tedy stává okrajovou záležitostí, přestávkou, která slouží k naší rekreaci a tím ztrácí tedy i pravý význam. Hra je spjata s naším životem od prvních krůčků až po stáří, kdy můžeme vidět starší pány hrající petank nebo šachy v parku. A to už věděl i Herakleitos: „Herakleitos si hrál s dětmi v chrámu Artemis, když byl požádán, aby zastupoval krále v Efesu. Na to Herakleitos odpověděl, že dělá důležitější práci, než by dělal jakožto král“ (Hogenová, 2009, s. 181). Právo na hru je v současnosti jedno ze základních práv dětí podle OSN a má ho ve svém mottu „Each child has the right to play.“ (UNICEF, 2007) a dětský fond UNICEF ho ztělesňuje v krédu „For every child health, education = play, equality, protection.“ Jako dobrovolník pro Unicef jsem měl možnost připravovat výstavu UNICEF ČR a měl možnost nahlédnout do kufru, kterému se říká „Škola v krabici“. Součástí projektu „Škola v krabici“ jsou především učební pomůcky pro 80 dětí a jednoho učitele, najdeme tam nejenom křídly, tužky, bloky na psaní, ale také míč na fotbal, volejbal a rozlišovací dresy. Hra patří po právu dětem, které jsou chráněny rodiči, vážnost života se jejich zatím nedotýká. „Hraní je u malého dítěte zjevně čistým naplňováním jeho způsobu pobývání“ (Fink, 1993, s. 21). Dnes kdy za námi naše děti přijdou, abychom si s nimi šli hrát, často je odmítneme, „nemám čas“, „jdi si hrát do pokoje“ nebo „pusť si televizi, počítač“. My dospělí si myslíme, že jde pouze o hru, ale jde o mnohem více. „Ale dítě neříká, pojdte si se mnou hrát! Říká, „Tati, mami, paní učitelko, uče se mnou, ve hře na něco, zkoušejte, jak to či ono umím, ukažte mi, jak to dělat, řešit, lépe se k tomu postavit, jak to udělat a nerozbít“ (Mazal, 2000, s. 9). Pokud se dětem otevřeme a budeme si s nimi hrát, získáme jedinečný společný vztah. „Mluv a hraj si s dětmi. Znovu v sobě objevíš někdejší svobodnou a neuspěchanou bytůstku“ (Mundy, 2004, s. 9).

1.7 Pohled na hru - Johan Huizinga

„Hra je dobrovolná činnost, která je vykonávána uvnitř přesně stanovených časových a prostorových hranic, podle dobrovolně přijatých, ale bezpodmínečně závazných pravidel, která má svůj cíl v sobě samé a je doprovázena pocitem napětí a radosti a vědomím „jiného bytí“, než je všední život“ (Huizinga, 2000, s. 44).

„Ve hře však nutně poznáváme ducha. Neboť hra není hmota, ať už je její podstata v čemkoliv“ (Huizinga, 2000, s. 12).

Huizinga říká, že sport může do jisté míry působit jako kompenzační prvek, který pomáhá navracení herních forem do života společnosti. Již tehdy ale také upozorňoval zhmotňování sportu, braní hry příliš vážně, tomuto přispívá především zvyšování výkonnosti, neustálého zpřesňování a měnění pravidel. Což vede k ztrátě pravého obsahu hry (Huizinga, 2000). Proto také Huizinga říká: „Každá hra je nejdříve a především svobodným jednáním. Hra na rozkaz přestává být hrou“ (Huizinga, 2000, s. 17). Naopak pomocí hry přichází do našeho života řád. Hra také vytváří a utváří řád, kdy do našeho nedokonalého světa, přináší dočasně dokonalost. Pokud se ale od tohoto řádu chýlíme, kazíme a znehodnocujeme hru (Huizinga, 2000).

Hra dosahuje nejvyššího stupně právě ve sportu. „Právě tento prvek napětí uděluje hře, která je sama o sobě mimo dobro a zlo, jistý etický obsah. Napětí podrobuje zkoušce hráčovy schopnosti: jeho tělesnou sílu, vytrvalost, důvtip, odvalu, schopnost vydržet, a zároveň jeho síly duševní, neboť při veškerém úsilí o vítězství ve hře musí zachovávat předepsané hranice dovoleného“ (Huizinga, 2000, s. 22).

Pravidla podle Huizingy platí pouze uvnitř světa, který vyčleňuje sama hra, jsou závazná a nepřipouštějí pochybnosti (Huizinga, 2000).

„Když hra skončí, její účinek nezmizí; svým leskem ozařuje obyčejný svět tam venku a skupině, která slavnost slavila, zajišťuje bezpečnost, pořádek a blahobyt až do doby, kdy znovu nastane čas posvátných her“ (Huizinga, 2000, s. 26). Tímto Huizinga popisuje prastarý význam ohně, který planul během olympijských her a který prezentoval všeobecný mír ekecheiria.

1.8 Roger Caillois a hra

Caillois svým vymezením hry částečně kritizuje i uznává Huizingovo pojetí hry a zabývá se také vlivem hry v oblastech jako sázení a loterie. Z hlediska formálních znaků Caillois vymezuje hru, jejíž nedílnou součástí je sebeovládání, důležitější než výsledek je cesta k němu. „Hra uvádí do lekce sebeovládání, přivyká k němu, vybízí k rozšíření návyku sebeovládání na celou sféru nestálých lidských vztahů, kde už nepanuje ani nezištná soutěž ani omezená náhoda. Umění povznést se nad výsledek hry, i kdyby bylo pouze zdánlivé a muselo být stále znovu prokazováno, už je nemalou ctností“ (Caillois, 1998, s. 19).

Popisuje také to, jak jsme dospěli k výsledku s poukazem na čestný boj a fair jednání. „Způsob, jakým se k vítězství dospělo, je důležitější než samo vítězství...“ (Caillois, 1998, s. 20). Caillois jasně vyzývá k respektování, pravidel, rozhodčích a k tomu, že sportovec by měl využívat jen svých schopností. „Hra jistě předpokládá vůli vítězit s nejlepším využitím svých schopností a bez nedovolených kroků“ (Caillois, 1998, s. 18).

„Ve všech případech je takto doména hry uzavřeným, ohraničeným, chráněným světem; prostorem v čisté podobě“ (Caillois, 1998, s. 28). Můžeme dodat prostorem, kde neexistuje místo pro podvody nebo dopingové jednání.

„Hra nemá žádný smysl než sama v sobě. Právě proto jsou její pravidla tak závazná a absolutní, mimo jakoukoli diskusi“ (Caillois, 1998, s. 29). S tím se Caillois shoduje i s Huizingou, který také kladl důraz na pravidla.

Caillois vymezuje hře prostor pro otázky, kreativitu tedy svobodné jednání, díky kterému se nám otevírají nové možnosti. „Hra spočívá v nutnosti najít, vynalézt okamžitou odpověď, svobodně zvolenou v rámci pravidel“ (Caillois, 1998, s. 29).

Caillois dále hru rozčleňuje do jednotlivých kategorií Agón, Alea, Mimikry a Ilinx. Každá tato kategorie v sobě nese dvě společné a sobě protikladné tendence; jedna jako nekonečná fantazie, kterou autor označuje jako paidia a druhý aspekt, který do hry přináší více konvencí, kterým se hráči musí podrobovat, tedy ludus (Caillois, 1998).

Hra jako AGÓN

„Celá jedna skupina her se projevuje jako soutěž, to jest v podobě zápasu, v němž jsou uměle vytvořeny rovné šance pro soupeře, kteří se tak utkají za ideálních podmínek, jež zajistí nepopíratelnou a přesnou hodnotu vítězovy výhry“ (Caillois, 1998, s. 35). Caillois uvádí, že rivalita je součástí jedné určité vlastnosti jako jsou rychlost, vytrvalost, síla, paměť, obratnost, vynalézavost, které sportovec prezentuje ve vymezených podmínkách, bez vnější pomoci tak, aby sportovec předvedl ten nejlepší výkon.

Do agonálního typu soutěží patří ty soutěže, kdy se proti sobě staví dva jednotlivci, mužstva nebo celé masy jako v maratonském běhu. Zároveň se pozastavuje nad tím, že není možné vytvořit pro všechny stejné podmínky, dále popisuje přírodní podmínky jako vítr nebo slunce (Caillois, 1998).

I přesto, že agonálnímu typu hry jde především o to zvítězit v dané soutěži, Caillois nezapomíná ani na aspekt fair play: „Hráč se musí spolehnout jedině na své vlastní schopnosti. Je podněcován k tomu, aby jich využil co nejlépe a také, aby je využil loajálně a nepřekročil meze, pro každého stejně platné“ (Caillois, 1998, s. 36).

Hra jako ALEA

Tento typ her byl nazván podle hry v kostky, je v protikladu k hrám agonálním. „V těchto hrách výsledek nezáleží na hráči - hráč dokonce nemá na výsledek sebemenší vliv“ (Caillois, 1998, s. 37). Nehovoříme zde o výhře nad protivníkem, ale spíše o štěstí, které nám přineslo vítězství. Princip alea odmítá všechno vynaložené úsilí, kdy v okamžiku může vše zničit, ale také získat, sportovec může mít sebelepší formu přesto nevyhraje - může být mít průměrnou formu přesto zvítězí.

„Jelikož výsledek agónu je nutně nejistý a musí se paradoxně blížit efektu čiré náhody, může se každé agonální zápolení, které má povahu čisté soutěže s pravidly (za předpokladu, že šance soupeřů jsou vyrovnané tak ideálně, jak je to nejlépe možné), stát se předmětem sázky, to znamená hry typu alea“ (Caillois, 1998, s. 39). To dnes můžeme vidět ve všech fotbalových zápasech, kde je možné vsadit na cokoliv od žluté karty po penaltu a to kdykoliv během zápasu.

Jedním ze společných znaků jak u her agonálních, tak u her alea je neustálá snaha o umělé vytvoření ideálních, tedy naprosto stejných podmínek pro hru (Caillois, 1998).

Hra jako MIMIKRY

Hra typu mimikry předpokládá iluzi, tedy fiktivní svět. Když vidíme dítě, které běhá s roztaženými rukama a vyluzuje zvuk jako letící letadlo, dalo by se říci, že princip mimikry patří především dětem, ale není tomu tak. Týká se i zábavy dospělých, kdy člověk v masce nebo převlečení vytváří vlastní iluzi světa. Také brankář v ledním hokeji, pod maskou může ukrývat emoce, rozčarování a tak hráč při rozhodujícím nájezdu nic nepozná. Proto do této skupiny Caillois zařazuje především divadlo a dramatická představení, ale také sportovní závody, soutěže nebo olympijské hry, jejich nedílnou součástí jsou ceremoniály, kterých se účastní herci, umělci. Podstata závodů, soutěží, olympijských her zůstává agonální, ale díky ceremoniálům, vyhlášením, atd. získává rysy představení - mimikry. „Velké sportovní události jsou přece oblíbenou příležitostí pro uplatnění živlu mimikry. Musíme si ovšem uvědomit, že se při nich moment mimikry přenáší z aktérů na diváky. Jeho nositelem nejsou sportovci, ale publikum“ (Caillois, 1998, s. 43).

Hra jako ILINX

Součástí tohoto druhu her jsou ty hry, které způsobují závrať, potlačují vnímání, přinášejí na určitou dobu zmatek. Ilinx je v řečtině vodní vír, odvozené slovo je závrať, ilingos (Caillois, 1998). K těmto hrám patří tance různých národů, pouťové atrakce, ale podobné opojení můžeme zažít i ve sportu. Často se stává, že po skončení závodu, sportovec, vysílením kolabuje, dostává křeče. Když jsem poprvé doběhl do cíle 1/2 marathonu zažíval jsem podobné pocity, které se blížily ztrátě vědomí. Proč tedy vyhledáváme hry působící závrať, co se v nich skrývá? „Jsou jimi - svoboda podstoupit zkoušku nebo ji odmítnout, striktní a neměnné meze hry, oddělení od reality“ (Caillois, 1998, s. 48).

1.9 Spojení hry a ohně

„Svět stejný pro všechny neučinil žádný z bohů ani lidí, ale vždy byl a je a bude stále živý oheň, který zažehává podle míry a uhasíná podle míry“ (Fink, 1993, s. 39). Pomocí řádu světa Kosmos dochází ke skloubení věcí a událostí, dává jim jednotný ráz a shromažďuje v jednotě. Podobné skloubení sjednocení v tomto významu přináší i hra. Nemůžeme tvrdit, že se všechno mění náhodně a ve zmatku. Odkudkoliv se podíváme, vidíme jednotu země, nebesa (Fink, 1993). Vše má nápadný pořádek. A tím se dostáváme i k rozdělení, kdy podle Herakleita Bohům patří oblast nebes, hvězd a jsou tedy nejbližší nebeskému ohni. „Bohové obývají oblast nebes, hvězdné pláně a nebeský oheň; ze všech nitrosvětských věcí mají „nejbližší k ohni““ (Fink, 1993, s. 39). V oblasti nebes, vesmírů vládnu, řídí životy a osudy obyčejných smrtelníků, kterým posílají nejrůznější znamení znamenající přízeň či nepřízeň. To, co mají lidé i bohové společné, je tvořivost. U člověka je to vytváření věcí, které v přírodě nejsou, tvořivost je základ každé hry. Když se podíváme na kováře, který vyrábí například meč, kde by byl bez ohně, který se přenáší i do kovu - můžeme tedy říci, že medaile pro vítěze olympijských her také obsahuje oheň. Můžeme si klást otázku zda Poiésis je něčím stálým, měnícím se, či zda je to něco, co je dáno bohy, kdy se nacházíme ve vztahu, který je určen vztahem k tvořící všemoci.

„Oheň je v platónském myšlení nejvyšší ideou – ideou Dobra. Je dobrem proto, že „oheň“ umožňuje spravedlnost (vše v něm shoří), je místem pravdy (světlem vše osvětluje v pravdivosti věcí), oheň je také symbolem domova (dává teplo) a naposled je něčím nesmírně krásným a neuchopitelným“ (Hogenová, 2000, s. 92).

Poiésis je odvozeno od Polio což znamená třibení, rozčleňuje, ozařuje (pořádá) svět. Oheň není pouze to, z čeho jsou všechny věci, ale označuje správnou moc, „která všemu jednotlivému jsoucnu dává ráz krásna, zářivého skloubení v celku“ (Fink, 1993, s. 40). Herakleitos má pojmenování pro další ohně, blesk jako Keraunos, a slunce jako Hélios. To vše nám tedy přináší oheň má tedy i možnost rozsvětlení. „Rozsvětlení je způsob vcházení skloubeného řádu věcí“ (Fink, 1993, s. 41). S ohněm potažmo světlem se setkáváme i v Písmu svatém: „Světlo je a zůstává životně důležitou skutečností. Umožňuje nám totiž vidět. A tak evangelium o uzdravení slepce od narození nám ukazuje, jak důležité je prohlédnout a uvidět, ale také být slepý“ (Příbyl,

2011a). Podobně u příběhu Oidipa čteme-li: „Teprve když nevidí smyslovým zrakem a denní světlo pro něj vyhasne, teprve tehdy bytostně a v pravdě vidí, co jest“ (Fink, 1993, s. 33). Proto například handicapovaní lidé mnohdy vidí více než my. Stejně tak sportovci, kteří při sportu, hře získávají mnohem více.

„Světlo v lidské duši se pokládalo za světlo z božského světla, lidský rozum za odlesk a slabé echo rozumu božského, lidská duše byla pochopena jako určenost božským“ (Fink, 1993, s. 60).

„Naše sny a naše hry jsou odstíněním, jsou stínem něčeho přesného, co se ukazuje jen díky světlu“ (Hogenová, 2009, s. 185). Světový oheň utváří chod všech věcí, dává jim směr, rozhoduje o tom, co bude a nebude. Řeckým slovem Aión se rozumí životní běh člověka, čas žití a také celý obsah. Herakleitos používá toto slovo také jiným způsobem, pojmenovává oheň, běh světa. „Věk (běh světa) je hrající si děcko, posouvající kaménky ve hře, je to království dítěte“ (Fink, 1993, s. 41). Svět je tedy hrou, Bozi i lidé se vztahují k Pýr (oheň) a Aión (běh), jejich moc je pouze propůjčenou, tvořivost a nadání je odvozeno ze hry světa. Hra dává všemoc, dokonává všechno jsoucno, místo a chvíli, tehdy chápeme-li lidskou hru jako fenomén, ve kterém je skryt zvláštní poukaz a to poukaz k celku světa.

„Proto musí být olympijské hry čisté tak, jak je čistý olympijský oheň z háje pod pahorkem Kronovým. Kronos je vlastně Chronos, a to je čas“ (Hogenová, 2009, s. 186). Dnes mnoho z nás říká, že nemáme čas, ani prostor na hru, tak raději sedíme u počítačových her nebo v našem iPhoneu hrajeme hry, ale zde chybí kontakt s naším tělem/tělesností. „Být v čase čistým jako oheň znamená jediné - podobat se bohům, a to je epifanie. (Epi-blízko, fanum - chrám, kde sídlí bozi)“ (Hogenová, 2009, s. 186). Toto božské zjevení je možné díky agonu v souboji sportovců, tento boj je ohněm. Ve společném souboji se vydávají ze svých bytostných sil a ukazují kdo je lepší v neskrytosti a pravdě. Stačí si představit úžasné souboje Usiena Bolta v běhu na 100 m, kdy právě souboj se soupeři umocňuje vydání maximálních sil, díky společnému tážení po tom, kdo je rychlejší. Pokud běží člověk sám, je o tento vzájemný vztah ochuzen. „V okamžiku nejvyššího výkonu všech borců se zjeví to, co protiklady nechá vyvstat, tj. čistota pozadí v podobě Diova blesku“ (Hogenová, 2009, s. 187). Tento blesk spojí nebe a zemi ve vztahu Hieros Gamos. Vítěz tohoto souboje může říci: „Vyhledal jsem sebe samého“ (Herakleitos, 1989, s. 27).

1.10 Celek a bytí

„Psychologie a fyziologie usilují o poznávání, popis a výklad hry zvířat, dětí i dospělých lidí“ (Huizinga, 2000, s. 10). Ale pokud hru budeme vymezovat pouze pomocí těchto disciplín, určovat ji takto místo v našem životě, unikne nám podstatný význam hry, která přesahuje naše myšlení, jednání.

„Žádná biologická analýza nevysvětlí intenzitu hry, a právě v této intenzitě, v této schopnosti pobláznit je podstata hry, právě v ní tkví to, co je hře od pradávna vlastní“ (Huizinga, 2000, s. 11). Huizinga dodává, že při hře se setkáváme s primární životní kategorií, klade důraz na celistvost, která je každému při hře vlastní.

„Hrou se děje něco velmi důležitého, člověk se „spáruje“ s celkem světa a to znamená, že prožívá posvátné“ (Hogenová, 2009, s. 179). Důležité je, aby člověk pociťoval na sobě harmonii s bohy i se světem a zemí a to je možné jen tak, že je přispárován. Spárovat se s celkem světa můžeme jen tehdy, pokud dochází k pozvolnému vyhmatávání, poznávání světa. Je to neustálý proces hledání, ať se jedná o vědce, umělce nebo sportovce který se snaží o to, vydat ze sebe to nejlepší na olympijských hrách. „Jen hra spáruje tak, že se člověk dostává k celku a do celku tohoto kosmu, přičemž je důležité pochopit, že se jedná o celek, který není představou ani předmětem. Celek se zpřítomňuje pomocí tázání, k tomu nám poslouží agon na olympijských hrách, kdy dochází k vlastnímu tázání, i k tázání na to, kdo ze sportovců je nejlepší. „Při hře člověk nesleduje jako cíl užitek, ale prožitek z právě prováděné činnosti: z činnosti, která má určitý smysl nejen pro něho samého, ale i pro spoluhráče“ (Mazal, 2000, s. 10). Dochází ke kladení bytostných otázek, dialogu, kdo bude vítězem, je to tedy agon, ne ve smyslu boj, ale spíše tázání. Zlo dnešního světa vchází do toho, co není vyspárováno do celku. K tomuto spárování přispívají právě olympijské hry, aby tak všichni sportovci i diváci mohli poznat tuto spáru (Hogenová, 2009). Takovou spárou může být právě olympijská vesnice, kde jsou společně sportovci z celého světa, a všichni sportovci jsou spojeni s olympijskými idejemi. Něco podobného jsme mohli vidět během semifinálového utkání hokejistů na olympijských hrách v Naganu v roce 1998 během penalt, přestože už hráči na střídačce nemohli hrát, chycením se za ramena se spojili s hráčem, který byl právě na ledě. Stejně tak diváci na stadiónu a milióny u televizních obrazovek, pokud jsou schopni vnímat, to co se odehrává. Vzpomeňme na to, co se dělo během olympijského turnaje v Naganu v

roce 1998 kdy naše mužstvo hokejistů získalo zlaté medaile, změnili běžný chod celé země, to vše dokáže jen hra. „Passion lives here“ to bylo heslo během ZOH v italském Turíně v roce 2006. „Vášně žije zde“ a člověk mohl skutečně cítit během návštěvy soutěží, jízdy v tramvaji, při návštěvě olympijské vesnice, osobním setkání se sportovci to, že je součástí celku.

„Hra jako zvláštní prolínání „bytí“ se „zdáním“ je jakoby zdající se bytí a jsoucí zdání“ (Fink, 1993, s. 45). Toto nahlédnutí na bytí a zdání není vůbec jednoduché, nejde nám o to ontický charakter lidské hry charakterizovat pomocí složitých bytostných ontologických pojmů, ale snažme se hledat cosi jednoduššího a původnějšího, pokusme se pochopit díky porozumění hře postavení člověka vzhledem k světu, tedy celku.

„Celek jsoucího má podobu všeobsáhlé souvislosti věcí, která je pojata jako učeněné architektonické ústrojí - jako systém poloh, odstupů a vzdáleností vzhledem k význačnému jsoucímu“ (Fink, 1993, s. 47). V postavení jsoucího vidíme nejen prostorový vztah, ale především vztah hodnotový. Je těžké určovat místo věcem, se kterými se bezprostředně setkáváme. Pokud si za nulový bod zvolíme sluneční soustavu, získáme jen větší oblast uvnitř našeho světa, ale ne svět sám. Můžeme si klást otázky, zda jsou věci ve světě stejným způsobem, tedy malé ve velkých. „To že se ukazují jednotlivosti, není samo sebou, je to výsledkem toho, co věci propouští do zjevnosti, samo se nezjevují. Ano, kdyby nebylo věcí, kdyby se věci neukazovaly, nebylo by se proč ptát, ale pak by nemohlo vzniknout ani tázání, protože i otázky se zjevují na pozadí“ (Hogenová, 2001, s. 12). Eugen Fink dodává: „Svět není nějaký nahodilý celek, obor, oblast věcí, není to libovolné TOTUM, nýbrž TOTUM jediné, všezahrnující: TOTUM naprosté“ (Fink, 1993, s. 59). Proto hraje tak významnou roli totem u indiánů, kdy symbolizuje spojení země a nebes, bohů a lidí, přenášení společného z generace na generaci (Durozoi; Roussel, 1994, s. 304). Jeden z totemů jsem mohl vidět při návštěvě Olympijského Muzea v Lausanne. Nejinak tomu bylo i během ZOH Vancouver 2010, a proto byly olympijské hry spojeny i s původními obyvateli Kanady, kdy na těchto totemech je možné číst celou historii kmene, symbolika na totemech zůstává často tajemstvím, je to jedinečný přístup duchovního myšlení indiánů, kteří vždy byli pevně spjati s přírodou (Le Musée Olympique, 2009).

Jak formulovat hodnotové postavení věcí, celku světa? Úkolem je vydat se na složitou cestu tázaní a ne to jen odbýt jednoduchou odpovědí. „To, čím bozi a lidé jsou, nejsou ze vztahu k nitrosvětskému jsoucnu – nýbrž ze vztahu k věčně živému ohni světa...“ (Fink, 1993, s. 49). A tak se mohou bozi a lidé účastnit osvětlující tvořivé hry světového ohně, který umožňuje odkrývání a rozumění času. Ohnivě světlo světa není nějakou pralátkou, ale zásadním vodítkem rozsvětlujícím porozumění.

Jsoucno dlouhá tradice nás vede k tomu, že vypovídáme o jsoucnu. „Jsoucno je všude před námi a my je zakoušíme, pozorujeme příslušná fakta, která pak formulujeme jazykem“ (Fink, 1993, s. 51).

Pro vztah člověka a světa je otázkou chápání bytí, avšak toto rozumění bytí, není naším nějakým vlastnictvím, se kterým by jsme mohli nakládat jak se nám zlíbí. „Naše porozumění bytí je veskrze vymezeno světem“ (Fink, 1993, s. 61). Proto dále Fink říká: „Člověk je prazvláštní tvor - je jsoucnem ve světě, a při tom je jsoucnem, které je předchůdně utvářeno vážeností ke světu, je to nitrosvětská věc, ke které se obrací celek všeho bytí, aby v ní vysvitl a zazářil“ (Fink, 1993, s. 61). Bytí věcí tedy chápeme jako bytí ve světě, které se člověka se dotýká, proto Heidegger uvádí pojem In-der-Welt-sein, tedy bytí na světě. V předfilozofickém myšlení chápeme svět jako sumu všech věcí. Heidegger tento názor nepřijímá, ale světu rozumí jako celku všeho co může být lidem přístupné. „Člověk, který rozumí bytí, nezůstává uzavřen v niternosti své duše, nýbrž bytostně je již vně, je tu před všemi vnějšími věcmi, které se mu mohou zjevovat pouze v prostorovém a časovém poli, které před sebou rozprostírá člověk“ (Fink, 1993, s. 63). Heidegger chápe existenci člověka ve světě pomocí transcendence neboli překračování. Tuto transcendenci, která činí svět světem, vymezuje pomocí ALÉTHEIA, tedy z otevřenosti jsoucna pro člověka. „Přísně vzato tedy člověk není ve světě; jest svět...“ (Fink, 1993). Díky tomu získáváme výrazné porozumění ontologického významu, zároveň máme také ontické přednosti, jako jsou, mravní osobnost, rozumová bytost, svoboda. Obě tyto přednosti jako ontologická tak ontická mají zásadní význam pro pochopení života a porozumění sobě samému.

Člověk na rozdíl od zvířete nevnímá lépe, nýbrž vnímá jinak. Zvířata v mnohém překonávají člověka. Zásadním je že člověk má smysl pro rozlišování dobra a zla,

morální svědomí, rozlišuje formy mravního světa a jeho instituce. Díky schopnosti řeči dokáže rozumět bytí a můžeme tedy říci, že člověk rozumí bytí. Toto rozumění ovšem není tak jasné jako u bohů, ale je zatažené a obtížné. A právě s tímto porozumění bytí patrně nikdy nepochopíme zcela. „Člověk se nevyskytuje nějak prostě a jednoduše, pouze bezprostředně, nýbrž člověk se setrvale a ustavičně vztahuje ke svému vlastnímu bytí i k bytí věc; člověk existuje v porozumění bytí“ (Fink, 1993, s. 54). Zajímá ho především vlastní bytí, což dnes a denně můžeme vidět kolem nás, ne však v reflexi k sobě samému ale na základě k otevřenosti pro celek světa. „Čím méně chce být člověk světem, tím více se dostává do jeho blízkosti“ (Fink, 1993, s. 67). Ano to platí pro člověka také pro sportovce, mnoho sportovců, kteří chtějí, aby jim patřil celý svět, jdou za hranu a používají zakázaných látek, neférového jednání usilují o to co je zároveň ničím. Naopak čistým výkonem, který závisí pouze na vlastních možnostech, se dostáváme k blízkosti světa a přibližujeme se celku kterým je Areté. „Člověk, který rozumí bytí, nemá plnou moc k tomu, aby stanovoval, co je bytí a jsoucno, nýbrž se tu musí podříditi tomu, co k němu promlouvá ze širokého světa“ (Fink, 1993, s. 67). To můžeme v křesťanství nazvat hlasem svědomí, které má každý člověk – v současnosti se ho lidé snaží přehlučit hudbou, alkoholem či drogami ve sportu je to stejné, kdy tělo již říká, dál již nemůžu, ale pomocí, léků nebo dopingu je tento hlas umlčen. Heidegger po té používá termínu KEHRE obrácení otočení myšlení. Tento termín asi nejlépe pochopíme, pokud jedeme po silnici, třeba na kole, kdy značky jsou doplněny právě cedulkou Kehre, italsky tornate, upozorňující na nebezpečné serpentiny – toto porozumění bytí není pevným centrem, ale při pohledu ze serpentiny se nám pohled do krajiny proměňuje a otevírají se nám nové horizonty lidského bytí pro nás jako bytosti, ale i pro bytí samo. Mnohokrát jsem měl možnost stoupat v Itálii po cestách, kde se jezdí i cyklistická Giro d' Italia, člověk zažívá absolutní vypětí fyzických sil a zároveň zažívá něco, co nelze popsat, prostě chybí slova. Patočka říká: „Horizont ukazuje, že nepřítomné je nicméně zde a je dosažitelné. Horizont je poslední viditelnost v krajině. Každá věc uvnitř horizontu je určena vztahem k němu“ (Patočka, 1995, s. 29).

Fink dodává: „Člověk je paradoxní bytost, v níž sídlí myšlenka nesmírného a nezměrného, která žije ve stopách univerza, ve stínu smrti, v námaze práce, v zápase o vládu, v křehkém štěstí lásky - a ve znázorňující hře“ (Fink, 1993, s. 68). „Ve hře je důležité to, že se hrou člověk nalaďuje na celek, jenž není jinak sdělitelný,

zpřítomnitelný a pochopitelný“ (Hogenová, 2009, s. 187). Tento celek chápeme jen tehdy, položíme-li si ty nejzákladnější otázky a to jsou ty, které se týkají našeho bytí. Bytí je celkem bez magra (okrajů) ke kterému se dostaneme v bytostném tázání, pomocí otázek, které podáváme přímo přes naše tělo, pomocí agonu, který není bojem, válkou, ale střetáváním. Toto střetávání přináší nejčistší pravdu (Hogenová, 2009). Herakleitos říká o boji: „Boj je otcem všeho i králem všeho a jedny učinil bohy, druhé lidmi, jedny udělal otroky, druhé svobodnými“ (Herakleitos, 1989, s. 28). U Platóna a Aristotela můžeme vidět toto pojetí, že se bohové nacházejí v dokonalé pravdě a kosmos je pro ně zbaven temnot. Sofia, tedy absolutní vědění je přiřazeno bohům a člověk může o to pouze usilovat. „FILOSOFIA, láska k moudrosti. Herakleitos ještě chápe vědění bohů jako účast na nadbožském ohni rozumu světa, onoho „jediného moudrého“, SOFON“ (Fink, 1993, s. 55).

Jako lásku k moudrosti, bychom měli chápat i vzdělání. „Vzdělanost není jen vědění technologických postupů, je to i roz-uměním celkovosti, ukrývající se v lidském bytování, v jeho životě“ (Hogenová, 2001, s. 16). Proto by mělo být vzdělání v tomto duchu součástí našeho života, sportovců, každého z nás a směřovat i náš život, k celkovosti.

2. Olympismus

2.1 Olympismus, základ sportu

„Sport ve své nejjistší podobě nabízí možnosti dialogu, kladení si otázek, kamarádství a výměny názorů, to vše v souladu a duchu vzájemného respektu a fair play, to můžeme prožít každý ten a kdokoliv z nás, a to nejen na stadionu, ale i v každodenním životě, to vše přispívá k budování lepšího světa“ (Hope, 2011, s. 15).

Coubertin „sport v tomto smyslu chápe jako „náboženství“ sportovců, kteří vyznávají víru, že sport je prostředkem k dosažení dokonalosti (konkrétních pedagogických cílů)“ (Dovalil, 2004, s. 22).

Sport je podle Coubertina cílevědomou snahou po zdokonalování, růstu výkonnosti, sport chápeme jako cestu, kdy se sportovci v soutěži srovnávají, táží, kdo je lepší, v přátelském soutěžení.

Výkon zde není myšlen jako jediný cíl sportovního snažení a není smyslem sportu. Důležitější se jeví postupná cesta za naším sebezdokonalením (Dovalil, 2004).

Změny ve společnosti se dotýkají všech oblastí života, nevyjímaje vzdělání, sport. „Tělesná výchova je se sportem geneticky spojena. Sport, který ze zábavy a cvičení vznikl (sport – disportare – rozptylovat, bavit se)“ (Mazal, 2000, s. 14).

Díky sportu můžeme do hry zapojit jak jednotlivé skupiny hráčů, tak celé masy a to i přihlížejících, kteří jsou také hráči. To vše nás vede k rychlým reakcím, stimuluje přemýšlení v různých oblastech našeho života. „Sport a hra nám umožňují vidět jiné alternativy, účastnit se aktivního zkoušení možných příležitostí v jakoby skutečném, krutě vážném tréninku“ (Mazal, 2000, s. 17).

Do spojení s olympijskými hrami se dostává výrok, který dnes znají lidé, po celém světě. Toto motto navrhl Pierre de Coubertin, který ho vytvořil společně s přítelem dominikánským knězem a učitelem tělocviku Henrim Didonem, který žil v Paříži. Olympijské motto je životní filozofií nebo také postojem pro naše jednání. „Citius, Altius, Fortius (rychleji, výše, silněji)“ (Dovalil, 2004, s. 34). Tato tři slova vedou sportovce k tomu, aby ve sportovní soutěži ze sebe ukázal to nejlepší.

Další inspirací je Olympijské krédo: „Není podstatné vítězství, ale být při tom!“ poprvé zaznělo během kázání biskupa z Pelsilvánie Ethelberta Talbota, které pronesl během Olympijských her v Londýně 1908 (Velká Británie) (Die Olympischen Symbole, 2007). Jedná se tedy o to, že hra je důležitější, než samotný výsledek. Dnes se v rychle měnícím se světě na toto motto často zapomíná (Durry, 1996, s. 10).

Mír prostřednictvím sportu. Sport v pojetí Coubertina má jednoznačně humanistický charakter, je zaměřen na člověka. Nešlo však pouze o jedince, ale o celou společnost, zlepšování mezilidských vztahů, to vše za přispění myšlenek olympismu. Hlavním cílem olympismu je sport, který slouží k harmonickému rozvoji člověka, k mírovému směřování společnosti a zachování lidské důstojnosti (Olympic charter, 2007).

2.2 Přesah olympijských her

Dnes se s olympijskými kruhy můžeme setkat téměř všude, na kelímku od nápoje, na sportovní bundě. Ale jaký je skutečný význam těchto kruhů a co pro nás znamenají dnes? Mnoho času uplynulo od doby, kdy si Pierre de Coubertin při psaní oficiálního dopisu nakreslil poprvé olympijské kruhy. V některých publikacích je také uváděno jako spojení všech kontinentů, nejedná se o barvy těchto kontinentů, ale o barvy vlajek všech zemí (Die Olympischen Symbole, 2007). Olympijské hnutí je ceněnou značkou, s kterou se dokáže identifikovat 90 % obyvatel planety (Dovalil, 2004). Ale tyto kruhy znamenají mnohem více, než jenom dosažení ekonomických cílů, jak pro sportovce, tak pro každého z nás. Olympijské kruhy spojují svět v jeden celek. Mnoho času již uplynulo od doby, kdy mohla zaznít tato slova: „olympijské ideje, která jako všemocný sluneční paprsek pronikla mračny věků a začíná nyní osvětlovat jako světlo radostné naděje práh dvacátého století“ (Olivová, 1979, s. 538). Ale nejen dvacátého, ale až daleko do budoucna.

Olympijské hry jsou festivalem přátelství porozumění, jedinečnou událostí pro sportovce i pro diváky. Na olympijské vlajce jsou na bílém podkladu ve středu umístěny olympijské kruhy. Olympijská vlajka byla schválena VI. olympijským kongresem v Paříži 1914. První světová válka zabránila olympijským hrám v Berlíně (Německo) 1916 a tak olympijská vlajka byla poprvé vyvěšena až v roce 1920 v Antverpách (Belgie). Toto znázornění univerzality bylo novou a inovativní myšlenkou na počátku 20. století. Tehdy ve světě byl znát tlak nacionalismu a rozdíly mezi velkými zeměmi, ale právě vlajka s pěti kruhy měla vyzývat celý svět k jednotě (Die

Olympischen Symbole, 2007). A přispívat tedy k přátelství a mírovému porozumění. I přesto jsme byli mnohokrát svědky toho, že byly myšlenky olympismu zneužity.

Olympijské hry jsou také setkáním lidí, sportovců z celého světa, kteří propagují tyto ideje solidarity, porozumění mezi národy, mírového úsilí. Olympismus by nebyl ničím bez sportovců a diváků, kteří svobodně reprezentují vize a podporují právě myšlenky olympismu. To platí jak pro olympioniky tak pro každého z nás. „Myslím, že olympijské hry, na nichž se sejdou desítky tisíc sportovců, jsou dobrý model. Většina z nich odjede bez medaile, ale stejně budou pokládat už jenom účast na hrách za důležitý okamžik v jejich životě“ (Kejval, 2010).

Bezesporu důležitým je, že MOV podporuje v rámci olympijské solidarity i země, které nemají takové materiální podmínky, jako velké a bohaté země. Byl jsem svědkem, kdy i během MS v atletice Berlíně 2009 měli možnost sportovci z ekonomicky slabých zemí absolvovat přípravu v tréninkových kempech po celém Německu.

„Výkonnostní a soutěžní princip stojí podle Coubertina ve službách této mírové myšlenky. Má příkladně ukazovat, jak ve sportu lidé rozdílného původu a vyznání spolu vycházejí, totiž - pokud ve sportovních kláních respektují pravidla - čestně a korektně, přestože sledují vlastní zájmy“ (Dovalil, 2004, s. 24). Sport a olympijské hry jsou sportovní střetnutí, které chápeme také jako společné setkání lidí z různých koutů světa, rozdílné barvy pleti, náboženství – to vše je spojuje v aktivní účasti na hrách s cílem činit svět lepší úsilím o mír. „Jednoznačně to reprezentovali Jesse Owens a Luz Long, kdy spolu sváděli souboje ve skoku do dálky na OH v Berlíně 1936. Přestože byli politicky staveni proti sobě, ale díky společnému sportovnímu zápolení se mezi nimi vytvořilo silné pouto založené na porozumění a fair play. Zvítězil sportovní duch nad ideologií nenávisti! Během MS v atletice Berlin 2009 byl Jasse Owens jedním ze symbolů tohoto atletického MS (Hope, 2011, s. 12).

Základním dokumentem, který vymezuje olympismus je Olympijská charta, která je vystavěna na ideových základech, které použil Baron Pierre de Coubartain, kdy inicioval obnovení novodobých OH 1896. Olympijská charta obsahuje koncepci, organizaci OH, vize, která má platnost i během proměn ve společnosti (Dovalil, 2004).

Antika byla pro Coubertina vzorem, přesto ji doplnil o své vlastní poznatky, které získal především během cestování po světě. „Sportovci v klasickém Řecku neznali pojem fair play, internacionalita jim byla pochopitelně neznámá, že důležité je účastnit se a nikoliv jen vítězit, by byli nepochopili. Být vítězem v Olympii bylo daleko největším štěstím, naopak ten, kdo prohrál, byl vysmíván a zatracován a často už se ani neodvážil vrátit domů“ (Dovalil, 2004, s. 24). Název olympijský tedy přináší Coubertin z Olympie - k tomuto pojmu chtěl dodat pedagogický přívlastek, výchova prostřednictvím OH.

Výchova pomocí olympijských myšlenek měla přispívat k světu, který bude hledat odpovědi na jeho problémy, ekonomické, politické či sociální a napomáhat k řešení konfliktů.

Nejedná se pouze o zdokonalování samotných výkonů, i když ty také hrají důležitou roli, Coubertin spatřoval také význam zdokonalování v oblasti myšlení, jednání. Inspirovat se opět nechal v antické olympii: „spojení soutěže a myšlení, hry na flétnu a filosofie, a věřil, že realizuje jednotu těla a ducha v umělecké představě krásy lidského těla a výkonů v kameni a verších. Nový sport měl být harmonickým názvem „olympijský“ zhodnocen, avšak tento starý název měl vyjadřovat moderní výchovný program. Coubertin však takto necharakterizoval jakýkoliv sport, nýbrž sport, založený na výkonu a soutěživosti, na zásadách čestného jednání, korektnosti a internacionality, sport, který je šlechetný a estetický“ (Dovalil, 2004, s. 25).

Tento pohled na sport a olympismus reprezentovali právě olympijské hry, sportovci, kteří reprezentují „Excellence, Respect & Friendship“ (Schratz, 2011, s. 6). K tomu také přispívají olympijské ceremoniály, jsou centrálním motivem olympijských her a konají se podle protokolu MOV (Olympic Charter, 2007). Tyto ceremoniály mají především vyjadřovat olympijské myšlenky, principy, každý kdo některý z těchto ceremoniálů navštívil, může potvrdit, že mají také silný emotivní charakter. Mezi důležité ceremoniály patří: zahajovací ceremoniál, závěrečný, předávání medailí, vyhlášení vítězů, slavnostní zapálení ohně, štafeta a transport olympijského ohně.

„Sportovci byli pro Coubertina vyslanci olympijských myšlenek, hry pak událostí, která měla přinášet olympijské poselství do celého světa. Coubertin svým způsobem pochopil zákony pozdějších médií ještě dávno před tím, než začala doba sledování a

televizních přenosů z velkých sportovních událostí do celého světa“ (Dovalil, 2004, s. 25). Důležité je, aby toto poselství nezaniklo v mediálních komentářích.

Coubertin prosazoval to, aby sport mohl provozovat každý, na věku přitom nezáleží. V současnosti se vytváří nový koncept Olympijských her mladých, tedy jedinečnou možnost jak ovlivňovat prostřednictvím sportu výchovu mladé generace. Mezinárodní olympijský výbor chce také v poslední době přiblížit olympijské ideály mladým, proto bylo možné na ZOH mladých v rakouském Innsbrucku 2012 zúčastnit se soutěže a navrhnout vlastní podobu medailí pro tyto hry (Innsbruck, 2011). Součástí těchto her jsou také kulturní a vzdělávací programy. Coubertin chtěl také, aby sport vedl ke spolupráci mezi národy a šířil tak mírové poselství.

„Jak ukázal pozdější vývoj, sport se skutečně do značné míry stal - a to především díky obnovení olympijských her - nepřehlédnutelným výchovným, kulturním i ekonomickým činitelem a společenským jevem“ (Dovalil, 2004, s. 26). Olympijské kruhy jsou jednou z nejuznávanějších značek. Pokud chápeme olympijské kruhy z pohledu vedení značek, jedná se o jedinečný produkt. Politika značky se orientuje na dlouhodobé i krátkodobé rozhodnutí, prosazení se na trhu a s nimi spojené dosažení cílů (Eichen, 2010).

Cílem olympijských her je také dosažení dlouhodobých cílů, které se často penězi nikdy vyčíslit nedají.

Co by byl sport bez umění, dnes můžeme sledovat nádherné návrhy medailí, i umělecké provedení sportovišť, kterého se účastní nejznámější architekti a designéři z celého světa. Osobně jsem třeba mohl během ZOH v Turíně obdivovat sochy vytvořené z ledu, koncerty známých zpěváků, sledovat představení jednotlivých regionů a jejich kultur. Sport a kultura jednoznačně patří k sobě. To vše použil Coubertin opět v souladu s antickou kulturou nebo s kulturou starého Egypta. „V těchto civilizacích byly tělesná výchova a sport často spojovány s jinými výrazovými formami kultury, např. s literaturou, malířstvím, sochařstvím, hudbou: antičtí umělci uctívali sport, básníci na starověkých hrách deklamovali svá díla, hudebníci dotvářeli atmosféru, sochaři tesali vítěze“ (Dovalil, 2004, s. 26).

Sport je součástí kultury, kdy můžeme vidět skutečné představení, které je reprezentováno těly sportovců. Coubertin považoval za obzvláště důležité a varoval

před tím, aby se sport nedegradoval na bezduchý „špektákl“, musí být vždy kulturní institucí (Dovalil, 2004).

Velkou váhu přikládal Coubertin univerzalitě, která jde ruku v ruce s olympismem. „Olympijské hnutí se mělo stát vzorem univerzality: olympismus identifikuje komplex hodnot (rovnost, spravedlnost, tolerance, poznání a porozumění, neustálé zdokonalování), přijatelný pro každý národ i jedince, komplex, v němž každý může nalézt odpovídající formu projevu, plynoucí z jeho kultury, jeho geografické polohy, jeho historie, tradice a budoucích perspektiv“ (Dovalil, 2004, s. 27).

Olympismus během více než staleté novodobé historie dokázal to, že je pevnou součástí společnosti ve světovém měřítku. Díky šíření olympijských myšlenek po celém světě, je dnes olympismus považován jako základní filozofie sportu, rozšiřuje se o další sportovní federace, a tak se sport stává součástí společenského života (Dovalil, 2004).

To vše je založeno na principu humanity, sport přispívá k výchově člověka, na základě sjednocení těla a ducha, rozvíjí také přátelství, rovnost, kvalitu života, respekt - proto sport pomáhá tvořit tento svět lepším (Hope, 2011, s. 5).

Olympismus má tedy podobné cíle jako světové organizace OSN, UNESCO, které se zabývají společenskými otázkami. Olympismus navíc přispívá k rozvoji humanity, internacionality, míru a sociální dimenze spolupráce mezi lidmi. To vše mají v cílech i tyto světové organizace. A tak i současné olympijské hnutí hraje důležitou roli a přispívá k porozumění mezi národy a podporuje myšlenky míru, aniž by se olympismus stal politickou silou či organizací.

2.3 Olympijské hry mladých YOG DNA

Prosazování olympijských myšlenek je těžkým úkolem pro dnešní společnost, ale ani tehdy Pierre de Coubertin neměl jednoduchou situaci a řešil spousty překážek a obtíží při prosazování svých myšlenek. Proto také MOV hledá nové možnosti jak přispívat k prosazení olympismu v dnešním rychle se měnícím světě. MOV připravil program, jak oslovit mladé pomocí YOG (Youth Olympic Games), které mají mladí v DNA. Ambassador YOG DNA Benni Raich říká: „Tyto hry YOG jsou jedinečnou lekcí, jak ve sportu, tak i v životě, proto jsou tyto hry plné inovativních vzdělávacích a kulturních programů, které budoucím šampionům zítřka zprostředkují olympijské hodnoty“

(Olympia Guide, 2012, s. 8). YOG jsou určeny pro mladé sportovce ve věku 14-18 let, kdy je zaváděn také nový model soutěží, smíšené štafety, týmy z různých zemí. Pro letní hry je to třeba atraktivní basketbal tří proti třem, v zimním provedení dovednostních soutěží v hokeji nebo smíšené štafety v běžeckém lyžování. Dále jsou tyto hry spojeny s motivací mladých ke sportu, vzdělávacími programy, jak se orientovat ve světě medií, sponzorů, mohou se také více dozvědět o zdravé výživě, ekologických otázkách, rozvíjet sociální kompetence nebo využívat moderních technologií při tvorbě kreativních videí (Innsbruck, 2011). U programu zdravý životní styl je zdůrazňována správná výživa u začínajících sportovců, která má vliv na spojení těla a ducha mladého sportovce i na konsekvence plynoucí z dopingu (YOG DNA, 2011). Angelica Bengtsson ze Švédska dodává: „Bylo to něco neuvěřitelného a inspirujícího vidět olympijské kruhy na stadionu během soutěží. Je to velký krok k olympijským hrám, je to naprosto rozdílné než juniorské mistrovství světa. Zde jsme mnohem déle, žijeme společně ve vesnici a je to tu tak velké. Je to jednoduše dobrý start“ (YOG DNA, 2011, s. 28). „Mládež je nejnámavější součástí populace. Nejsnáze přijímá myšlenky, normy chování, snadno napodobuje idoly a přebírá způsoby jejich chování, a tím je vlastně přenáší do budoucnosti“ (Úloha olympismu, 1994). Marian Jelínek hodnotí práci s dětmi jako velkou inspiraci. Pokud trenér pracuje s dospělými, je pro něj svět dětí, dospívajících talentů uzavřen a přenechá ho kolegům. Dojde tedy k tomu, že se pro tento svět naprosto uzavřeme do hranic vlastní specializace a tím pádem přijdeme o řadu důležitých impulzů. „Děti a mladí sportovci na začátku své sportovní dráhy vnímají a vidí celou řadu věcí jinak, provokují nás ke změně stereotypů a zkoušení nových postupů“ (Kabošová, Jelínek, 2003, s. 264). Což jsem poznal během práce s dětmi během florbalových tréninků nebo během mé praxe v hokejové škole Jágr Team. V činnosti s dětmi je možné vyzkoušet velké množství postupů, což s dospělými dost dobře nejde, protože mají bariéry nebo negativní zkušenosti. Mládež má díky YOG možnost poznat a na vlastní kůži zažít olympijské ideály. Jak říká Judith Sievers: „Bylo to setkání sportovců z celého světa, nejzajímavější byl život v olympijské vesnici, kdy jsem měla možnost naučit se mnoho o různých sportech, zemích a kulturách“ (YOG DNA, 2011, s. 26).

„OH jsou nejvýznamnějším světovým festivalem sportu, kultury, umění, míru a přátelství. Pokud se nezpronevěří svému poslání, dokáží hluboce, racionálně i emocionálně působit na světovou veřejnost“ (Dovalil, 2004, s. 28).

Díky těmto hodnotám, které ztělesňují humanitu, výchovu, kulturu, atd. se základně liší od běžných sportovních podniků, zde jde o mnohem více.

„Neprosadí-li se, resp. zmizí-li takové pojetí, OH se změní na pouhou show, která stojí velké peníze a mimo nadšení jedněch vyvolává odpor druhých“ (Dovalil, 2004, s. 28). Proto můžeme brát vážně slova Pierrre de Coubertina: „Budoucnost plnou svěžího ducha, nekonečné odvahy a naděje“ (Durry, 1996, s. 11).

Proto sport, který je obohacen o olympismus, vytváří vztahy založené na přátelství, to jak mezi lidmi, ale i mezi národy a rasami. Sport v tomto duchu se jeví jako jednotící prvek všech kultur.

Coubertin již tehdy varoval a poukazoval na to, jakým směrem se sport může ubírat: „může rozpoutat vášně nejušlechtilejší a nejnižší; může podpořit vlastnosti jako nezištnost a ctižádost právě tak, jako touhu po zisku, může být rytířský nebo zvrhlý, statečně mužný nebo zvířecký; lze ho využít jak k upevnění míru, tak i k přípravě na válku...“ (Olivová, 1979, s. 546).

„Olympismus je tedy více než jen sport, je také spiritualitou, filosofií, sledující a určující zvláštní sportovní koncept, který dovoluje sportu hrát důležitou roli v individuálním rozvoji a v rozvoji humanismu“ (Dovalil, 2004, s. 28). Je otázkou, jakou cestou se vydáme. Zda myšlenky Pierra de Coubertina odmítneme, jako zastaralé a brzdicí pokrok společnosti, záleží na každém z nás.

3. Doping

3.1 Doping a sport

Doping provází vývoj společnosti a sportu jako červená nit, zde přibližuji jen některé skutečnosti, které výrazně ovlivnily sport.

„Francouz R. Jeudon našel originál legendy o první „antidopingové zkoušce“ provedené v 16. století př. n. l. při hrách v Thébách, kdy závodníci museli před startem na rozhodčího dýchnout, aby prokázali, že nepili alkohol, který byl při hrách zakázán“ (Hnízdil, 2000, s. 15). V antickém Řecku bylo o závodníky postaráno na vysoké úrovni, dbalo se na jejich výživu, fyzickou připravenost, to vše pod dohledem trenérů, odborníků na techniku nebo i lékařů. A tak závodníci jedli různé množství, druhy masa např. vepřové pro zápasníky, hovězí pro boxery, kozí pro skokany. Také se snažili zvýšit výkony pomocí různých odvarů přesličky nebo hub.

Tak bylo možné, že Miron z Koru mohl startovat na 6 po sobě jdoucích olympiádách - to vše bylo výsledkem dokonalé péče, stravy, masáží, psychologické připravenosti a podpůrných prostředků (Hnízdil, 2000). Když v roce 1863 bratři Michauxové v Paříži vylepšili konstrukci kola do takové míry, že bylo možné pořádat několikadenní cyklistické závody, zcela jistě netušili, čím si cyklistika bude muset ještě projít. K absolvování delších závodů bylo nutné zvyšovat fyzickou zdatnost. Nejdříve pomocí kávy, alkoholu, poté i léků. A první tragédie na sebe nedala dlouho čekat, závodník Linton zemřel při cyklistickém závodě Bordeaux-Paříž. První zmínka o dopinku během novodobých olympijských her v St. Louis 1904, kdy vítěz maratonského běhu Američan Hicks, který byl během závodu ošetřován, dostal injekce síranu Strychninu, také snědl několik vajec, které zapil brandy (Hnízdil, 2000). Hledání cest jak zvyšovat výkonnost sportovců se týkalo především boxu, cyklistiky - ale také se setkáváme s paradopingem, tedy s oslabením soupeře.

Výrazný nárůst k rozšiřování dopingu představovala bezesporu 2. světová válka, látky určené pro vojáky se rázem dostávají nekontrolovatelně do společnosti. Během OH v Římě zemřel při cyklistickém závodě na 100 km Dán Kurt Jensen, který kombinoval amfetamin a nikotin, jeho kolegové se později v nemocnici zotavili (Nekola, 2000). A tak přibývalo dalších případů, z atletiky, tenisu, fotbalu... „Veřejnost, lékaři i samotní sportovci dlouhá léta doping mlčky tolerovali“ (Hnízdil, 2000, s. 19).

„1. června 1889 oznámil tehdy dvaasedmdesátiletý fyziolog Charles Edouard Brown-Séquard významný objev, že se mu podařilo zvrátit účinky vlastního tělesného chátrání v průběhu posledních pětadvaceti let díky injekcím extraktu z psích a morčích varlat. (Srov. Ch. Eloy: La méthode de Brown-Séquard Paris Libraire. J. B. Bailliere et fils, 1893, 27). A tak se tento pán stal i otcem anabolických steroidů, i když v trochu přeneseném smyslu“ (Hogenová, 2000, s. 107). Během padesátých let dochází k začátku zneužívání anabolických steroidů v Sovětském svazu. Anabolické steroidy, které zajišťují nárůst svalové hmoty a urychlují regeneraci, zcela změnily hodnoty sportovních rekordů. Na olympijských hrách v Helsinkách 1952 je zaznamenána řada případů s anabolickými steroidy.

V 60. letech probíhaly pokusy v utajovaných laboratořích v NDR, které vyšly najevo až po revoluci. Používání anabolických steroidů, různé způsoby okysličování krve, kyslíková léčba, elektrická stimulace svalů až po ovlivňování výkonu u sportovkyň pomocí řízeného otěhotnění, které jsou neetické a nehumánní. Jak se ukázalo i na OH v Mnichově 1972, kdy sice proběhly pravidelné kontroly, přesto 85 % sportovců přiznalo používání dopingových prostředků (Hnízdil, 2000). Během olympijských her v Montrealu v roce 1976 bylo potrestáno na základě pozitivního dopingového nálezu 11 sportovců. Olympijské hry v Moskvě byly nazvány „švindl olympiádou“, kdy se tvrdilo, že se nenajde jediný vítěz, který by nebral nějaký doping. Vznikl také systém dopování pod státní kontrolou, především v NDR a Sovětském svazu (Nekola, 2000).

Plán číslo „1425“, který vznikl v komunistické NDR, zahrnoval státem řízený doping. „V letech 1972-1988 přivádí zemi k 384 olympijským medailím. Deset tisíc sportovců tu ročně spolyká dva miliony tablet, lékaři a trenéři je podávají bez ohledu na možné poškození zdraví“ (Macek, 2005, s. 15). A další země z východního bloku včetně Československa se k nim připojují. „Přestože tento systém nesměl být prozrazen, objevovali se sportovci z tzv. zemí socialistického tábora až na výjimky tak vyladěni, aby dopingovými testy prošli bez poskvrny“ (Nekola, 2000, s. 29). Problém dopingů zasáhl ale i Západní Německo v dubnu roku 1985 byla na klinice v Meinsu, v ukrutných bolestech hospitalizována německá sedmibojařka Birgit Dressel a to v pouhých šestadvaceti letech. „Její prsty byly modré a rty byly pokryty bílou krustou. Přítomný neurochirurg tehdy uvedl domněnku, že se jedná o otravu. Přes veškeré snahy specialistů Birgit za dvě hodiny zemřela. Autopsie ukázala, že se jedná o zánět

míchy. Smrt Birgit Dressel otřásla medicínou v západním Německu“ (Hogenová, 2000, s. 105). Otec této sportovkyně tvrdil, že jeho dcera je obětí farmaceutického průmyslu. Navíc během spoledních let dostalo její tělo více než 400 injekcí s tuctem dalších substancí, které obsahovaly i proteiny, které neblaze ovlivňují imunitní systém. To by nebylo vše, ale Birgit si brala sama orálně i další preparáty jako anabolické steroidy - Megagrisevit (Hogenová, 2000).

Přes velkou žeň dopingových odhalení během OH v Los Angeles se olympismus stal stále více byznysem. Při olympijských hrách v Soulu 1988 se odehrál asi nejznámějším případ, kdy Ben Jonson užil látky STH tedy růstového hormonu. To bylo silným impulsem k celosvětové strategii v boji proti dopingu (Nekola, 2000).

Přibližně od roku 1986 se setkáváme s látkou EPO, která umožňuje zvýšení tvorby červených krvinek, díky tomu je možné zvyšovat vytrvalost, ale díky tomu, že se nejedná o přirozenou látku našeho těla, zároveň přetěžujeme naše srdce. Díky tomu jsou náhlejší úmrtí mladých sportovců ve věku 20 až 30 let, kdy došlo k srdečnímu selhání. Na toto upozornil i francouzský týdeník Le Nouvel Observateur, který sledoval cyklisty ze slavné Tour de France (Hnízdil, 2000).

Nejznámějším se stal případ cyklistické stáje Festina, kdy její manažer Bruno Rousel v roce 1998 přiznal, že zajistil podávání látky EPO pod dohledem lékařů, aby předešel nekontrolovatelnému dopingu. Festina byla vyloučena ze závodu Tour de France, přesto její šéf vinu necítil: „Doping je v cyklistice rozšířený, ale nechtěl jsem, aby si jezdci někde něco sháněli sami a brali kdoví co, řekl Rousel“ (Hnízdil, 2000, s. 39).

Hranici nejvyššího sportovního výkonu dobře vystihl jeden německý sportovní lékař, „mnoho cyklistů v Tour de France musí brát až 2000 mg určitého prostředku, aby přešli přes Mont Ventoux; srov. Schlamm in den Adern, in: Der Spiegel (10. Juni 1991): 198. Das von Dr. Georg Huber gemeinte Pharmakon ist Prednison“ (Hogenová, 2000, s. 106).

Výkony běžkyně Marion Jones jsem obdivoval a s nadšením sledoval její počínání na OH v Sydney 2000. Její plakát jsem měl vyvěšený v mém pokoji. O to byl pro mě větší šok, když jsem se dozvěděl, že celá olympiáda v Sydney v roce 2000 byl velký podvod. Po té se tato běžkyně se v roce 2007 přiznala před soudem a ukončila sportovní kariéru. Tato olympijská vítězka se přiznala, že během vyšetřování lhala v souvislosti

s vyšetřováním laboratoře BALCO distribuující steroid THG (Jonesová přiznala doping a končí kariéru, 2007).

Měl jsem možnost i během vlastní hokejové kariéry řešit otázky, kdy jsme v dorostu postoupili do první ligy a tak jsem také hledal další možnosti, jak se zlepšit. Právě v tomto věku je období, kdy člověk blíží maximu vlastních fyziologických schopností, pak se musí rozhodnout, jakou cestou půjde. Jestli se spokojí s úrovní, které dosáhl čistým způsobem nebo se vydá na cestu „získání lepší výživy“. Když jsem začal chodit do fitness centra a měl možnost trávit více času s lidmi, kteří si u vedoucího vždy dali nějaký drink, a viděl jsem, jak vypadají ti starší, rozhod jsem se, že takto skončit rozhodně nechci.

„Sport život neprodlužuje, o tom není žádný doklad, prodlužuje však jeho aktivní část“ (Skalická, 2009, s. 26).

3.2 Dealer dopingu

Příběh Stefana Matschinera vypráví o tom, jak se ze sportovce stal dopingový dealer. Začínal jako nadějný pětadvacetiletý talent v běhu na 1500m, později se pomocí dopingu kvalifikoval na ME v atletice, po té se stal manažerem a začal pro sportovce také opatřovat doping ve více než 13 zemích. Za držení těchto ilegálních látek byl potrestán, odsouzen k 14 měsícům odnětí svobody, ve vězení strávil 5 týdnů. Při otázce zda se cítí být zločincem, odpoví vyhýbavě: „Ano, ale pouze podle zákona“. Sám říká: „Vrcholový sport je nezdravý, tak proč neposkytnout určité množství testosteronu, pokud je organismus sportovce přetrénován a je na dně, díky této látce se imunitní systém, regenerace opět zlepší.“

Zcela jednoznačně přiznává, že na prodeji dopingu nechtěl vysloveně zbohatnout. „Na jediném, na kterém jsem chtěl vydělat, byl cyklista Bernhard Kohl. Kontaktoval mě jeho kamarád, že nemá tu správnou výživu a po té jsme se domluvili.“ Jednoduše mi řekl že „není správně opatrován“ u cyklistické stáje T-Mobile. Nakonec právě tento cyklista, přispěl k jeho udání jednak médiím, po té byl i zatčen ve svém domě. Přesto je stále přesvědčen že: „Doping patří do sportu, stejně jako snídaně.“

Podle Matschinera dopují jen nejlepší, jde u nich zvýšit výkonnost o 3-5 %, vezmeme-li v potaz 3-5 % při Tour de France, činí to již 5 min na etapu a to už je rozdíl. Připomíná, že velmi mnoho sportovců dopuje, až 90 %, a bez dopingu to nejde,

ale najdou se i výjimky. Jmenuje jednoho cyklistu z Německa, který nedopuje a jezdí pravidelně Tour de France.

Kvůli zranění skončil s atletikou a začal působit jako manažer. Při otázce, kde takový doping získat odpovídá: „V některých zemích jako Itálie, Slovinsko je jednoduché opatřit si tyto látky. Navíc každý zná nějakého lékaře nebo zdravotní sestru, nepotřebujeme velká množství těchto látek.“ Tyto látky je vcelku jednoduché získat i v Německu nebo Rakousku. Po Evropě je převoz relativně jednoduchý pomocí auta, ale jde to i letecky, během MS v atletice v Helsinkách 2005 jsem na letišti řekl: „Jedu jako doktor k operaci do Helsinek, a tak jsem měl všechny látky i krevní plazmu v příručním zavazadle přímo v letadle.“

Během vyšetřování si všichni mysleli, že jsem jako Fuentes, který si mohl říci, za tyto látky chci 70.000 Euro, kdežto já spíše investoval do sportovce, „byla to spíše pomoc“ vezmu si potom 10 %. Nejednalo se pouze o doping, ale také o zařizování věcí ohledně závodů a kontakty s médii nebo komunikace s partnery.

To, co se dělo v DDR to odsuzuji, dnes je doping na absolutně jiné úrovni.

Běžní lidé vidí jen stěnu sportu, ale za tuto stěnu již nevidí. Byl jsem součástí tohoto systému a „na 99,9 % mohu říci, že látky, které jsem podával sportovcům, byly skutečně v pořádku a nevedly k žádným dalším poškozením, ale to, co si ti sportovci skutečně vzali navíc to nevím.“

Za své činy jsem se omluvil svým příbuzným, kamarádům, přátelům, rodině. Nejtěžší je pro mě stále pohled na trenéry, kteří mě vychovali ve sportovním oddílu. Tito trenéři i nyní každodenně trénují a myslí na ideály čistého sportu.

Společnost ráda některé věci přehlíží, Fuentes se podílel i na dopingu ve fotbale, sám znám i belgického doktora jak se staral o jeden fotbalový tým, takže vím, co říkám: „Jak se může stát, že hráč s natrženým svalem, již po 3 týdnech opět trénuje?“ To je vše doping, běžné zotavení trvá mnohem déle.

Na problémy dopinku ve sportu upozornil i Zdeněk Zeman, český fotbalový trenér působící v Itálii, což vyvolalo větší zájem o doping ve fotbale.

Špičkový sport je prostě takový - my chceme vidět naše hvězdy každé tři dny v akci, jako u fotbalu, fyziologický proces, ale trvá mnohem déle. Moderní sport je jednoduše „show“, my ji chceme jako publikum a je nám jedno jestli je to s dopingem. Téma dopingu je neustále diskutováno, na otázku jaký bude sport za dvacet let, říká: „Sport bude čistý!“ a Matschiner se pousměje.

Dále radí mladým sportovcům trénovat na 100 %, vyžít pouze vlastními silami, pak se uvidí, co dál. Na otázku povolení dopingu a předpokladu, že nebudou kontroly, dodává: „Je to příliš složité téma, nedokážu odpovědět. Co by se stalo s vzory pro mládež?“ Přesto zastává názor: „Pokud bychom na nejvyšší úrovni doping povolili, uvidíme opět na výši ty sportovce, které vidíme dnes,“ je přesvědčen.

Vše je založené na tom, že jeden chce více, než druhý a to je problém nejen sportu, ale i společnosti.

Sport je odrazem dnešní společnosti. Doping má mnoho dalších forem, jsou to medikamenty na léčení, neurózy, uklidňující tablety pro matky, kokain pro manažery, to vše je naší společností akceptováno.

Takto by bylo možné pokračovat stále dál a dál. Doping již dávno není záležitostí týkající se pouze sportu, doping využívají i další vrstvy společnosti, herci, umělci, lékaři, podnikatelé, manažeři, jedná se tedy o celospolečenský problém (Stephan Matschiner, 2011).

4. Programy na podporu etiky ve sportu

„Etično - to není systém hodnot, které se naučí sportovec nazpaměť“ (Hogenová, 2009, s. 123).

„Je třeba řídit se společným, ale ač je rozum (logos) společný, žije většina lidí tak, jako by měli své vlastní myšlení“ (Herakleitos, 1989, s. 26). Proto je důležité respektovat pravidla a hrát fair play, bohužel v dnešním sportu se to mnohdy neděje.

Hra je jedinečným prostředím, která bourá sociální role, tlaky společnosti. Ve hře platí její pravidla. Neexistuje lobbying, konexe, politické tlaky a další nemorální vztahy. „Nikdo nemůže mít jiné podmínky a počítat s jinými pravidly než s těmi, která platí pro všechny“ (Mazal, 2000, s. 12).

„Jde především o to, aby atletismu byl zachován jeho ušlechtilý a rytířský charakter, jímž vynikal v minulosti, aby mohl hrát úspěšně i při výchově moderních národů onu obdivuhodnou úlohu, kterou mu přiznali řečtí učitelé“ (Olivová, 1979, s. 537).

Každý sportovec je povinen znát a dodržovat pravidla, jinak hra naprosto pozbývá smyslu. U pravidel, která jsou předem stanovená, je jasné i potrestání při jejich nerespektování. Pravidla nám většinou vymezují, to co se nesmí, je to jednodušší než stanovit to co se smí. Hra je jedinečným prostorem, kde se učíme vyhrávat i prohrávat. Hra by měla symbolizovat situace reálného života, přijmout prohru s úsměvem, a vítězit s respektem k soupeřům - k tomu by nás mělo vést fair play.

V češtině fair play znamená čistá hra - „V soutěži bojuji čestně a podle pravidel“ (Olympic, 2011). Ale již na mládežnické úrovni, v regionech často slyšíme: „Porážel jsem jednoho staršího kluka, který odehrál míček asi 10 cm za stůl a přiběhl tam jeho kamarád a že prý škrtal... Můj táta, který sledoval zápas mu říká, jak si dovoluje mluvit do toho rozhodčímu, ten tak zrudnul...“ říká Petr Kaněra 15 let, hráč pinkponku. Naopak díky hře a sportu získáváme pozitivní hodnoty fair play, pokud by tyto hodnoty nebyly součástí sportu, jednalo by se o prázdný čin.

Fair play také vychází z respektování pravidel - „V soutěži respektuji pokyny a nařízení rozhodčích a pořadatelů, řídím se jimi“ (Olympic, 2011). Pravidla nám umožňují nefair chování trestat.

Jednání fair play je nedotknutelným, je mnohem horší poruší-li hráč nepsané pravidlo než ta, která jsou jasně vymezena. Známe mnoho případů jak pozitivních tak negativních, které toto potvrzují, rozhodčí to má jednodušší „zapíská“, ale co hráč, který střelí na branku, zatímco protihráč se svíjí v křečích, uslyší „zapískání“ svého svědomí? Jen Kamuti říká o fair play: Jednání v duchu fair play činí vítěze lepším a zároveň je po té prohře sladší (CIFP, 2011). Ano, to vše může cítit při upřímném podání ruky od protihráče i přesto, že nezmátl. To je fair play.

4.1 UEFA a RESPEKT

Slovo respekt zvolila UEFA (Union of European Football Associations) jako základní motto pro etický přístup hráčů a fanoušků. Již během UEFA EURO 2008 jsem se mohl setkat s tímto projektem, nosit nápis RESPEKT na triku dobrovolnického oblečení a tento projekt více poznat. Respekt kampaň patří do základních 11 hodnot UEFA (UEFA, 2011). Jeví se zdánlivě jednoduché zachovat toto jednání, Respekt² pro protivníka, pro rozhodčího, diváky a během zápasu. Ale během emotivních situací, je to často jinak (Infantino, 2011). Důležité také je, že UEFA odstoupila čas televizní reklamy, reklamní bannery na stadionech a prezentuje na nich nápisem RESPEKT svoji vizi, i přes to, že by tento prostor mohla komerčně nabízet a inkasovat za něj vysoké částky. RESPEKT kampaň tedy můžeme vidět během Ligy mistrů, Evropské ligy a také během utkání pod hlavičkou UEFA. Navíc na dresech všech hráčů je také zobrazen tento slogan. A to je podle mého názoru důležitý moment a napomáhá k integraci těchto hodnot do hráčova chování, jednání během zápasů.

4.2 WADA a Antidopingový výbor ČR

Součástí fair play jednání je také hra bez dopingu. Mezinárodní antidopingový výbor WADA ho prezentuje ve svém logu „Everybody can play true“ - Každý může hrát pravdivě, ano pokud chápeme význam hry v tom pravém smyslu, je to silné sdělení.

Antidopingový výbor ČR a desatero proč nedopovat

1. Chceš vyniknout ve sportu, tak nedopuj
2. Za braní dopingu můžeš být kdekoliv na světě potrestán
3. Nejenom, že jsi považován za podvodníka, ale počítej i s možností, že budeš vyloučen ze svého sportu

² Obwohl es mit kühlem Kopf effektiv ein Leichtes ist, Respekt für den Gegner, den Schiedsrichter, die Zuschauer und das Spiel zu predigen, sieht dies in der Hitze des Gefechts oft anders aus.

4. Braní dopingu má vážné vedlejší účinky a zdravotní rizika
5. Nemůžeš být hrdý na své zlepšení a výsledky, protože nejsou skutečně tvoje
6. Mnoha lidem budeš muset lhát
7. Můžeš přijít o vlasy a prodělat srdeční infarkt
8. Kouření marihuany může mít negativní vliv na tvoje sportovní výkony
9. Doping je špína, hnus i ostuda
10. Staň se čistým šampionem bez dopingu!

Pokud chápeme toto desatero, které nám pouze vymezuje, co nás může čekat, když budeme dopovat, zákazy, postihy, je to málo (ADV ČR, 2011). Proto je důležitější jasně říci ne i pomocí kampaní, které nabízí WADA (World Anti-Doping Agency) nebo pomocí vzdělávacích programů Play True Generation, Coach true, Play true quiz, kdy se WADA zaměřuje především na mladou generaci. V kampani SAY NO TO DOPING může každý vyjádřit vlastní myšlenku, proč říkáme ne dopingu a sdílet ji s lidmi z celého světa. Nejedná se tedy jen o obecné pravidlo, ale o naše konkrétní osobní vyjádření. WADA Outreach Model je další možností jak podpořit konkrétní projekt, kdy tento model představuje 12 kroků jak vést tuto kampaň spojenou s určitým projektem a docílit oslovení sportovců, trenérů, organizátorů a dalších návštěvníků akce (WADA, 2011).

4.3 Desatero fair play

Fair play jednání je základním duchem, podstatou hry, morálkou hráčů, Český klub fair play při Českém olympijském výboru je charakterizuje v deseti bodech:

1. V soutěži bojuji čestně a podle pravidel
2. Uznám, že soupeř je lepší, v cíli nebo po zápase mu podám ruku, vzdám mu tím čest
3. Vítězství není důvodem k nadřazenosti
4. I poražený zaslouží uznání, není terčem posměchu, ani skrytého
5. Soutěž má rovné podmínky pro všechny hráče či závodníky
6. V soutěži respektuji pokyny a nařízení rozhodčích a pořadatelů, řídím se jimi
7. Chci vyhrát, ale nikoli však za každou cenu
8. Diváci jsou součástí sportovní akce, potleskem vzdají čest vítězi i poraženému
9. Férové sportovní chování je mi vlastní i v každodenních životních situacích
10. Svým chováním jdu příkladem mladším sportovcům

Je zde tedy vymezeno, v jakých pólech bychom měli fair play chování zastávat. Jedná se o situace, které se týkají chování hráčů, celého družstva, rozhodčích, organizátorů i

diváků i morálních vlastností daného sportovce (Olympic, 2011). Toto desatero je velice důležité dodržovat zvláště v konci sezony, v rozhodujících zápasech, kdy roste tlak médií, diváků a očekávají se výsledky.

4.4 Švýcarský olympijský výbor (Swiss olympic)

Švýcarský olympijský výbor nabízí jednotný program Etika, který staví na základních etických principech. S tímto programem jsem měl možnost se setkat během studia programu EUCOR (European Confederation of the Upper Rhine Universities), když jsem v roce 2010 navštěvoval přednášky na Univerzitě v Basileji. Švýcarský olympijský výbor připravil program, aktivity jak předávat základní olympijské myšlenky veřejnosti. Švýcarský olympijský výbor sjednotil tyto myšlenky do 7 principů etické charty ve sportu.

1. Rovnost pro všechny!

Národnost, věk, pohlaví sexuální orientace, sociální původ náboženská nebo politické orientace nesmí vést k jakékoliv diskriminaci.

2. Sport a sociální prostředí jsou jedno!

Požadavky na trénink, závody jsou stejně důležité jako vzdělávání, práce a rodina.

3. Podpora osobní zodpovědnosti a spoluzodpovědnosti!

Sportovkyně a sportovci mají možnost ovlivnit rozhodnutí, která se týkají jich samých.

4. Povzbuzovat s respektem a nepodceňovat!

Nepoužívat takových postupů vedoucích k dosažení sportovních cílů, které by poškozovaly fyzický, psychický vývoj sportovců a sportovkyň.

5. Výchova k fair play a k odpovědnosti za životní prostředí!

Stejně jako chování mezi sebou i vůči přírodě je založeno na vzájemném respektu.

6. Proti násilí, zneužívání a sexuálnímu násilí!

Prevence je možná bez zavádění tabu: být pozorný, uvědomělý a důsledně přijímat účinné konsekvence.

7. Jednoznačné odmítnutí drog a návykových látek!

Informovat o důsledcích a okamžitě zasáhnout v případě užívání těchto látek.

Společně pro zdravý sport, který je založený na respektu a fair play - jedině tak dosáhneme úspěchu (Swiss Olympic, 2011).

Proto je důležité, aby tyto hodnoty byly součástí charakteru každého sportovce, ale i člověka vůbec. Při všech vášních, emocích, které během hry zažíváme, je důležité, abychom na slovo fair play nikdy nezapomínali a především podle něj jednali.

Kampaň jako „Cool and Clean - Swiss Olympic“ se dá dnes spojit s propagací, příkladem sportovců nebo komunikací pomocí moderních médií, Facebook, Twitter. Je velice důležité pomoci přenést tyto etické principy, myšlenky z nášivky na dresu nebo z jakékoliv kampaně do myšlení a jednání sportovců a vůbec lidí kolem nás.

Jen pokud budeme zastávat myšlenky fair play, může zůstat sport sportem a být tedy i významným činitelem pro budoucnost naší společnosti.

Týmy, hráči, sportovci, trenéři a diváci všichni chtějí být živě při tom, to vše dělá hru hrou a sport sportem. Ano tato sportovní šance je tu, učinme náš sportovní svět tím nejlepším. Dejme do toho veškerou naši energii, založenou na fair play a vzájemném respektu. Tyto změny se nenastanou ze dne na den, každý z nás proto můžeme něco učinit, aby tyto jedinečné okamžiky hry a sportu, byly navždy v našich vzpomínkách spojeny s čistým sportem.

5. Aporie současného sportu z hlediska etiky

5.1 Jaký je sport současnosti

Sportovci již dosáhli svého maximálního fyzického výkonu, je spočítána i maximální hodnota času v běhu na 100 metrů. Je to tedy konec sportu, už tedy není důvod se mu věnovat? Sportovci a trenéři sledují neustále fyziologické hodnoty, a to jak je nejlépe energeticky pokrýt. „Nejlapidárnější otázka, kterou si klade sportovec i trenér, zní: Odkud získat „více energie“ k sportovnímu výkonu“ (Jelínek, 2004, s. 8). Dopodrobna jsou zpracované nejrůznější studie toho, jak pracuje dýchací, kardiovaskulární systém. Podle toho můžeme přesně dávkovat tréninkové jednotky, jakou zátěž použít, víme, jak trénovat. Ale i přes tyto znalosti se často stává, že nedosáhneme požadovaného výsledku a často se očekává i výsledek okamžitý. Současná praxe ve sportu se pohybuje v určitém kruhu, stále se snaží výkonnost sportovců zvyšovat pomocí vhodně zvolených tréninkových postupů, změnou výživy, prací s fyzioterapeuty a psychology - ale stále se vrací na začátek. Čím více se soustředíme například na přesnější provedení běžeckého kroku, tím více se nám ztrácí celek a nejsme po té schopni prakticky ani pořádně běžet a ztrácí se nám tedy celek, který se nám otevírá během přirozeného pohybu. A přesto, že vědci dokážou svalové vlákno rozložit do co nejmenších molekul, je lidské tělo stále nádobou plnou tajemství. Má však naše tělo ještě nějaké jiné síly, o kterých fyziologie nemá tušení? Pro vědce, kteří se zabývají jen svou disciplínou je to pohled „klare et distinkte“, který se zdá jasný a zároveň je matoucí a nic neříkající (Hogenová, 2001). Jednoduše nechtějí nebo neumějí udělat krok stranou, aby viděli celek. Proto je to odstoupení stranou a nahlédnutí na celek klíčem k tomu, že sportovec není pouze mašinou na výkony, ale především člověkem, který má tělo, duši, ducha a víru. Marián Jelínek komentuje přípravu jedné z největších sportovních hvězd NHL Maria Lemieux. Během první cesty do Ameriky chtěl poznat, jak skutečně trénuje tento slavný hokejista, najít klíč k úspěchu, vychovat další takové „Lemieux“. „Dnes už vím, že jsem byl dětinsky naivní a i velmi zklamán, když jsem na jeho přípravě nic podstatného neviděl. Trénoval prakticky stejně jako ostatní, ba možná i méně. Ani jeho fyzické testy nepatřili k nejlepším v týmu“ (Jelínek, 2004, s. 10). Je tedy otázka cesty na sportovní vrchol závislá pouze na talentu od boha nebo na neskutečném drilu, dá se určit počet jednotlivých cvičení nebo je možné hledat odpověď někde jinde?

Hraniční situace dokáže v člověku najít nové nezměrné síly pro překonání daného problému. Co spouští tyto neuvěřitelné síly? Podle psychologů dokážeme tyto momenty nastolit díky naší síle psychiky. Teologové a filozofové naopak hovoří o síle ducha a naší duše. Slovo psychiatrie pochází z řečtiny a znamená psyché (duši) a jatos (léčit). „Ani od žádného psychiatra jsem se zatím nedozvěděl, co to vlastně duše je,...“ (Jelínek, 2004, s. 12). Kdo tedy má pečovat o duši sportovce, když si některý sportovec ani nepřipustí, že něco jako duši má? „Pečovat o duši znamená uvést její kruhy do pohybu, to je známo již od Platóna. Tento pohyb je sebepoznávací a má schopnost duši utvářet. To je ten zázrak, který je v češtině „za-zrakem“, totiž nelze jej spatřit očima, dokázat empiricky“ (Hogenová, 2009, s. 14).

Pro spoustu lidí je sportovní výkon jen jako soubor fyzických a psychických možností daného svěřence a něco jako filosofie, víra nemá v jejich metodách žádné místo. Ale právě zde můžeme najít nové skryté možnosti, kde najít tu energii jak zvýšit výkonnost sportovce. Tkví to v tom, že sportovce lze ovlivňovat i jinak nežli působit pouze na jeho tělesnou schránku. Můžeme jmenovat příklad Simony Benešové, předsedkyně Českého svazu gymnastiky: „Na mistrovství světa v moderní gymnastice v japonské Osace v roce 1999 jsme měli možnost přibližně deset dní sledovat i tréninkovou přípravu jednotlivých týmů. Elena Vitričenko tehdy patřila k absolutní světové špičce a bojovala o titul, proto mě zajímalo, jak trénuje. Zaujalo mě, že se s ukrajinskou výpravou pohybovala i starší prošedivělá žena, korpulentnější postavy. Jednoznačně nebyla trenérkou gymnastiky. Se závodnicí pracovala zvláštním způsobem. Co přesně dělala, nevím. Působila na ni velmi intenzivně očima, laicky bych řekla, že to vypadalo jako hypnóza. Všimla jsem si tehdy jedné věci: Vitričenko měla obrovské propady ve výkonnosti. Jeden den vůbec nebyla schopna zacvičit sestavu - během čtyřiaadvaceti hodin se udála neskutečná změna. Když potom cvičila, měla zvláštní jiskru v oku, jako kdyby byla „dobita“ nějakou energií, jako kdyby do ní cosi vstoupilo, co před tím chybělo...“ (Kabošová; Jelínek, 2003, s. 26-27) a další situace může jmenovat každý z nás i z vlastních zkušeností, které jsme zažili ve sportu, a neumíme si je logickým rozumem zdůvodnit. Proto je pro každého sportovce důležité si už jen tuto myšlenku připustit a věřit v ní.

5.2 Sportovec je především člověk

Stres je slovo, které dnes můžeme vidět na každém kroku, vyšly již tisíce příruček, jak s ním nakládat, jak s ním zatočit. Ve fyziologické reakci jede o běžnou reakci, kterou naše tělo reaguje na přetížení, na stresový podnět, kterým může být i sportovní zátěž. Manažeři často vyhledávají sport, aby si odpočinuli od duševní práce a extrémního stresového přetížení (Jelínek, 2004). Ideální je běhání, například na Pražském mezinárodním marathonu je většina běžců z oblasti byznys. Je důležité si položit otázku, jaký objem zátěže nám stres odbourává a jaký již naopak stres vytváří.

Nejlepší fotbalista současnosti Lionel Messi si dobře uvědomuje význam hry a především týmové hry a říká: „Nestarám se o to, kolik gólů nastřílím. Jde mi jen o to, jestli vyhraje“ (Lidové noviny, 2011, s. 22). Toto sledují především media, fanoušci, skutečný hráč je vtáhnut do hry. „Je šílené tvrdit, že jsem byl v krizi jen kvůli tomu, že jsem tři zápasy neskóroval“ (Lidové noviny, 2011, s. 22).

Sportovec je jedinečným člověkem - a tak nám tedy technokraticky založená příprava a trénink, která odpovídá more - geometrico myšlení v ničem nepomůže (Hogenová, 2001).

Sportovci často mluví o zvláštních stavech, o zónách špičkové výkonnosti, tedy o něčem, co nelze slovy popsat. Dosáhli tedy určité harmonie těla a vnitřní vyrovnanosti. „Bruce Jenner, olympijský vítěz v desetiboji, tento stav popsal: „Náhle jsem cítil, že není nic, co bych nedokázal. Stoupal jsem nad sebe sama“ (Jelínek, 2004, s. 25). Pokud ale se sportovci dále mluvíte, jak toho dosáhli, nemohou to popsat slovy. Jejich výkon se totiž přiblížil Areté. „Přiblížit někomu ideál ARETÉ znamená otevřít jej pro to, co dokonává k vyššímu, lepšímu, dokonalejšímu. ARETÉ je moc, skrz níž se stupňuje procesualita k nejvyšší dokonalosti“ (Hogenová, 2001, s. 9). Pokud postavíme do našeho života hradbu mezi skutečný život a ten ostatní, neděje se tak z naší hlouposti jako spíše z neprobudilosti. V dnešní době tak často používané „ono se to tak dělá“, na tomto nelze vybudovat nic přesahujícího. „Profesor Teunissen ve své přednášce na svobodné univerzitě v Berlíně (Henry Ford Saal B dne 19. 6. 1998) řekl velmi jasně, blokáda přesahu, tj. blokáda transcendence vede a povede k psychopatologii“ (Hogenová, 2001, s. 10). A z toho plynou všechny deprese a neurózy, kdy se stáváme vězni systému (Hogenová, 2001, s. 10). Hledáme

ponaučení v příručkách, ve kterých se stejně nedozvíme, jak dosáhnout harmonie. Navštěvujeme místa, kde si raději necháváme říci, jaká bude naše budoucnost, než abychom se vydali na nelehkou cestu hledání.

Jeden z nejúspěšnějších hokejových útočníků Martin Havlát říká: „Miluji stresové situace, minuty před koncem utkání, trestná střelení... Mám to rád - hlavně ten pocit, když se to povede. Pro něj to vlastně dělám“ (Jelínek, 2004, s. 27). Proto hrají hru jménem lední hokej, můžeme dodat.

Docházíme k poznání, že naše myšlenky ovlivňují náš sportovní výkon, tělesnost, kreativitu a také to, co můžeme dnes nazývat sportovním úspěchem. „Všechny známé duchovní směry (buddhismus, šintoismus, hinduismus, džinismus, taoismus ad.), monoteistická náboženství (judaismus, křesťanství islám), esoterní směry s výjimkou satanistů se snažili vést člověka k vnitřní duchovní čistotě – důraz byl kladen zejména na čistotu myšlenek“ (Jelínek, 2004, s. 31). „Polymathia (mnohovědění) vede spíše k hybris (pýše a zpupnosti) jen proto, že přijímá rozplizlost za to správné. Pečovat o duši znamená pečovat o její pramen, tj. neustále ji probouzet se somnolence, která vzniká z přesvědčení: “Teď jsem dosáhl vrcholu, jsem nejlepší!!!“ Skála sama pýchu horolezce umí pokořit, daleko lépe než ostatní lidé“ (Hogenová, 2001, s. 12). A tak se ne nadarmo mezi horolezci říká „Hrdinů jsou plné hřbitovy“. Rheinrod Messener říká, že nechce horu porazit ale pouze s pokorou na ní vystoupit. Dále říká: „Můžete mít emoce, ale váš mozek je poněkud přibržděn, cítíte se trochu jako pod lehkou narkózou. Všechny vaše myšlenky proplovají v mozku velice, velice pomalu a volně. Ale taky vaše vůle začne trochu polevovat. Máte pocit, že váš mozek už neobsahuje ani neprodukuje nic inteligentního, jako kdybyste tam měl vzduch“ (Macháček, 2005). Nejinak je tomu ve sportu, kdy výhry i porážky by nás měly neustále probouzet k životu z vlastního pramene. Štěstí můžeme charakterizovat jako plnost bytí, naplněnost obsahem, není to pouze to, jak si mnoho lidí myslí, nepřítomnost bolesti, hladu, trýznění. „Štěstí je taková plnost, jež nemůže být plnější, nepřipouští stupňování“ (Hogenová, 2001, s. 12). Štěstí popsala velice zajímavě a pravdivě bývalá šéfka mobilního operátora Oskar (dnes Vodafone) Karla Stephens. Na otázku: „Jste vůbec šťastná? Zní to, jako byste neustále po něčem nedosažitelném prahla a nedokázala si užít dne. Jako štvaná zvěř“ (IHNEDE, 2006), dále říká: „Vždycky, když se cítím šťastná, tak jen chvíli. Nejsem vlastně nikdy spokojená. Nikdy nejsem asi

úplně šťastná. Jak dlouho u vás trvá štěstí? Minutu? Možná den. Když je to fakt skvělé, dva dny. (smích) Proč? Říkal jste to: nedokážu si užít chvíli. Já už v té chvíli myslím na to, co bude dál. Myslím, že to je problém workoholiků. Neumějí žít přítomností. V tom k nim určitě patřím“ (IHNEĎ, 2006). Ano, žít přítomností je odraz našeho skutečného bytí. Podobně jako manažeři i sportovci se setkávají se štěstím na vlastní kůži a proto si ho chtějí také co nejdéle udržet.

„Obstarávání (Besorgen) nemůže naplnit, jen „zaplnit“, bez transcendence se nedá žít. Plně se dá žít jen z nároku životní celkovosti, jen u věcí pobývat, je málo“ (Hogenová, 2001, s. 12). A tak je to ve všem a v životě, kdy nelze něco dělat napůl, ale vždy tím žít plně. „Možná často naříkáme, jak je ten svět špatný a zkažený, a nezapomeneme dodat, jak to za našich mladých let bylo lepší. Ano, může to být pravda. V tu chvíli však zapomínáme na jednu podstatnou věc: jsme posláni Bohem sem a teď, abychom žili. Nebude nám dopřán žádný ideální (ani virtuální) svět a čas. Snění o starých zlatých časech je myšlení v kategoriích rytířských románů a pohádek. Nepotkáme ani princeznu, ani se neoctneme v časech, kde se kamení proměňuje ve zlato, či jak bychom si to přáli. Zůstaneme těmi, kterými jsme, a budeme žít tady a teď, tak jak jsme žili doposud, se všemi radostmi i starostmi, které jsou nám tak důvěrně známy“ (Příbyl, 2010).

„To nejvyšší řecky AGATHON, se prostě nadá definovat, popisovat, vypočítávat, dá se s ním dělat jediné - sdílet. V přátelství, v lásce, v prchavé lidské laskavosti, ve slušnosti, v okamžiku sebepřekonání, ve sportu i jinde, v nádheře stmívání, v přírodě vůbec, na nočním nebi apod.“ (Hogenová, 2001, s. 13). Je toho mnohem více, kde se můžeme dobrat k AGATHON (dobro), toho můžeme dosáhnout každý z nás, a každý z nás jinak. Velmi přesvědčivě to popisuje horolezec Reinhold Messner, který říká jaké je to stát na vrcholu: „Pamatujete si ještě ten pocit, když jste stál poprvé na své první osmitisícovce? Pamatuji, ale nebyla to tak silná emoce, jak byste si asi myslil. Nevnímate to jako moc důležitý moment. Jste totiž tak daleko od jakéhokoli pocitu bezpečí, že nemyslíte na nic jiného než jak se vrátit zpátky. Je to pouze určitý bod zvratu. Nejprve jdete nahoru a každý krok, který učiníte, vás vzdaluje civilizaci, což je těžké“ (Macháček, 2005). „Mount Everest dává podstatné a velmi jednoduché otázky tomu, kdo šplhá na vrchol“ (Hogenová, 2009, s. 186). V tomto dialogu musí horolezec naslouchat tomu, co k němu hora promlouvá, pokud tak neučiníme, známe spousty

příběhů i jejich konce. „Heideggerův motiv “cesty“ je především cestou k plnosti života k ARETÉ. Hry v přírodě, překonávání jejích těžkostí - to vše patří k cestě a současně i k životu. Není pravda, že tělesné aktivity v přírodě mají pouze vyladovat orgánové funkce, tady jde o mnohem víc!!!“ (Hogenová, 2001, s. 13). Čistota myšlenek a zaměření se na hru nebo závod nám umožní dosáhnout na naše cíle, nejlépe to vyjádřil Filip Ospalý, mistr Evropy v triatlonu 2001: „Od startovního výstřelu u vody po finiš jsem hlavě nenosil nic jiného než víru ve vítězství. I když měl Španěl Raňa velký náskok, stále jsem si věřil a nepřipouštěl si, že budu bojovat jen o druhé místo“ (Jelínek, 2004, s. 36). Proto je důležité neztratit soutěživost a radost ze hry, která nás naplňuje. Pokud se budeme soustředit pouze na výsledek, čas, olympijskou medaili, první místo atd. naruší se naše koncentrace a harmonie těla a ducha a náš výkon se absolutně rozloží. Cíl je určitě důležitým bodem u sportovce, udává náš směr, ale rozhodně není tím nejdůležitějším, mnohem důležitější je cesta k tomuto cíli a co se na ní naučíme, získáme. Pokud jedeme autem do určitého místa, musíme sledovat značky po cestě a ne už se vidět v cíli. Ty značky jsou pro sportovce jednotlivé tréninkové jednotky, které mu říkají, zde můžeš zabrat více, zde raději uber.

Často se hráči koncentrují příliš na cíl, Telos (účel). Nejlépe to můžeme vidět na již mnohokrát opakovaných záznamech rozhodujících penaltových střel fotbalistů, kdy hráč, který z deseti pokusů na tréninku promění deset, ale během rozhodujícího kopu selže. Dojde k přílišné koncentraci na cíl, „teď to musím dát“ a dojde i k pochybám „co když to nedám“, opět máme v hlavě pouze cíl a pak dojde k výstřelu. Všichni víme, jak to dopadne. Dojde i k narušení nervosvalových vláken, která rozloží pohybový vzorec a tisíckrát trénovaný kop letí mimo (Jelínek, 2004).

5.3 Jak se orientovat, kde hledat pravdu?

Sofisté byli ti, kteří pravdu ve svém podání, chtěli vědění jednoduše prodat, proto i tak mluvili, aby se zalíbili. Dnes znám případy spousty sportovních manažerů, kteří svého svěřence sofisticky zpracují a doporučí tuhle výživu (doping) s tím, že se to tak dnes dělá. Kde má mladý sportovec najít sílu říci ne - já hraji fair. Asi by to mělo být něco, co vychází z naší podstaty, ne si jen někde přečíst poučku co znamená hrát a chovat se fair play, že dopovat se nemá - a to platí nejen ve hře, ale i v životě.

„Kde můžeme dnes hledat ušlechtilé vlastnosti? U fotbalistů, hokejistů, vzpěračů či atletů nebo dokonce u tenistů?“ (Hogenová, 2000, s. 97).

Jaké ale jsou naše návyky a reakce na nejrůznější situace, které nám neustále vsugerovává společnost, media, lidé kolem nás a to se nemusí jednat pouze o sportovní prostředí.

„K pravdivosti se musí každý dobrat sám, nepadne z nebe, nedá se koupit“ (Hogenová, 2001, s. 13). Sofista však mluví jinak, Platón klasického Sofistu popisuje takto: Muž, jenž loví ryby na udici, slovní zápasník, dokáže o všech věcech projevat zdánlivé vědění (Platon, 2007). A že těchto „dnešních Sofistů“ se kolem nás ve společnosti pohybuje mnoho a ve sportu je tomu také tak. Dobře placení manažeři, rádi říkají něco úplně jiného než jen pravdu. „Zdánlivé poznání všech věcí, ale ne obsahující pravdu ukazuje na Sofistu“ (Platon, 2007, s. 498). Takového člověka vystihuje Christian Iber ve svém komentáři, „Sofista není tím moudrým, nýbrž ale podvodným napodobitelem moudrého. Zdá se být moudrým, aniž by byl moudrým“ (Platon, 2007, s. 345).

Každého určitě potěší, pokud se o něm řekneme, že je dobrý, krásný, že se zachoval správně. „Krása tedy není především záležitost nějakého módního trendu nebo osobního pocitu, ale podstatnou součástí krásy je vnitřní kvalita člověka, tedy to, že je dobrý. Krásný člověk je dobrý člověk ve smyslu stvoření, tedy takový, jaký byl zamýšlen Bohem. A v Písmu svatém se dočteme, jaký je ten Boží záměr s člověkem: Buďte svatí, jako já jsem svatý (Lv 11,44)“ (Příbyl, 2011b).

Naše jednání by mělo mít cíl v plnosti podstaty. „Dokonání k plnosti (Vollbringen) je smyslem ARETÉ, jež se realizuje cestou harmonie mezi péčí o tělo a péčí o duši a to v každém individuu jinak. I pravdivost dané chvíle (Dasein) je třeba rozvinout do plnosti jednáním“ (Hogenová, 2001, s. 13). Naše jednání by mělo být vždy v plnosti, tedy fair play. Jednání není jednoduché obzvláště ve sportu, kde se sportovec musí rozhodovat ve zlomku vteřiny, jak se zachová, jak bude jednat. Většinou toto jednání nelze vzít zpět. „Člověk to má přece jen složitější, míru si musí vydobýt sám svým jednáním, musí se rozhodovat, volit konat, nést odpovědnost. Dokonalé jednání směřuje k ideálu Kalokagathie“ (Hogenová, 2001, s. 14). Plnost naší podstaty je určována Areté, i když každý má jinou podstatu Areté. I člověk nebo sportovec, který

ztratil část svého těla má svou Areté a dovádí ji k plnosti své podstaty, proto i handicapovaní sportovci dosahují neuvěřitelných výsledků. Často se sportovci vrací k myšlenkám nad správností svého jednání v jednotlivých částech utkání, soutěže. Čím jiným je zpytování svědomí.

Neférové jednání je často spojeno s agresivitou, kdy sportovec ztratí kontrolu sám nad sebou. Nejenom, že se snižuje vnitrosvalová koordinace, ale především je hráč pomocí emocí odveden od hry. Tento hráč, sportovec již není schopen kreativně tvořit a udržet koncentraci na hru. A následky známe všichni, vyloučení, potyčka, předčasný start. V dnešním sportu se vše odehrává příliš rychle, hned nás čeká další zápas a agresivita je v nás nahromaděna a již si ani neuvědomujeme naše chování, proto je důležité zcela bez emocí si po utkání znovu prohlédnout dané situace. Ve sportu je bezesporu zajímavé to, že agresivní projevy vidíme většinou v závěru utkání, kdy stoupá procento nedovolených zákroků, a také jsme silně ovlivněni časem. To vše dává našemu tělu negativní signály (Jelínek, 2004). Naše hořkost, neúspěch, to vše si většinou vytvoříme v nás samých, stále v sobě nosíme to, že nám někdo ukřivdil, trenér, který nás kritizoval, spoluhráč, který nepřihrál. „Hráč má pocit křivdy, ale trenér rozhodl správně: mužstvo vyhrálo. Hráč často myslí jen na sebe: své bodování, svůj úspěch...“ (Jelínek, 2004, s. 54). Nedokáže se s tím vyrovnat, což vede ke konfliktům s trenérem a nakonec i se spoluhráči. Současný ideál výkonu je jednoduše posunut někam úplně jinam, naprosto byla rozrušen platnost a význam fair play (Hogenová, 2000). Hráč vidí svůj výkon pouze v dosažených bonusech a celek, tedy tým, za který hraje je naprosto vedlejší a nějaký přesah sportu si již vůbec neuvědomuje. Přesto právě naše životní prohry, neúspěch, negativní situace je možné proměnit v pozitivní zkušenosti. Marian Jelínek říká: „Jako motivaci k dalšímu růstu a sebezdokonalení, jako prostředníka, který nám umožnil poznat, uvědomit si a následně v budoucnosti neopakovat stejnou chybu“ (Jelínek, 2004, s. 55).

Závist je ve sportu i v běžném životě aktivujícím prvkem, který ovlivňuje naše chování. Ten, kdo závidí, si nikdy nemůže klást tyto otázky: „Vycházel jsem dobře s druhými? - Uměl jsem odpustit? - Přijal jsem smířlivě omluvu druhého?“ (Tomášek, 1981, s. 74). Závist ve sportu se odráží ve sportovních výsledcích (nominován je on, a ne já), v zájmu médií o moji osobu (více rozhovorů), a v neposlední řadě ve finančních příjmech. Jednoduše to takový sportovec dopracuje až tak daleko, že nepřeje

druhému vítězství, nepřijme porážku, má radost, když se konkurent zraní, když se mu nedaří - tedy zastává naprostý opak fair play hodnot. Zároveň tato závist ovlivňuje náš trénink, kdy odčerpává energii a síly.

„Výkon ve sportovních odvětvích funguje jako zboží, má svou tržní cenu, se kterou se dá spekulovat málem jako na burze, výkon se kupuje a prodává...“ (Hogenová, 2000, s. 95). Nejlépe to charakterizoval sportovní novinář při tiskové konferenci po skončení Pražského marathonu, kdy se běžce ptal: „Co říkáte tomu, že jste o dvě vteřiny přišel o obrovský bonus, nemyslel jste na to při doběhu do cíle?“ Asi těžko si můžeme představit, že běžec marathonu ještě počítal v doběhu do cíle peníze. Skromný africký běžec ve své dopovědi poděkoval za pozvání a za dobré jídlo, které se mu zde dostalo. Navíc - kdo někdy běžel nějaký vytrvalostní závod, dobře ví, jaké pocity člověk zažívá při doběhu do cíle.

„Při tréninku Jaromíra Jágra jsem nejdříve postupoval tradičně. Říkal jsem mu: musíš porazit Bureho, musíš porazit toho a toho, musíš být první v tabulce... A najednou se to stalo: Jarda byl nejlepší. Získal všechny trofeje. Vyhrál olympiádu. A co dál? V té chvíli jsem musel začít hledat odpověď na otázku: Jak a čím motivovat sportovce, který už je nejlepší, který už je na vrcholu? Co dál? Vždyť on sám má ještě rezervy a může být lepší... A tak přišla přeorientace: být nejlepší, jaký můžu být. Budu objevovat své rezervy a posouvat hranice svých možností - a to samo o sobě je úžasně inspirující dobrodružství. Zvítězím sám nad sebou - to je moje cesta“ (Jelínek, 2004, s. 57).

„Sebepoznání je však nejen sumou „vědomostí, dovedností a návyků“, ale je především cestou k vlastnímu prameni, v němž je pramen i ostatních, v němž je i samo bytí“ (Hogenová, 2009, s. 36).

5.4 Etické hodnoty

Tomu, co znamená „ethos“, se musíme učit. Ve slovníku je vymezení jasné a ohraničené, „éthos - zvyk, mrav, povaha“ (Durozoi; Roussel, 1994, s. 73). Ale v životě ani ve sportu to tak jednoduché není. I tak si lidé myslí, že pouhým vymezením právních norem zajistíme to, že lidé se budou chovat také eticky, ohleduplně, správně. Vždyť jak se říká „právo je pouze minimum morálky“. Z toho plyne i to, že lidé považují etiku za vědu, která vymezuje pravidla a normy, kdy pouhým naučením se

těchto norem, se staneme etickými lidmi. „Tento velmi rozšířený omyl se nachází jak ve výchově, tak v umění a také ve sportu“ (Hogenová, 2009, s. 103). Pokud etickou rovinu přeneseme pouze na opatření nějakých zákonů, naprosto opustíme původní smysl. „Pokud člověk nekrade a nevraždí jen proto, že se bojí odhalení, není etickým člověkem“ (Hogenová, 2009, s. 103). Pro politika nebo sportovce musí platit, že úplatek nebo doping, nefér jednání musí nenávidět, nestačí jen znát látky, které nesmím užívat. Augustin říká „nestačí jen pravdu znát, pravdu je třeba milovat!“ (Hogenová, 2009, s. 103). Pokud pouze takto technicky vymezíme soubor morálních norem, bude to mít spíše kontraproduktivní charakter, což bude mít spíš opačný následek. Proto právě sport nabízí spoustu možností jak získat tuto zkušenost jako „vážit si soupeře i když prohrál“ nebo tuto výzvu odmítnout. „Spravedlnost se nedá naučit, dá se jen objevit, a to myšlením hlubokým a většinou i bolestným, protože se k člověku dostává přes jeho nejspodnější pramen. Spravedlnost není technická záležitost“ (Hogenová, 2009, s. 111). O to se člověk musí zasadit celý nelze jen něco dělat napůl, ale vše naplno. To platí ve sportu dvojnásob. Fyziologické aspekty našeho těla můžeme ovlivnit snadněji během 6-8 týdnů, to jak ovlivnit naše myšlení, jednání stojí mnohem více úsilí.

„Vnitřní vítězství vychází z pocitu, že jsme ze sebe vydali to nejlepší. Ideálem sportovce ve starém Řecku byla skromnost, úcta, morální čistota, sportovní čest, neohroženost a radost z boje. Řecky AIDOS. Potěšení ze soutěže samé“ (Jelínek, 2004, s. 109). Něco co je naprosto neslučitelné s jakýmkoliv druhem dopingu nebo ne fair jednáním.

I přesto, že víme co je pravdivé, často následujeme pravý opak.

Náboženské směry se shodují v tom, že příčinou všeho zla je pýcha člověka. Pýcha je něčím, s čím se potýká mnoho sportovců. Jsou vychováváni již odmala v jakémsi vakuu, kde jim nikdo nemůže nic říct, na kritiku reagují podrážděně, arogantně. Vezměme si jen příklad dvou nejlepších fotbalistů současnosti Lionel Messi, Christian Ronaldo, jednoznačně poznáme, který je pýchou ovládnut. „Jaromír Jágr si tuto situaci uvědomuje a říká: „Připadá mi až směšné, dokud jsi na vrcholu kariéry, můžeš si dovolit prakticky všechno. Hvězdám se to toleruje“ (Jelínek, 2004, s. 59). Pro pýchu je opakem pokora, kolik hvězd současnosti, jsou upřímní, pokorní, tolerantní? A kolik z nich to jen předstírá. Pokud přijmeme sami sebe, s pokorou a trpělivostí můžeme

přijmou porážky, dokážeme se vyrovnat s současným neúspěchem, kritikou (Jelínek, 2004). Proto také Roger Caillois radí: „Jakmile však spadne opona a zhasnou světla, vrací se do skutečného života. Oddělení dvou světů zůstává naprosté“ (Caillois, 1998, s. 65). Pokud se sportovec pohybuje pouze ve světě, který mu utvářejí manažeři, trenéři, rodina, reklamní agentury - kdy mu nechtějí nic špatného říci, aby to neohrozilo jeho výkonnost - není to ale skutečný svět, všichni mu vlastně lžou, když pak přijde krize, často zmiňovaný syndrom vyhoření dolehne i na naši hvězdu.

Co se nám ale snaží taková krize říci? Utváří nám nový pohled na věci. Během krize se většinou soustředíme jen na to nejhorší, na to, co se nám nedaří. „I Jaromír Jágr má za sebou samozřejmě již spoustu krizí. V takových případech se snažíme co nejdéle tajit, kde trénujeme. Jakmile se objeví kamery a fotoaparáty, je po tréninku. Novináři si často neuvědomují, že svými dotazy, neodbytností, tlakem úplně naruší koncentraci“ (Jelínek, 2004, s. 66). Důležité je prostě mít radost z maličkostí, zadívat se na nádherný západ slunce, pro sportovce mít radost z povedené klíčky, a přes tyto maličkosti se opět můžeme dostat dále. Pokud budeme pořád naříkat, že nám nic nejde, nebo že jsme zase nedali gól, nikam se nepohneme a krize se ještě prohloubí. Možná ještě důležitější je uvědomit si, že mnoho lidí po celém světě řeší daleko tíživější otázky, než jsou ty naše.

Sport je spojen s výšinami stejně jako s pády, jak ale správně přijmout porážku? „Porážka je součást hry, užitečné cvičení, s nímž je třeba počítat při cestě nahoru“ (Jelínek, 2004, s. 68).

Ano, právě tyto pochybnosti jsou důležité, můžeme se zamýšlet nad svým jednáním, zda bylo správné nebo špatné, ve sportu to znamená fair nebo ne-fair jednání. „I pochybování musí být přivedeno k plnosti své podstaty a ta je obsažena v samém „prameni“, jen tam může být evidentně nahlédnuta“ (Hogenová, 2001, s. 14). Kdo rozhodně nemůže nikdy nahlédnout a přiblížit se svému prameni je dopující sportovec. „Anabolický hypersvalovec porušil svou „plnost“, je zvrácený, nepečuje o duši. Takovému chybí roz-vaha, stejně jako těm, kteří jdou za míněním většiny“ (Hogenová, 2001, s. 14). Lidé jdou dnes za tím co je „IN“ a nechají se vést reklamou, která jim vnucuje i názory týkající se jejich zdraví. A tak dnes lidé sahají po lécích i u nemocí, které ani nemocemi ve skutečnosti nejsou. Evropská federace členů Mezinárodní asociace pro studium bolesti se po svém zasedání v roce 2010 rozhodla

navrhnout Evropské unii a vládám členských států, aby zaměřili svůj pohled na dopad chronické kloubní bolesti na společnost a tomu uzpůsobili také svou politiku. Aktuální údaje hovoří jasně, v Evropě již trpí touto „nemocí“ okolo 39 milionů Evropanů. A odhad je takový že do roku 2020 se má tento počet pacientů zdvojnásobit.

Jednotlivá ministerstva zdravotnictví investují na jejich léčbu každoročně 34 miliard EUR. Z těchto důvodů nejsou dnešní Evropané kvůli chronické bolesti schopni pracovat v půl miliardě pracovních dní. Navíc každý pátý hodnotí tuto bolest natolik nesnesitelnou, že by raději nežil, valí se tedy na nás nová lavina bolesti? Jak se k ní postavíme? Jakým způsobem ji zastavit? Najdeme snad nový penicilin? Těžko (Hnízdil, 2010). Jan Hnízdil dodává: „Léky proti bolesti a revmatizmu řadu let kralují ve statistikách těch nejprodávanějších a nejužívanějších. Jen v České republice jich bylo loni distribuováno skoro 50 miliónů balení, v ceně 4,5 miliardy korun. Pět balení na jednoho občana, včetně dětí. Výsledek? Čím víc léků proti bolesti, tím víc lidí trpících bolestí“ (Hnízdil, 2010, s. 11). Tato kloubní bolest není nemocí, to nám tvrdí jen farmaceutické firmy, nikdo nás také nenavádí k užívání analgetik. Co by to pro nás mělo především znamenat, je to, že naše tělo nám dává poslední signál, že už jednoduše dál nemůže. „Jestliže bolest přehlušíme pomocí léků, můžeme ještě nějaký čas pokračovat v sebezničujícím chování“ (Hnízdil, 2010, s. 11). Co jiného je doping ve sportu? Naše tělo dosáhlo maxima a vznikající bolest můžeme utišit už jen léky, tabletami nebo sáhneme po dopingu. Lékařství ve své původní podobě náš zdravotní stav pouze udržuje, to gymnastika (v starořeckém významu) naše tělo uvádí do správného stavu. „Gymnastika uvádí tělo do správného stavu pohybem a je třeba vědět, že kinesis (pohyb) je ten nejpřirozenější a nejlepší stav a to proto, že je totožný s fyzis a fyzis je základem života, protože obnovuje v našem těle vždy počátek - arché“ (Hogenová, 2001, s. 15). Současnost je ale jiná, zatímco tělesná výchova, gymnastika je podceňována - tak naopak lékařství a prahnutí k němu, je přeceňováno.

Ten kdo v antice vyučoval gymnastice, byl důležitější osobou, nežli ten kdo byl pouze lékařem (Hogenová, 2000). Jak si stojíme dnes? Kdo je pro nás důležitější? Odpověď zná každý z nás...

Doc. PhDr. Pavel Kolář, který pomáhá léčit přední české sportovce, říká: „Velká část populace dnes trpí nejrůznějšími obtížemi. Proč? Protože jsme jim „dali myšlenku

nemoci“. Typické je to u bolestí zad. V době, kdy lidé podstupovali zubní zákroky či operace bez narkózy, přežili morovou epidemii či hladomor, by většinu dnešních případů bolestí zad považovali za nicotnou. Bolest se stává sociálním problémem tehdy, když ji společnost jako svůj problém akceptuje“ (Jelínek, 2004, s. 42). A tak dalším generacím mladých lidí dáváme jasný signál, jak se zbavit bolesti, jednoduše pomocí pilulek na všechno, ale pilulka, která vše vyléčí, ta neexistuje. Tímto přístupem, pak pouze zjednodušujeme pohled na sportovní výkon, pokud na naši metu nemůžeme dosáhnout pomocí našich sil, sáhneme po dopingu.

Dnes můžeme vidět zázračná uzdravení sportovců, je to přelud nebo realita? Ano, pomocí medicíny, podpůrných látek můžeme urychlit rehabilitaci. Ale bohužel hlavním motivujícím prvkem je touha po penězích, než po vítězství. „Totiž mít úctu k vlastnímu tělu znamená vážít si sebe sama“ (Hogenová, 2000, s. 98). To už se ale dnes nenosí, sportovec raději užívá spousty látek chemického původu, či dokonce dopingu.

Hrát fair neznamena nutně být naprosto neúspěšný. „Václav Chalupa měl hromadu stříbrných medailí z mistrovství světa nebo olympiády, ale nikdy nevyhrál. Vysvětlil mi to tak, že k tomu, aby se mu to povedlo, by musel být tak trochu hajzlík, který by uměl jít trošku přes mrtvolu, nedívat se vpravo vlevo“ (Kejval, 2010). „V této vystavenosti, afektibilitě života člověku nepomůže nic technického, to jest majetek, tituly, politická moc atd. Zůstává jediné, potkat v sobě samém pramen směřování, neustálého směřování k tomu, co jest dobré“ (Hogenová, 2001, s. 17). Díky sportu můžeme směřovat k tomu co je dobré, co je fair play a jasně odlišovat opak tohoto jednání. Dobro není žádnou věcí, ani jednoduchou definicí, dobro se nachází mimo všechna jsoucna a je tedy nad světem a ne v něm (Hogenová, 2001). Žijme náš život, je jedinečný. Steve Jobs říká: „Váš čas je ohraničen, nepropástejte ho žitím života jiných“ (Jobs, 2011, s. 25). Pokud se stane dopink součástí našeho života, není už to náš život, nejsme už to my.

5.5 Trénink a jeho filosofie

Náš trénink by měl směřovat k Areté. „K ARETÉ (plnosti duševní, k plnosti usiá - podstaty, fysis) patří také epistéme (moudrost), eunoia (nakloněnost k člověku) a paresia (upřímnost, otevřenost), a tak má být i gymnastika prováděna“ (Hogenová, 2001, s. 16). Hlavní překážkou k naplnění a přiblížení k Areté je pleonexie, nekonečná

chtivost, žádostivost. Kdo moc chce, nic nezíská, říká české přísloví, a tak chtivost, žádostivost se obrací proti svému nositeli a šíří jej zevnitř, aniž by to dotyčný věděl, natož tušil (Hogenová, 2001). Marian Jelínek vyzdvihuje důležitost hry, při které nás nesmí pohltit pouze snaha o výsledek: „Svým hráčům radím, aby se neohlíželi na stav daného zápasu: Budete-li příliš koncentrovaní na skóre, bude vám diktovat způsob hry. Zkuste nevnímat stav a zaměřte se na průběh hry. Pokud se totiž naše mysl koncentruje příliš na stav a konečný výsledek zápasu, tak se mnozí hráči dostanou do jakési křeče, která je způsobena právě tím, že se koncentrují na cíl a odvádí je to od vlastní cesty k cíli, neboli od výkonu ve hře v daném okamžiku“ (Jelínek, 2004, s. 36).

„Když čte sportovec výzvu „Miluj sám sebe!“ L. Hayové, může mu to připadat nepochopitelně nebo dokonce směšně“ (Jelínek, 2004, s. 37). Kolik sportovců miluje svůj sport? Pokud sportovec miluje sebe, miluje i svůj sport. To je něco jiného než jen mít rád to, že jsem např. fotbalista, že mám pozici fotbalisty. Jen pokud sportovec miluje svůj sport, může se stát nejlepším.

„Sen a hra má mnoho společného, tady nejde jen o nácvik taktiky a strategie v nějakých předem určených formách. Správný hráč a je jedno zda jde o fotbal či šachy, musí být kreativní“ (Hogenová, 2009, s. 184). Proč mnoho trenérů kreativitu a tvořivost netrénuje? Protože se nedá měřit a jednoduší je ukázat vedení klubu tolik a tolik jsme naběhali, naposilovali, než to, že jsme si jen hráli cosi.

Pro sportovce a vůbec pro člověka je důležité přijmout sám sebe. A to především to, co nám říká naše tělo. Mnoho lidí si myslí, že naše tělo je nějaký stroj, který stačí správně sestrojít, dát mu ty správné tekutiny, látky a dosáhneme okamžitě vítězství. Ale takto lidské tělo naštěstí nefunguje. Dobře si to uvědomil zakladatel společnosti na výrobu sportovní obuvi ASICS Onitsuka Tiger, který chtěl vyrábět sportovní boty, které zlepšují nejen sportovní výkony, ale i přispívají k zdravému tělu a duchu toho, kdo je obouvá. Ve zkratce znamená ASICS - „Anima sana in corpe sano“. Toto motto se nestalo jenom firemní filosofií, ale Onitsuka Tiger chtěl také především mladým lidem nabídnout perspektivu, optimismus ve spojení se sportem. To vše se odehrávalo v těžké době po druhé světové válce v roce 1949 (Asics, 2010). Dnes by toto mělo platit dvojnásob, ať chceme nebo nechceme, dnešní společnost se nachází v podobných krizích.

Martina Navrátilová jedna z nejúspěšnějších tenistek říká: „Prošla jsem nespočet různých tréninkových metod. Žádná nebrala v potaz ten nejdůležitější prvek každého tréninku - samotné tělo“ (Jelínek, 2004, s. 37). Až poté, kdy jsem měla možnost trénovat u trenéra Douillarda a pokračuje: „Nechávám své tělo, aby diktovalo tempo. Snažím se, aby při tréninku vše, co dělám, bylo v rovnováze - emocionální, duševní i fyzická stránka musí pracovat v harmonii“ (Jelínek, 2004, s. 38). Kolik trenérů současnosti si klade takové to otázky? Kolik trenérů je praktikuje v přípravě svých svěřenců? A kolik trenérů dosahuje s tímto přístupem úspěchů? Během studia na Univerzitě Palackého v Olomouci jsem se měl šanci seznámit s tímto novým přístupem, který jsem u mých předchozích trenérů dříve příliš neviděl. Poté jsem měl možnost působit v letní hokejové škole JÁGR TEAM 2005 a poznat na vlastní oči přístup Mariana Jelínka. „Koncepce tréninku Jaromíra Jágra vychází z následujícího: víme, že musí udělat určité množství práce za určité období. Není to však striktně technokraticky naplánováno systémem v pondělí to a v úterý ono, ale je brán ohled na hráče: na co má dnes chuť, na co je vnitřně vyladěn, aby byl „přítomen“, a ne nucen. Proto jsem si musel opakovaně klást otázku: Jak hráče motivovat? Jak je vnitřně vyladit?“ (Jelínek, 2004, s. 39).

Základní smysl hry ve sportu vystihnul Douillard v knize *Body, Mind and Sport*: „Nesnažit se od těla něco násilně požadovat, aniž bychom mu naslouchali. (...) Nedopustit, aby nás ovládala tížádost rozumu. (...) Sjednotit tělo i mysl. (...) Dělat všechno tak, aby vás to bavilo i druhý den. Tajemství geniálního sportovce je v tom, že nejde „pracovat“, jde si prostě zahrát“ (Jelínek, 2004, s. 38). Pokud naši přípravu spojíme s vyhmatáváním, tázáním, můžeme objevit naše reálné možnosti, které zůstávají ve skrytu, zatím nejsou využity, ale mohou být využity (Hogenová, 2009).

„Co Zátopka nejvíce postrčilo kupředu, byly porážky. Každá porážka ho motivovala ještě více trénovat a také o tréninku více přemýšlet“ (Gnad, 2010, s. 53). Emil Zátopek se vymykal ve svých dobách jakýmkoliv běžně užívaným schématům tréninku, a proto si dokázal sám dávkovat tréninkové zatížení a věděl co je pro něj nejlepší. Někdy když cestoval na závody a potřeboval trénovat, běhal i na nádraží a stačil i rozjíždějícím rychlíkům, než se naplno rozjeli. Proto mohl dosáhnout takových úspěchů. Jan Železný, český oštěpař a trojnásobný olympijský vítěz, už k tréninku trenéra prakticky nepotřeboval. „Říká, že „naslouchá svému tělu“ a sám nejlépe ví, co má ten který den

udělat, na co se zaměřit: „To mi přece nemůže dávkovat někdo jiný, kdo necítí, co říká mé tělo“ (Jelínek, 2004, s. 39). Dnes lidé ohled na své tělo téměř neberou, a nemusí se jednat pouze o sport, vytváříme si nezdravé návyky, chováme se stereotypně a podle obecných společenských konvencí. Když ředitel společnosti INTERBRAND Prof. Dr. Jürgen Häusler přednášel v roce 2010 na Univerzitě v Basileji říkal: V Německu jsme jednoduše nahradili tradiční Frankfurter Würtschen Hamburgerem jen proto, že McDonald´s má lepší reklamu, image, a tak nám vstúpil, že takový Hamburger je atraktivnější, chutnější, je prostě nejlepší a je tradiční. A když se podíváme, kolik lidí v dnešní společnosti navštívuje tato nebo jiná rychlá občerstvení, je jasné, čemu věří naše společnost. Bohužel jen reklamě. Tomu, co vytvořili a uznávali generace před námi, co už není „cool“ a nemá reklamu, už dnes nikdo neuvěří. Nikdo z nás již nepracuje na sobě, na vlastních rezervách. Rádi přijímáme jednodušší pomoc zvenčí. „Ztratili jsme přirozený rytmus života. Nerespektujeme rytmus přírody, jejíž součástí je každý z nás, ať si to připouštíme či nikoliv. Lunární fáze měsíce, sluneční erupce, změny počasí, změny klimatu - to vše nepochybně také ovlivňuje výkon sportovce“ (Jelínek, 2004, s. 39). Kdo z nás se naposled zastavil a pozoroval noční oblohu? „Pozoruj a naslouchej noční obloze. Promlouvá k tobě“ (Mundy, 2004, s. 19). Kolik sportovců současnosti si toto alespoň z části uvědomuje?

Při přípravě našich svěřenců bychom měli vědět, že každý je vyladěn, vyaretován trochu jinak. A proto naše sdělení a komunikace má různé roviny a každý ho chápe malinko jinak.

Během MS v atletice v Berlíně 2009 jsem měl možnost poznat z blízka a vidět, jak se připravují největší hvězdy světové atletiky. Když jsem pracoval v hotelu, kde byli ubytováni sportovci, měl jsem možnost s mnoha mluvit. Také jsem měl na starosti (Spieleck) herní koutek pro sportovce, kde byl pinkponk, Wii a další hry. Na sportovcích, o kterých by se řeklo, že znají jen atletické ovály, bylo vidět uvolnění a zaujetí pro hru a prožívání úspěchu i neúspěchu, i když nešlo o mistrovské medaile. Proto dnes dokážou hráči jako Jágr, Ručínský, Martin Straka i ve svém věku, který se blíží 40 rokům, hrát na nejvyšší úrovni, protože jejich motivem se nikdy nestaly peníze, sláva, moc - ale hra, která je neustále motivuje a vede v životě.

Pokud jsme přemotivovaní nebo máme strach, potřebujeme být ukotvení u sebe. Strach se rodí tam, kde nemáme tyto pevné body v našem životě jasně ukotveny. Jak

se zbavit strachu? „Jaromír Jágr říká, že se „se strachem musíš skamarádit“ (Jelínek, 2004, s. 48). Strach přeměnit na motivaci bojovat o vítězství. Nepotřebujeme strach přebít nějakým lékem, ve sportu dopingovou látkou, je nutné s ním pracovat a využít ho tím správným směrem.

5.6 Víra, duše a sport

Ve sportu hráči, sportovci věří v mnoho věcí, tahle hokejka střílí góly, tyhle boty to zaběhnou, když svítí slunce, vyhrajeme. Víra hraje ve sportu významnou roli a možná větší než si můžeme uvědomit.

„Tento mladý pastevec byl od počátku přesvědčen o svém vítězství. Před závodem šel ke zpovědi a k přijímání a při tom prý knězi řekl: „Buď zemru nebo se vrátím jako vítěz.“ K závodu se připravoval tak, že se den před ním postil a modlil se celou noc před ikonami ozářenými svícemi“ (Olivová, 1979, s. 545). Ano, Spiridon Luis měl silnou víru a dokázal to, objevil se jako první na aténském stadiónu a vítězně proběhl cílem.

Duše má být podle starých Řeků „suchá“, proto je lehká. Jen duše plná chtivosti a neohraňčených vášní je těžká, je totiž mokrá“ (Hogenová 2009, s. 218).

Marian Jelínek uvádí případ Jaromíra Jágra: „Jarda mívá například někdy „černé svědomí“. Prostě si v jedenáct hodin večer vzpomene, že bude jezdit na kole. Po namáhavém dni mu říkám: „Za to by mě odebrali diplom, kdybychom ti to dovolil...“ Jenže on věří, že mu to pomůže, že to potřebuje. A druhý den mi v kabině řekne: „Vidíš, ty fyziologu, dal jsem dva góly!“ (Jelínek, 2004, s. 99).

Víra nám pomůže dostat z nás vše, co je v nás skryto nebo naopak v jedné chvíli vše promarníme. Není nic horšího, než když člověk potažmo sportovec nevěří v nic, ani v sebe (Jelínek, 2004).

Z vlastní zkušenosti si dodnes vzpomínám na utkání v Mariánských Lázních, kde jsem vstřelil svůj první gól v žakovské lize, kdy jsem před zápasem také navštívil kostel Panny Marie Nanebevzaté. Celý zápas jsem hrál velmi dobře a čekal na ten moment, kdy dám gól a ten také nastal a dodnes si tuto situaci pamatuji.

Proto musí trenéři vést své svěřence k tomu, aby uvěřili svým silám, nedovolit, aby slepě věřili nějakému léčiteli nebo šarlatánovi. Jako trenéři tu nejsme od toho dělat ze

sportovců druhého „Bolta“, křičet „musíš, musíš“, ale spíše bychom sportovcům měli pomáhat na cestě, kdy v sobě objevují skryté síly. „Sportovní výkon se nerodí jen z drilu a cviku, ale zahrnuje v sobě i určitou dávku kreativity. A právě tu musíme nechat rozkvést“ (Jelínek, 2004, s. 101). Pokud potlačíme identitu sportovce, nadobro v něm také zničíme genialitu. Zde si již nevystačíme s anatómií, fyziologií, psychologií, důležité je, aby trenér byl vybaven i duchovně. Zmíněné obory mají okraje, nevystihují však duchovní celek, který není předmětem. Pokud sdílíme tento celek, vyvoláváme jej pomocí otázek. Klademe si otázku, kdo je nejlepší, na čemž je založen i olympijský agon. Díky tomu je naše řečnická otázka, bytostně prožívána a ztělesněna pomocí agonu (Hogenová, 2009). Proto by se každý z nás měl vydat na hledání tímto směrem.

„Proto Achilles nechal prožít své vojáky charakter svého nejlepšího přítele Patrokla, který padl v souboji se zástupcem trojské strany. Achilles věděl, že nestačí říci s patřičným důrazem, že Patrokles byl nádherný charakter a nesmírně čistý člověk. Proto na počest Patroklova pohřbu nechal pořádat závody. V nich každý prožil, bytostně prožil, čistotu agonu“ (Hogenová, 2009, s. 125). Proto měli možnost na sobě poznat, o co Achilles usiloval, jelikož je to právě hra, která v člověku vyvolává to nejlepší nejčistší, to, co je naším pramenem a počátkem (Hogenová, 2009).

„Nepotřebujeme mechanické znalce, k tomu stačí dobrá paměť, potřebujeme trenéry, kteří jsou kultivovanými lidmi s velkým respektem, prýštícím z přirozené autority, nikoliv z postavení v hierarchii „má dáti - dal“ (Hogenová, 2009, s. 127).

Znalosti naučené z „kuchařky“ patří pouze do kuchyně a ne k práci s živými lidmi a jejich osudy, ať už se jedná o politika, sportovce nebo trenéra, jednoduše: „Nebudeme mít schopnost vidět dopředu, nebude mít vize“ (Hogenová, 2009, s. 126). Ano, aby trenér věděl o celku, nemůže žít jen tím, co je teď, musí mít vhled do podstaty sportu, do toho, koho trénuje, musí umět vidět za roh, být vizionář. To se ale nedočteme v trenérských příručkách, k tomu potřebujeme otázky, které nám pomohou poznat sebe sama a vést lépe naše svěřence (Hogenová, 2009).

„Současně je ale velice důležité nefixovat svěřence jen na konkrétní úspěch, ale nabádám je, aby četli filozofickou literaturu, životopisné monografie sportovců, krásnou literaturu a beletrii, aby se seznamovali i s různými duchovními směry a

proudy - a neztotožňovali slovo „úspěch ve sportu“ s úspěchem v životě“ (Jelínek, 2004, s. 104). Pokud povedeme svěřence tímto směrem, kdy budeme rozvíjet humanitně jejich osobnost a zároveň duchovní rovinu, dosáhneme také zlepšení sportovních výkonů.

5.7 Ideál kalokagathiá - historie nebo naopak budoucnost?

Dnešní člověk opustil svoji jednotu, jelikož opustil spojení mezi tělem a duší, přišel také o míru, která je podmínkou lidské celkovosti a nerozdělenosti (Hogenová, 2000).

„Kalos znamená “krásný“, Agathos - “dobrý“ (z řečtiny). Tento ideál je odrazem a zároveň projekcí ideálu míry v antickém myšlení. Tento ideál ochraňovala bohyně Nemesis (bohyně spravedlnosti) a Řekové velmi zdůrazňovali požadavek Sofrosyne - umírněnosti jako cíle etického působení“ (Hogenová, 2000, s. 92).

„Pokud neumíme naslouchat signálům svého těla a stále si jen opakujeme: Musím, musím, musím, začne rozum vítězit nad tělem. Mysl diktuje tělu a signály těla nejsou vyslyšeny“ (Jelínek, 2004, s. 68). Jednoduše ze sportovce, který byl spojením těla a ducha, udělali dvě osoby, které si nerozumí. Naproti tomu, když posloucháme také hlas duše a těla, můžeme naprosto změnit nejenom svoji výkonnost, ale i sami sebe.

Starověké olympijské hry jsou postaveny na ideálu kalokagathiá. Vítěz obdržel vavřínový věnec za to, že během soutěží prokázal zdatnost ducha a těla. Naši předkové již tehdy věděli, že společné vytváří jeden celek.

Mnoho rekordmanů, vynikajících sportovců popisují zvláštní prožitek harmonie mezi tělem a duší. Tito sportovci nemohou najít k popsání tohoto okamžiku slova, přiblížili se totiž k ideálu Areté, který nelze slovy popsat.

Mnoho trenérů vidí pouze stupně vítězů, na které vede cesta jen přes sebezničující metody, vyčerpání a po krátkém odpočinku pokračují stejně. Je lepší jít cestou, kdy vrcholných výkonů dosáhneme sjednocením těla a mysli, takto je také možné zvyšovat výkonnost. Mnoho sportovců zvolilo jednodušší cestu pomocí dopingů, steroidů umožní kratší zotavení, ještě vyšší zátěž, ale tragédie těchto sportovců známe všichni (Jelínek, 2004). „Alfou a omegou sportovního výkonu však nejsou

„stimulátory dodané zvenčí, ale „síla člověka“ skrytá uvnitř „jednoty“ (Jelínek, 2004, s. 107).

Mnoho manažerů, politiků si přivodí vážná zranění při turnajích, kondičním běhu. Jednoduše neposlouchají hlas těla a přecení své možnosti. Mysl je opojena endorfiny a enkefalony a tak nevnímá co se s tělem děje.

„Staří Řekové zdůrazňovali význam cvičení pro rozvoj osobnosti, nikoliv kvůli porážení soupeře. Cílem starověkých olympioniků bylo ovládnout „nesmrtelnou myšlenkou“ smrtelné tělo, osvobodit se ze zajetí fyzického“ (Jelínek, 2004, s. 108).

V antice šlo o jediné o uskutečnění Hieros Gamos ve své duchovní a tělesné zkušenosti zasvěcovaného, a díky tomuto zasvěcení se stal spravedlivým a dobrým (Hogenová, 2000). To je, to čemu dnes říkáme fair play.

Tento borec byl jednoduše považován za vítěze nad tělem i duchem. Dnešní olympiády nabízejí nové hrdiny vytvořené médii a ti už vůbec nekorespondují s ideály starověkých olympijských her. Dnešní vítěz nepotřebuje vavřínový věnec, stačí mu mediální věnec, reklamní smlouvy, sláva. „Sportovci jsou schopni obětovat úspěchu cokoliv - i své vlastní zdraví a doživotní následnou invaliditu. Trenéři se často víc než o zdraví svých svěřenců v dlouhodobém horizontu zajímají o momentální „zviditelnění“, úspěch za každou cenu“ (Jelínek, 2004, s. 108). Proč hledáme tyto prostředky, proč nezačneme u sebe.

Pokud začneme vytvářet další a další sankce za účelem vymýcení dopingu, budou se stále objevovat stále další případy. Mnohem důležitější je zaměřit se na výchovu. „Kalokagatický ideál výchovy (Paidei) je realizován prostřednictvím dvou základních péčí: o tělo a duši (Technai a Epimeleia). Obě dvě péče mají směřovat k nejvyšší etické ctnosti, k Areté (výbornosti, zdatnosti), jež je nejvyšším ideálem OH, protože umožňuje blízkost Bohů, tj. Epifanii“ (Hogenová, 2000, s. 93).

Právě v mladé generaci je budoucnost sportu a společnosti. Záleží na nás, jaký sport jim předáme. Jacques Rogge v roce 2007 řekl: „Musíme se orientovat na mladou generaci, abychom jí stačili v budoucnosti“³ (Schratz, 2011, s. 6). Pokud nasadíme výkonnostní charakter v tělesné výchově, a že se tomu u nás děje, zaručíme si jen to,

³ „We have to adapt ourselves to today's younger generation so we can continue to reach them in the future.“

že ti talentovaní budou vynikat a u ostatních utlumíme přirozenou touhu dětí po pohybu (Hogenová, 2000).

„Všichni jsme neustále přesvědčováni, že budeme šťastni v případě vítězství a nešťastni v případě porážky. Na televizních obrazovkách vidíme jásající vítěze nebo zdrcené poražené. Mají skloněné hlavy, slzy v očích, ovládá je agonie smutku. Neuvědomujeme si, že tyto obrazy se zapisují do povědomí dětí jako modely života“ (Jelínek, 2004, s. 108). Potom se není čemu divit, když v dospělosti je jejich jediným cílem vítězství, pro které jsou schopny udělat cokoliv, hrát bez fair play, užívat podpůrné látky.

Mnoho lidí sportuje jen pro to, aby si vylepšili objem plic, snížili krevní tlak, vypadali lépe, ale ve sportu jde o daleko více. „Sport není pouze to, co nás oddálí od naší nevyhnutelné smrti, ale může se stát smyslem našeho života, protože právě při sportování se mi otevírají ty roviny smyslu, které nepotkám ani v restauraci, ani v kině či na zábavě“ (Hogenová, 2000, s. 96). Velice dobře popisuje svůj vztah ke sportu Martin Koukal: „Raději umřu na lyžích než v bačkorách“ (Macek, 2006). Ano, Martin Koukal kromě toho že je mistr světa v běhu na lyžích, olympijský medailista, zdolal také několik osmitisícovek v Himalájích nebo závodí na dálkových bězích. „Na skalní stěně během několika hodin prožijeme daleko více než během mnoha spořádaných let městského života“ (Hogenová, 2000, s. 96). Sport nám pomáhá vytvářet geniální, originální zážitky, které se penězi nedají vyčíslit.

V duchovní složce Kalokagathiá by se měly spojovat etické a estetické aspekty, tyto hodnoty by měly být příčinou a hlavním motivem pro sportovce. Pokud se ale podíváme na dnešní sportovce, nevidíme, že by trénoval z těchto důvodů kalokagathie. Nad tréninkem vládne vědecký přístup, který se ze sportovce snaží spíše udělat jakéhosi robota.

Jakou cestu zvolíme, poznej sám sebe nebo jednoduše doping? Každý z nás to můžeme ovlivnit.

6. Výzkum

6.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumu Etika ve sportu bylo zjistit, jak vnímají etické hodnoty ve sportu děti a mládež v ČR a jak získané poznatky použít pro preventivně-vzdělávací projekt, který přispěje k jejich rozvoji.

Provedený výzkum navazuje na průzkum „Vnímání principů fair play českou mládeží“, který prováděl Český klub fair play ve spolupráci s Ministerstvem mládeže, školství a tělovýchovy ČR v roce 2010, kdy byl dotazován reprezentativní vzorek 15759 dětí a mladých lidí ve věku 6-19 let a to na základních a středních školách. Data a informace k průzkumu mi poskytl člen Českého klubu fair play PhDr. Martin Doktor.

Získané poznatky od Českého klubu fair play mi byly impulsem k přípravě vlastních dotazníků, při jejichž tvorbě jsem využil i zkušeností z provádění výzkumu pro FACTUM INVENIO Mladé hlasy UNICEF ČR 2008.

Ve vlastním výzkumu jsem se zaměřoval již na konkrétní poznatky dětí a mládeže. Jedná se o kvalitativní výzkum, který nabídl detailnější odpovědi, žáci a studenti mohli vyjádřit vlastní názor, znalosti a pocity. Reprezentativní vzorek činil 157 dětí a mladých lidí, soustředil jsem se na věkovou skupinu 13-20 let na základních a středních školách v ČR.

Vlastní průzkum jsem již prováděl s cílem vytvořit komplexní projekt pro mladé, dle toho byly otázky rozděleny do oblastí: vztah já a sport, olympismus, zdraví a výživa, fair play (konkrétní odpovědi), doping, sociální média a internet.

Průzkum byl směřován s cílem vytvoření projektu «HRAJ FAIR CZ» a obsahu pro budoucí web HRAJFAIR.CZ, kde budou interpretovány etické poznatky ze sportu pro mladé.

6.2 Metodika

Vlastní průzkum „Etika ve sportu“ jsem prováděl od 12. září 2011 do 27. září 2011. Součástí byly otázky uzavřené, polouzavřené i otevřené, kde mohli žáci a studenti vyjádřit svůj názor. V textu jsou zachovány původní odpovědi žáků a studentů.

Tento dotazník byl anonymní. Data byla poté dělena podle pohlaví, základních a středních škol, místa bydliště – kdy byla zachována rovnoměrná proporce mezi velkými obcemi a menšími a také bylo dotazováno nejvyšší dosažené vzdělání rodičů.

Každý žák nebo student obdržel po odevzdání dotazníku samolepku UNESCO Say No to Doping.

6.3 Vnímání principů fair play českou mládeží - Český klub fair play

Struktura souboru

		počet	%
celkem		15759	100 %
Věk	6 - 11 let	9352	59 %
	12 - 15 let	857	6 %
	16- 19 let	5550	35 %
Škola	základní	10209	34 %
	střední	5550	47 %

Hlavní/ústřední myšlenky výzkumu prováděného Český klub fair play ve spolupráci s Ministerstvem mládeže školství s tělovýchovy ČR, byly prezentovány během 16th EUROPEAN FAIR PLAY CONGRESS PRAGUE, který probíhal 27. - 29.10. 2010. Dotazník, který se týkal fair play, byl založen na základním desateru fair play, s těmito otázkami pracovali žáci a studenti na českých základních školách a středních školách.

ZÁSADY CHO VÁNÍ FAIR PLAY

1. V soutěži bojuji čestně a podle pravidel
2. Uznám, že soupeř je lepší, v cíli nebo po zápase mu podám ruku, vzdám mu tím čest
3. Vítězství není důvodem k nadřazenosti
4. I poražený zaslouží uznání, není terčem posměchu, ani skrytého
5. Soutěž má rovné podmínky pro všechny hráče či závodníky
6. V soutěži respektuji pokyny a nařízení rozhodčích a pořadatelů, řídím se jimi
7. Chci vyhrát, ale nikoli však za každou cenu
8. Diváci jsou součástí sportovní akce, potleskem vzdají čest vítězi i poraženému
9. Férové sportovní chování je mi vlastní i v každodenních životních situacích
10. Svým chováním jdu příkladem mladším sportovcům

Díky těmto pravidlům mají žáci a studenti možnost přemýšlet a vytvořit si povědomí o etických principech ve sportu.

Z výzkumu vybírám závěry pro ZŠ a SŠ, což koresponduje také s mým průzkumem.

Vyhodnocení dotazníku ZŠ první stupeň

V této věkové skupině je postoj k fair play velice pozitivní. Celkově se do této části zapojilo na 9352 žáků. V první skupině „Správné chování je pro tebe důležitou součástí nejen ve sportu, ale i doma a ve škole“, ve které převládají výrazně pozitivní hodnoty a vztah k fair play vyjádřilo 53,7 % žáků. Druhá skupina „Často se zachováš správně, ale občas na to zapomeněš“ byla tvořena 43,3 %. Velice negativní vztah k fair play vyjádřilo pouze 3 % žáků.

Vyhodnocení dotazníku ZŠ druhý stupeň

V této věkové skupině byli žáci rozděleni do čtyř skupin podle součtu bodů. Jasnou převahu měla skupina „Často se zachováš správně, ale občas tě ovlivní vidina úspěchu“, která byla tvořena 56 % z celkového počtu. Druhou nejpočetnější skupinou byla „Musíš se ještě hodně naučit“ což představovalo 27 %.

Výrazně pozitivní přístup k otázkám fair play vyslovilo zde již 15 %. Nejméně bylo žáků opět v poslední skupině a to 2 %.

Zde můžeme vidět, že v této věkové kategorii ukazují posun směrem dolů (ve smyslu znalostí principů fair play), jelikož pomyslný střed, který se z vyhodnocení dá odhadnout, se posunul níže. Je také důležité brát v potaz, že byla rozšířena nabídka na 4 skupiny. I přesto je možné usuzovat, že povědomí o fair play není na tak špatné úrovni (Doktor, 2010).

Vyhodnocení dotazníku SŠ

Třetí varianta dotazníku, kdy se jednalo se o podrobný dotazník, kde byly zaznamenávány jednotlivé odpovědi k otázkám 5550 respondentů. Tato varianta umožnila, přesně vymezit jak studenti konkrétně u otázek odpovídali. Nelze tedy výrazně porovnat výsledky s dotazníkem pro ZŠ, ale naopak to umožňuje detailní rozbor jednotlivých odpovědí (Doktor, 2010).

Zajímavá fakta z dotazníků. Podání ruky po prohraném zápase vidí téměř třetina studentů takto - nepovažuje za podstatné po prohraném závodě, či zápase, podat soupeři ruku, což je velice negativní.

U otázky zda by měly podmínky pro sportovce být za všech okolností stejné: „Téměř 90 % studentů ví a chápe, že podmínky při soutěži musí být stejné. Což je pozitivní číslo i k antidopingové problematice.“

Jak vidí studenti respekt rozhodčích a organizátorů: „Zde zazněl jednoznačně malý respekt k arbitrům, jejich výroky jsou nejen zpochybňovány, ale dost často spojovány se snahou záměrně ovlivnit výsledek.“ Možné v souvislosti s četnými korupčními aférami v ČR.“

Velice negativní postoj zaujali respondenti u otázky: „Svým chováním chci být příkladem svým mladším kamarádům“ - vyplynulo, že téměř polovinu nezajímá, jak je jejich chování vnímáno mladšími.

Závěry a hlavní zjištění

Díky vyplnění dotazníku a jeho vyhodnocení měli možnost žáci a studenti získat základní povědomí o fair play i pomocí zpětné vazby.

Jednalo se o celorepublikový projekt, výsledky však nedorazily zpět ze všech regionů.

Zjištěním byla malá odezva kantorů k využití tohoto testování pro další výuku nebo vnitřní potřeby školy.

Zjištění, že zde zřejmě existuje jistý posun směrem k horšímu chování od mladších žáků směrem ke starším.

Přínosem dotazníku je především skutečnost, že zde některé problémy byly vytyčeny a je třeba se danou problematikou dále zabývat. Důležité bude sehnat na pokračování projektu finance, aby bylo možné distribuovat výsledky tohoto šetření zpět do škol, ze kterých nám přišly podklady a to třeba ve formě českého překladu sborníku z tohoto kongresu, či jiným způsobem. Dále se budeme snažit o produkci vylepšených dotazníků a jejich šíření do více škol (Doktor, 2010).

Jak bylo výše uvedeno, připravil jsem a provedl následující výzkum Etika ve sportu:

6.4 Etika ve sportu

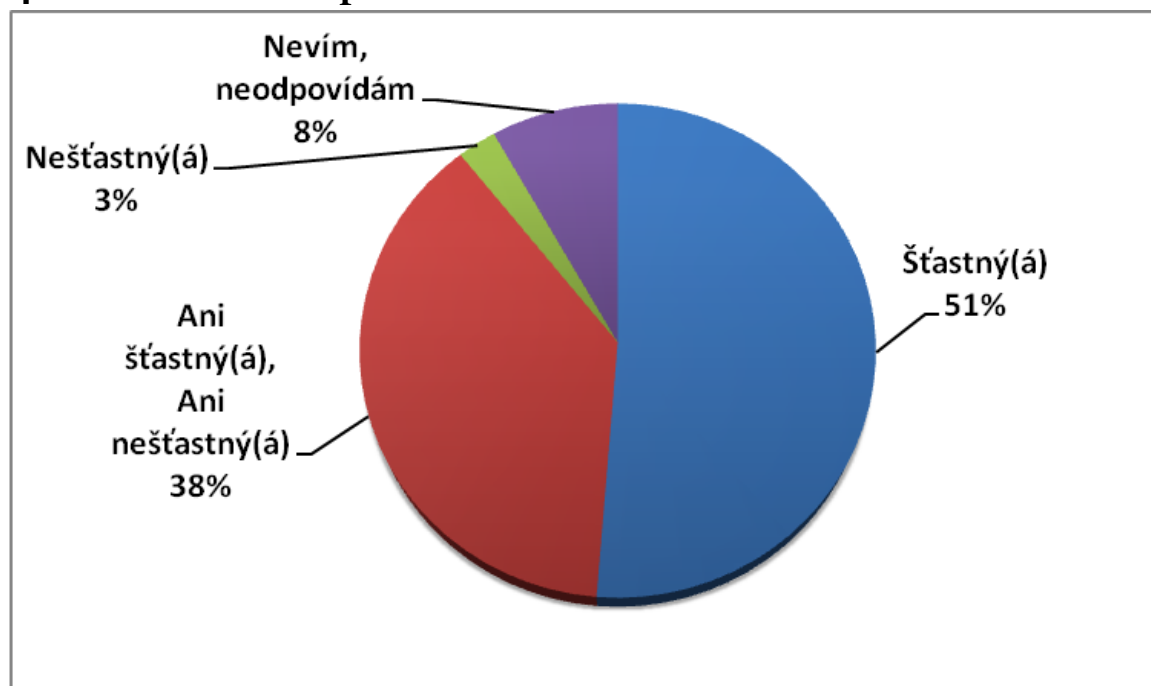
Struktura souboru

		Počet	V %
Celkem		157	100 %
Věk, škola	13 - 15 let, Základní škola	103	66 %
	16 -20 let, Střední škola	54	34 %
Pohlaví	Chlapec	66	42 %
	Dívka	91	58 %
Nejvyšší vzdělání rodičů (má alespoň jeden z rodičů)	ZŠ	43	27 %
	SŠ	73	47 %
	VŠ	19	12 %
	Neví/ nehodí se, nemá	22	14 %
Velikost místa bydliště	Obec pod 20.000 obyvatel	76	48 %
	Obec nad 20.000 obyvatel	81	52 %
Člen sportovního klubu, oddílu	Ano	73	49 %
	Ne	77	51 %

Detailní zpracování výzkumu

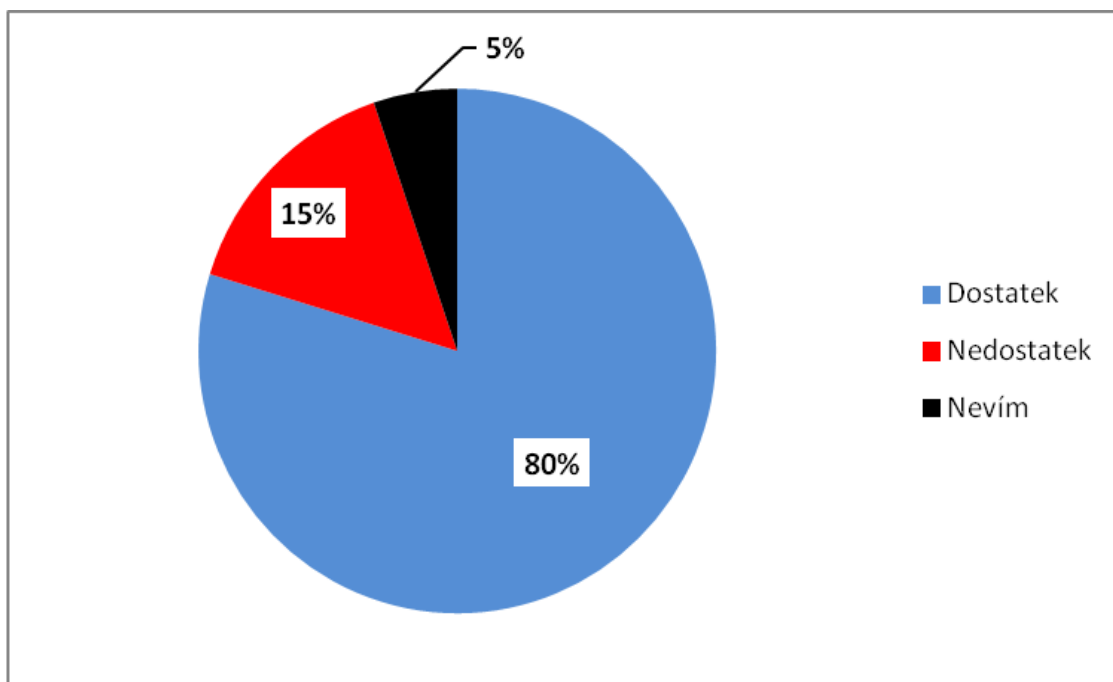
6.4.1 Sport

6.4.1.1 Graf - Štěstí a sport

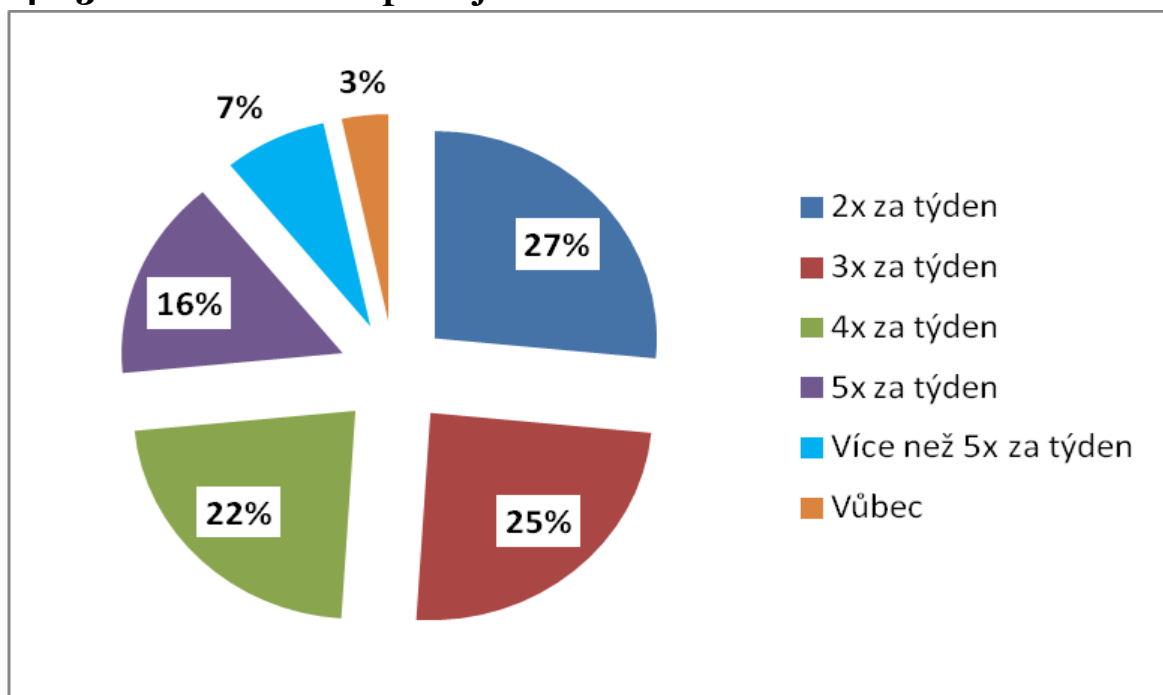
Více než polovina pociťuje štěstí ve spojení se sportem. Ani šťastný ani nešťastný se cítí 38 % respondentů. Pocity, které popisují jako nešťastný, zaznamenalo pouze 3 % respondentů.

6.4.1.2 Graf - Povídejme si o místě, kde bydlíš, tvém městě, čtvrti, obci ... Máš dostatek příležitostí jít sportovat (hřiště – sportovní klub – park)

Většina žáků a studentů má ve svém okolí dostatek místa ke sportu, hrám 80 %. Pouze 15 % hodnotí prostor pro sport nebo hru jako nedostačující.

6.4.1.3 Graf - Jak často sportují

Více než polovina dětí sportuje alespoň 3x – 5x za týden. Pouze 3 % se sportu nevěnují vůbec. Děti rodičů se středoškolským a vysokoškolským vzděláním jsou častěji členy sportovního oddílu, klubu (ZŠ 50 %, SŠ 63 %, VŠ 68 %). Chlapci jsou častěji (60 %) členy sportovního oddílu než dívky (50 %). Chlapci jsou většinou členy sportovního klubu, dívky se spíše zajímají o hudbu a tanec.

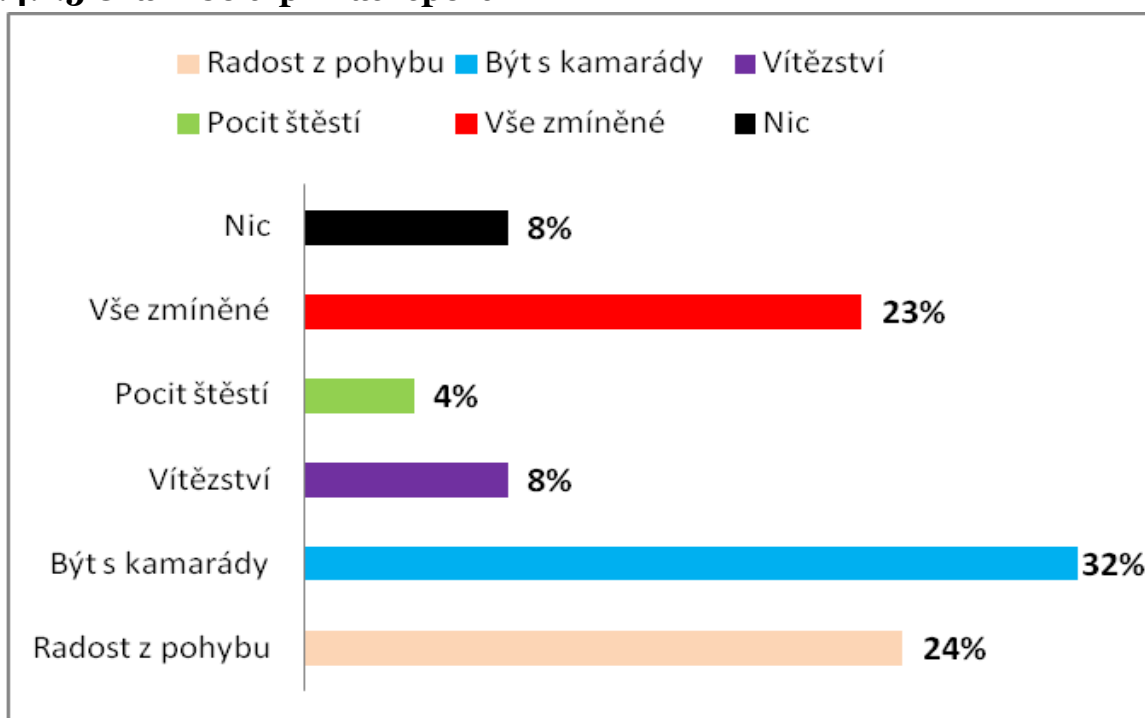
6.4.1.4 Tabulka - Kdybys měl (a) opravdu říci svému trenérovi, rodičům co si myslíš o sportu, co bys řekl (a)

Zde každý napsal originální odpověď. Většinou převládá pozitivní vzkaz. Nejčastěji se objevilo spojení sport je fajn, sport je relax, sport mě baví, je dobrý pro fyzickou – výrazně převažovalo pozitivní hodnocení sportu.

Uvedeny byly i odpovědi:

Pozitivní:
„Cvičení mě udržuje při životě,“ dívka po dětské mozkové obrně.
„Miluju fotbal a šel bych pro něj třeba na konec světa.“
„Sport patří k životu. Je to součást mého života.“
„I like it!“
Negativní
„S profíkem se mluví jinak,“ chlapec 14 let.
„Nebaví mě to.“
„Agresivní nucená činnost.“

6.4.1.5 Graf - Co ti přináší sport

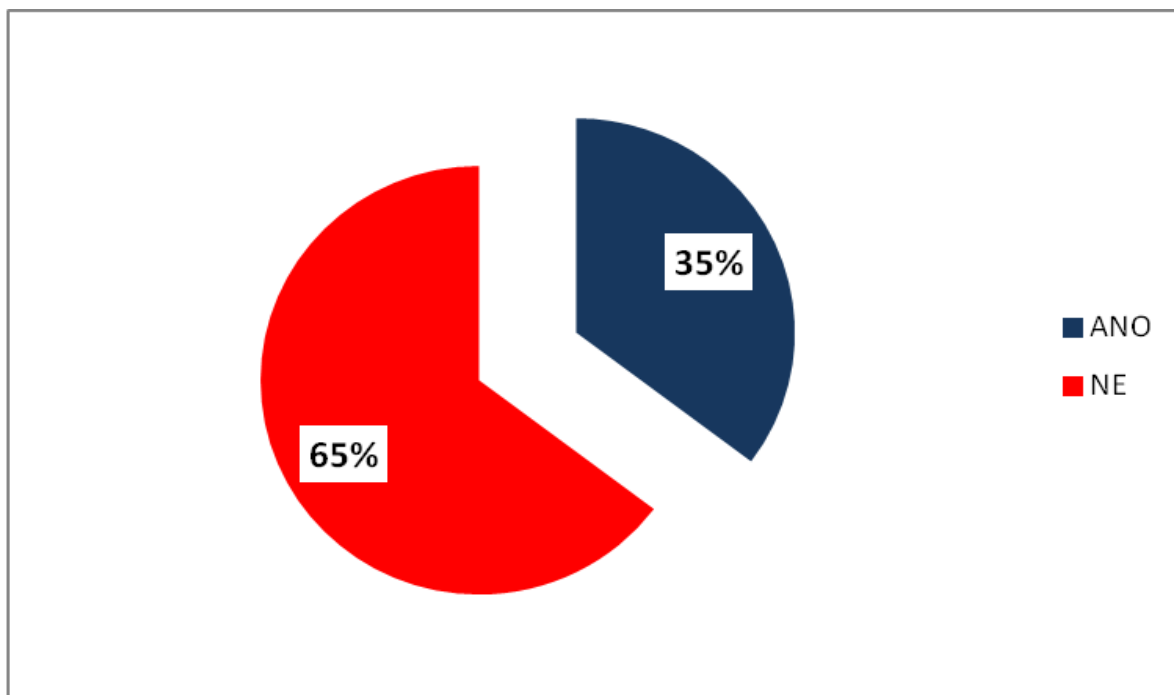

Detail grafu, nejdůležitější pro děti je být s kamarády 32 %, druhým neméně důležitým je radost z pohybu 24 %. Pro vše zmíněné - tedy pocit štěstí, vítězství, být s kamarády, radost z pohybu se vyslovilo 23 % respondentů. Je potěšující, že vítězství není hlavním cílem proč sportovat (8 %).

Pro téměř 50 % respondentů ve věku 13-15 let je nejdůležitější být s kamarády.

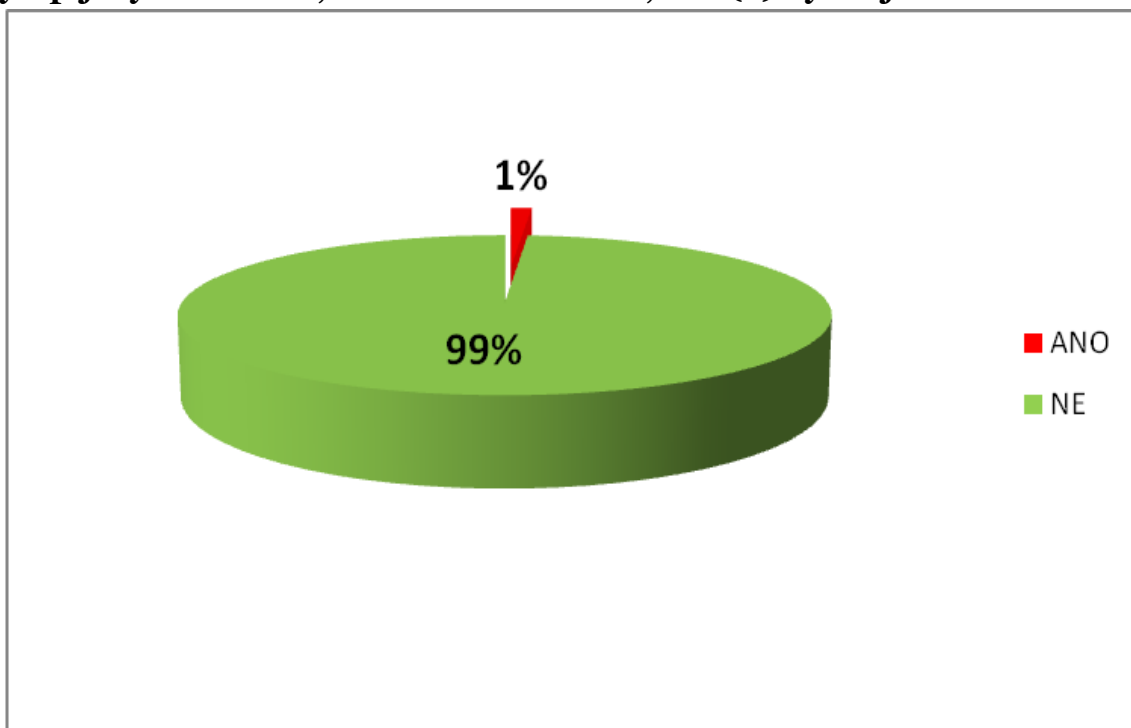
6.4.2 Olympismus

6.4.2.1 Graf - Chtěl(a) bych se účastnit jako sportovec olympijských her

65 % respondentů odpovědělo, že by se nechtělo účastnit olympijských her. 35 % se vyslovilo pro, ve většině případů se jednalo o členy sportovních oddílů či klubů. Toto rozdělení je totožné jak pro žáky a studenty na ZŠ i SŠ. Logicky se vyslovila pro většina členů sportovních oddílů.

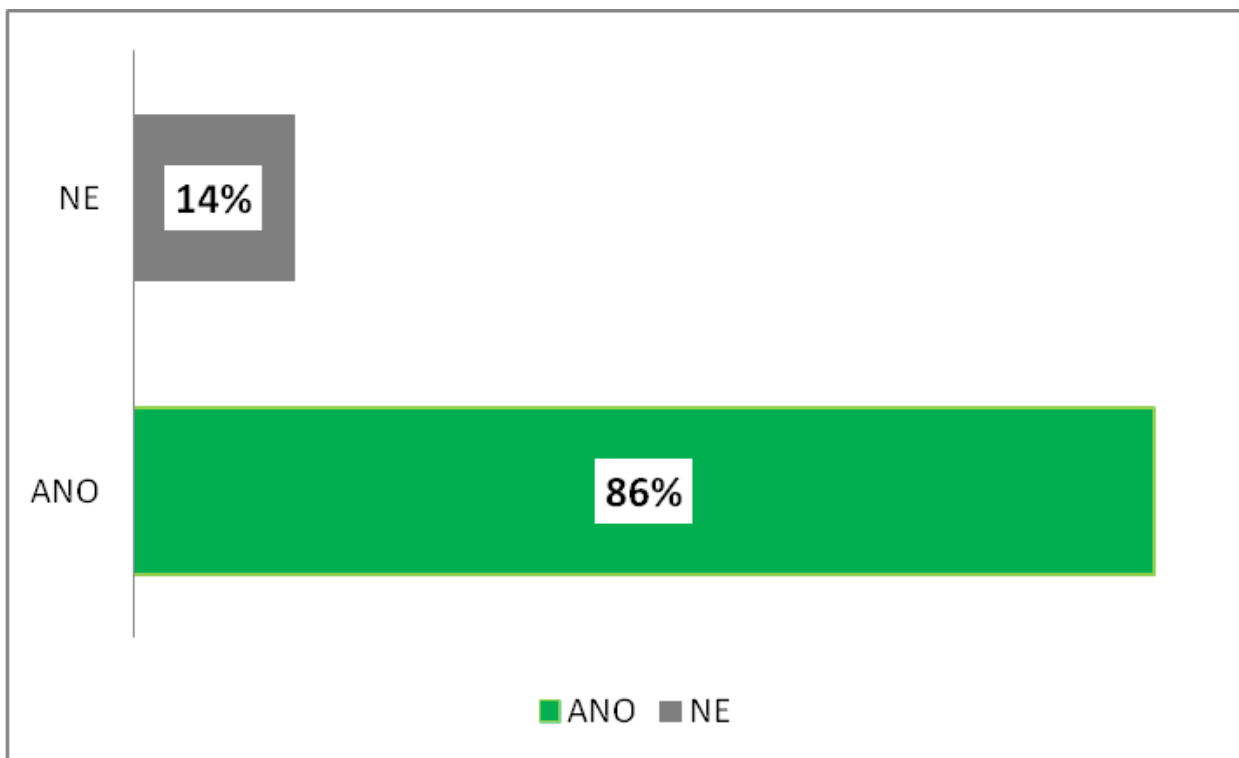
6.4.2.2 Graf - Pokud by ti trenér nabídl pilulku, díky které se staneš olympijským vítězem, ale do roka zemřeš, vzal(a) by sis ji

V této otázce jsem položil podobnou otázku jako Dr. Gabe Mirkin. Žáci a studenti se vyslovili jasně zamítavě, 99 % by nikdy tuto pilulku nevezlo. Z dětí ve věku 13-15 let se

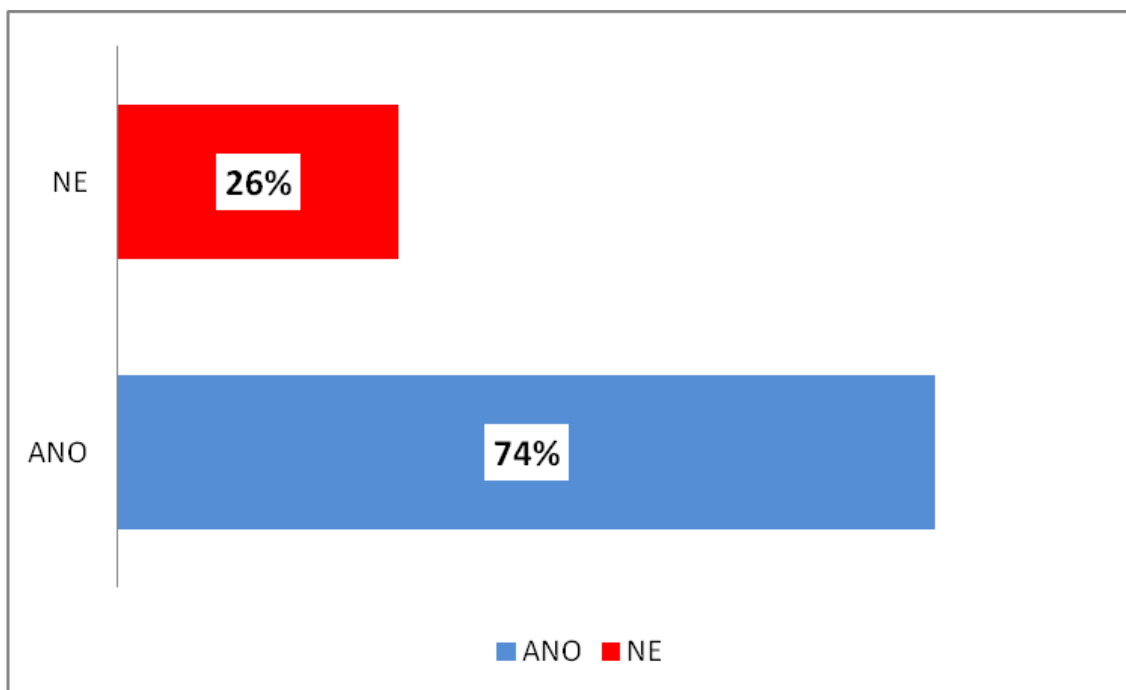
vyslovilo 100 % proti. Pouze dva respondenti, kteří již navštěvují střední školu, odpověděli ano.

6.4.2.3 Graf - Myslíš si, že sport a olympijské hry mohou spojovat kultury v dnešní době

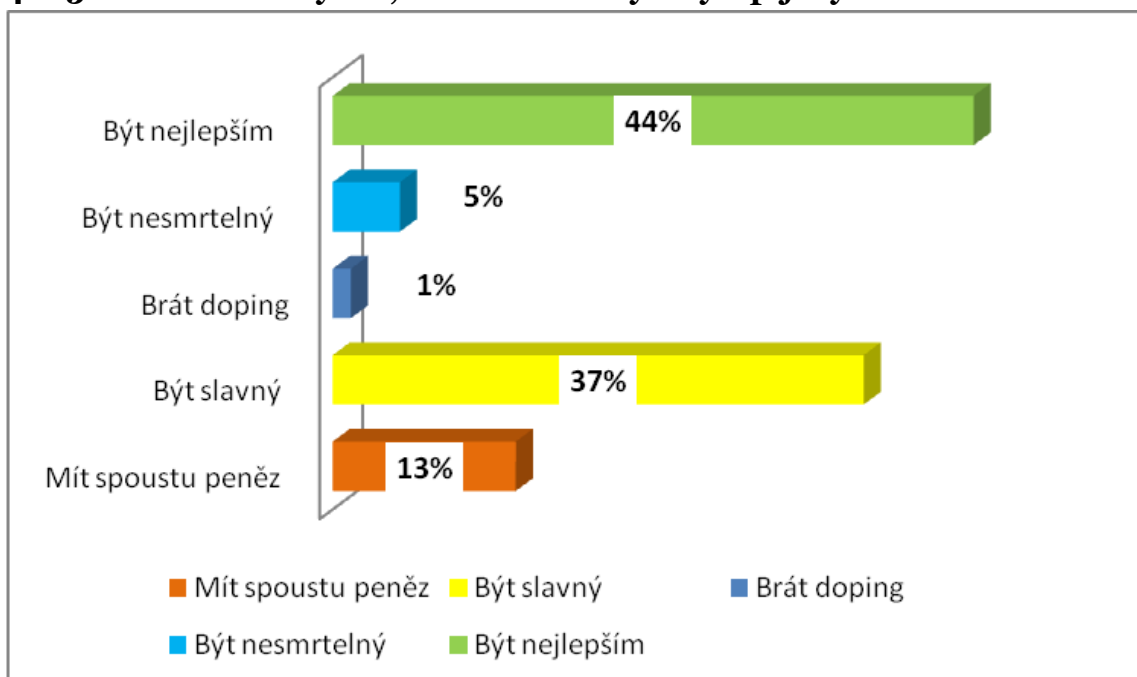
Celkem (14 %) respondentů nevěří v to, že olympismus může spojovat kultury. Naopak pro spojení olympismus a různé kultury se vyjádřilo 86 %. Většina žáků a studentů tedy věří v základní ideály olympismu.

6.4.2.4 Graf - Podpořil bys kandidaturu České republiky na pořádání olympijských her v naší zemi

K otázce pořádání olympijských her se tři čtvrtiny vyjádřily pozitivně a podpořily by pořádání olympijských her v ČR. V České republice probíhá olympiáda dětí a mládeže a v roce 2011 proběhl Olympijský festival v Liberci. Pouze 26 % by si nepřálo olympijské hry v ČR. Zde můžeme vidět, že děti a mladí lidé vidí více ideály olympismu, než jen ekonomický pohled, který převládá u dospělých.

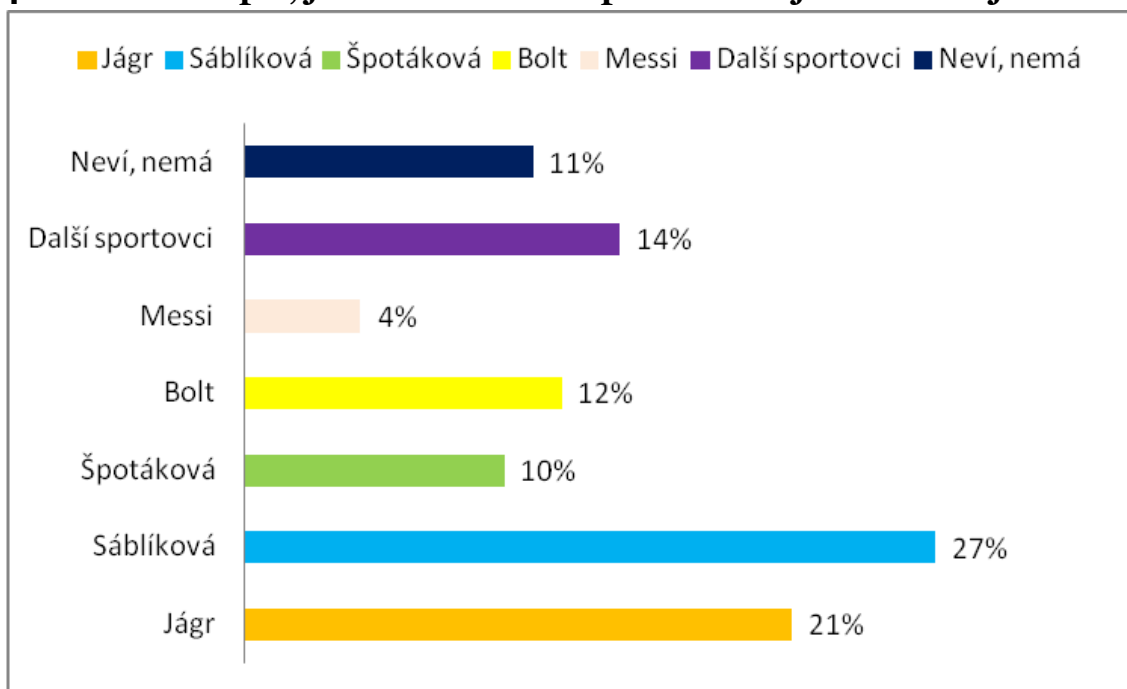
6.4.2.5 Graf - Co si myslíš, že znamená být olympijským vítězem

Nejčastěji uváděným důvodem bylo být nejlepší (44 %) a být slavný (37 %). Pouze 13 % dotázaných má spojeného olympijského vítěze s tím mít spoustu peněz. Pouze 5 % se vyjádřilo, že díky vítězství na olympijských hrách se sportovec stane nesmrtelným. Je potěšující že 99 % dotázaných si nedokáže představit olympijského vítěze, který

bere doping.

6.4.2.6 Graf - Napiš, jakého známého sportovce nejvíce obdivuješ

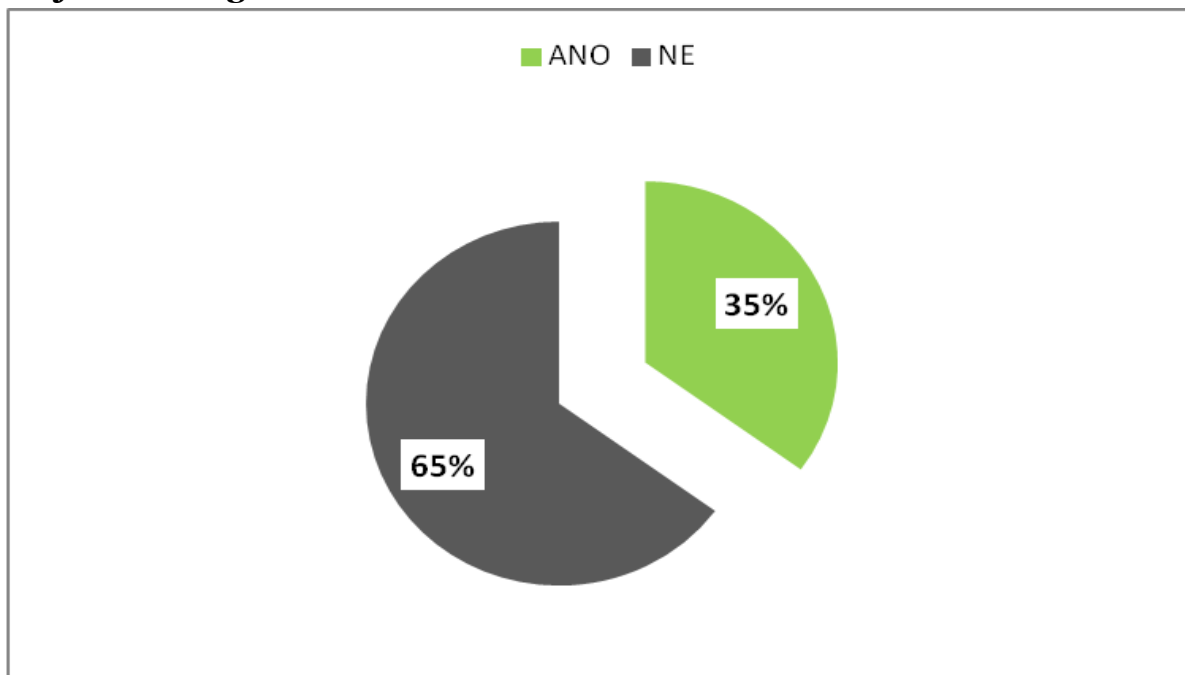

Nejvíce respondentů uvedlo, že obdivuje Martinu Sáblíkovou rychlobruslení. Uváděli ji jak chlápky, tak dívky a všechny věkové skupiny jako nejobdivovanější. Druhou osobností je Jaromír Jágr, který obdržel 21 %. Jaromír Jágr mimo jiné obdržel cenu od Mezinárodního olympijského výboru „Sport - inspirace pro mládež“. Dále byli jmenováni často hokejisté z posledního MS 2011 (Rachůnek, Rolinek, Pavelec). Nejobdivovanější zahraniční sportovec je Usian Bolt, který soutěžil několikrát na Zlaté třetě v Ostravě. Jeden ze studentů uvedl také Oskara Pistoriuse, handicapovaného běžce. Je překvapivé, že se mezi českými fotbalisty objevil pouze Petr Čech a např. Tomáš Rosický kapitán České reprezentace vůbec. 11 % žáků a studentů nevedlo žádného sportovce.

Detail sportovci:

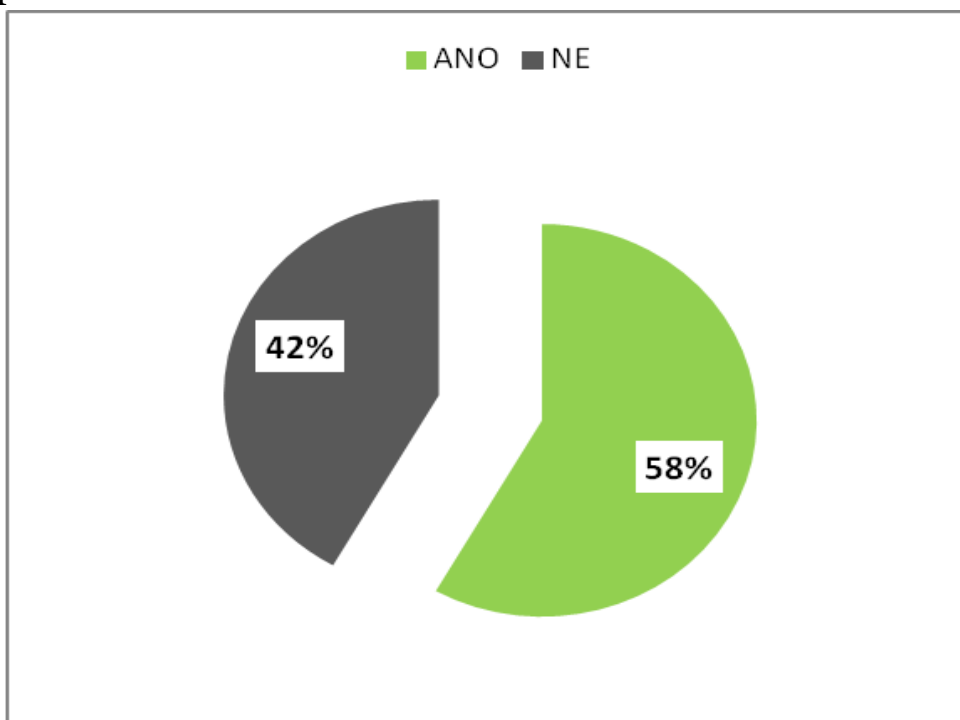
Lední hokej	Jaromír Jágr, Karel Rachůnek, Tomáš Rolinek, Ondřej Pavelec, Tomáš Vokoun, Patrik Eliáš, Roman Červenka
Rychlobruslení	Martina Sáblíková
Fotbal	Petr Čech, Lionel Messi, Christian Ronaldo, Frank Lampard, Tomáš Řepka, David Beckham, Wayne Rooney, Wesley Sneijder, Kaká
Atletika	Barbora Špotáková, Roman Šebrle, Jan Železný, Jarmila Kratochvílová, Oscar Pistorius
Další sporty	Sebastian Wettel (F1), Roger Federer, Rafael Nadal, Petra Kvitová (tenis), Michael Phelps (plavání), Timo Boll (stolní tenis), Kobe Bryant (basketbal), Rodney Mullen (skateboarding), Lance Amstrong (cyklistika), Kateřina Neumanová (běžecké lyžování), Markus Ehning (parkur, jízda na koni)

6.4.2.7 Graf - Myslíš, že velké sportovní akce jako MS, olympijské hry dbají na ekologii

Téměř 65 % žáků a studentů si myslí, že velké sportovní akce jako MS, OH nedbají na ekologické otázky, pouze 35 % si myslí, že ano.

6.4.2.8 Graf - Zapojil(a) by ses aktivně do ekologického programu ve svém sportovním oddílu

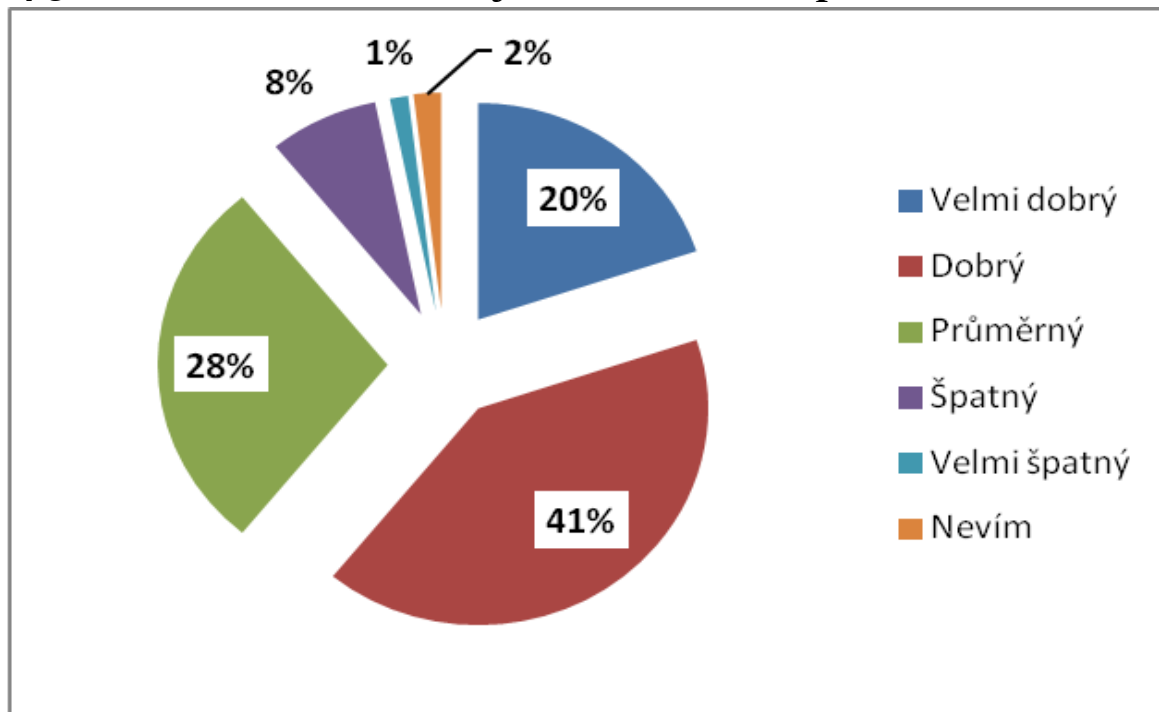

Naopak opačná situace ve srovnání s předchozím grafem, téměř 60 % by rádo podpořilo ekologický projekt přímo ve svém oddíle nebo klubu. U žáků 13-15 let by podpořilo ekologii 71 % dotázaných. Do ekologických aktivit by se častěji zapojily

dívky než chlapci.

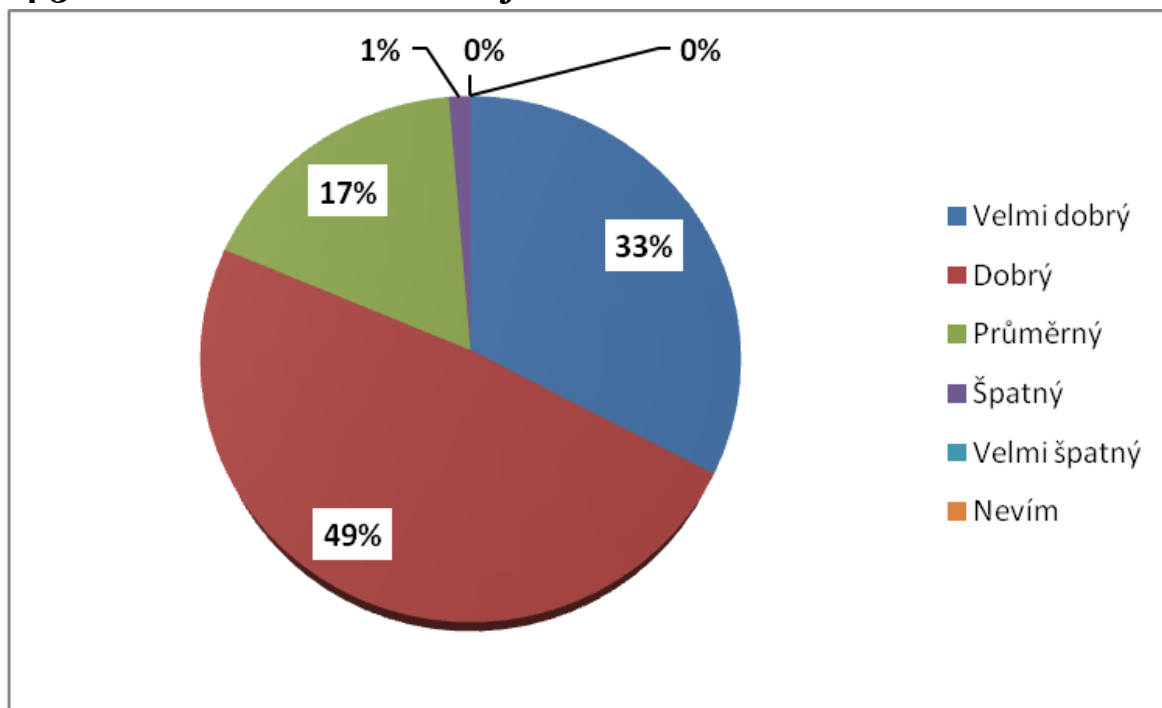
6.4.3 Zdraví a výživa

6.4.3.1 Graf - Jak hodnotím svůj zdravotní stav ze sportovního hlediska

Téměř 60 % žáků a studentů hodnotí svůj zdravotní stav jako velmi dobrý a dobrý, jako průměrný ho hodnotí 28 %.

6.4.3.2 Graf - Jak hodnotím svůj zdravotní stav v běžném životě

Naprostá většina studentů a žáků (80 %) hodnotí svůj zdravotní stav jako velmi

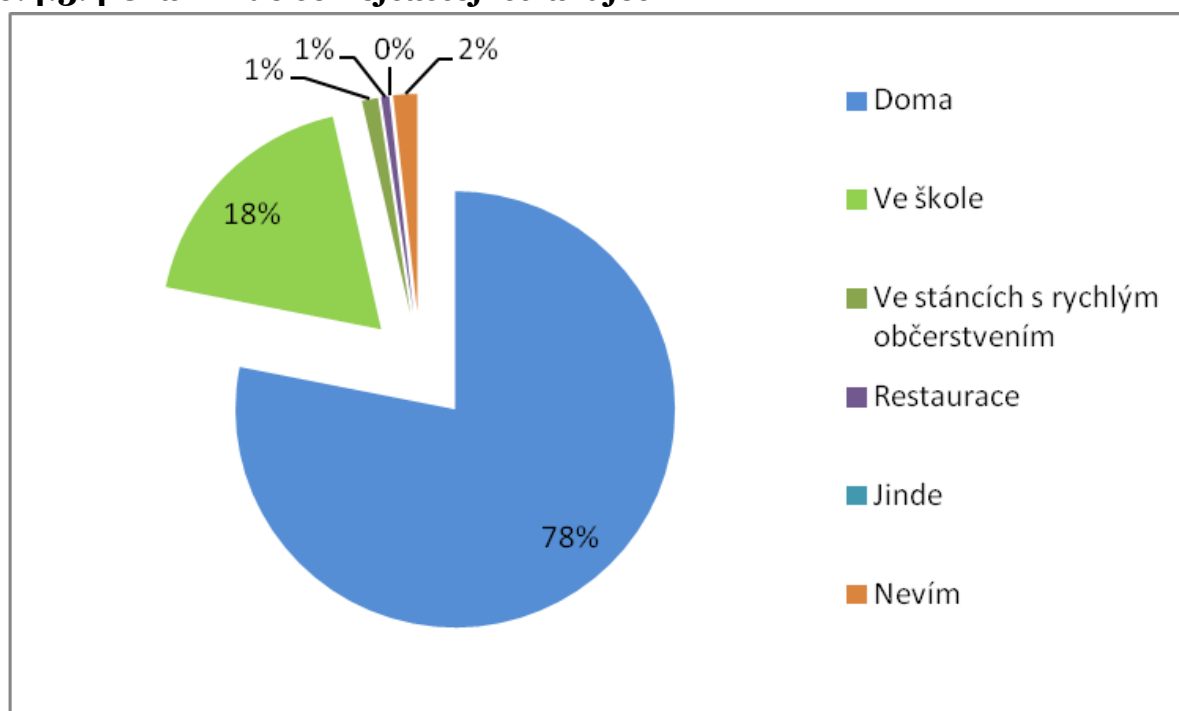
dobrý, dobrý. Jako špatný uvedlo pouze jedno procento.

6.4.3.3 Tabulka - Měl(a) jsem v posledním půlroce nějaké zdravotní komplikace

Většina neuvedla žádné komplikace nebo nemoci. Nejčastěji se objevila běžná onemocnění, která uvedlo pouze 19 žáků a studentů. Mezi nemocemi nebo zraněními se nejčastěji objevila chřipka, ale také potíže se zády nebo kolena (vazy).

Pokud ANO jaké	chřipka, natažené vazy v kotníku, koleno, štítná žláza, potíže se zády, zlomenina, vykloubený prst, astma, měsíc v nemocnici, bolesti hlavy
----------------	---

6.4.3.4 Graf - Kde se nejčastěji stravuješ

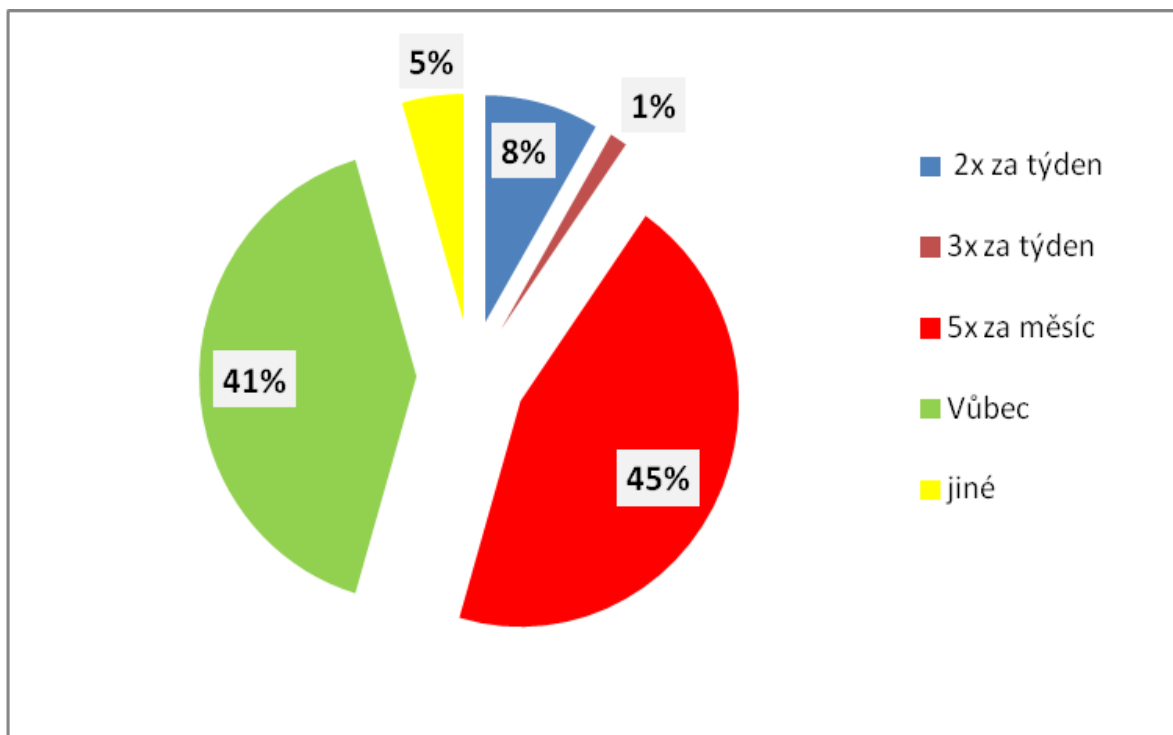

Z grafu vyplývá, že většina žáků a studentů se stravuje doma (78 %), 18 % se stravuje ve školních jídelnách a to především děti na ZŠ.

6.4.3.5 Komentář - Co patří k tvému nejoblíbenějšímu jídlu?

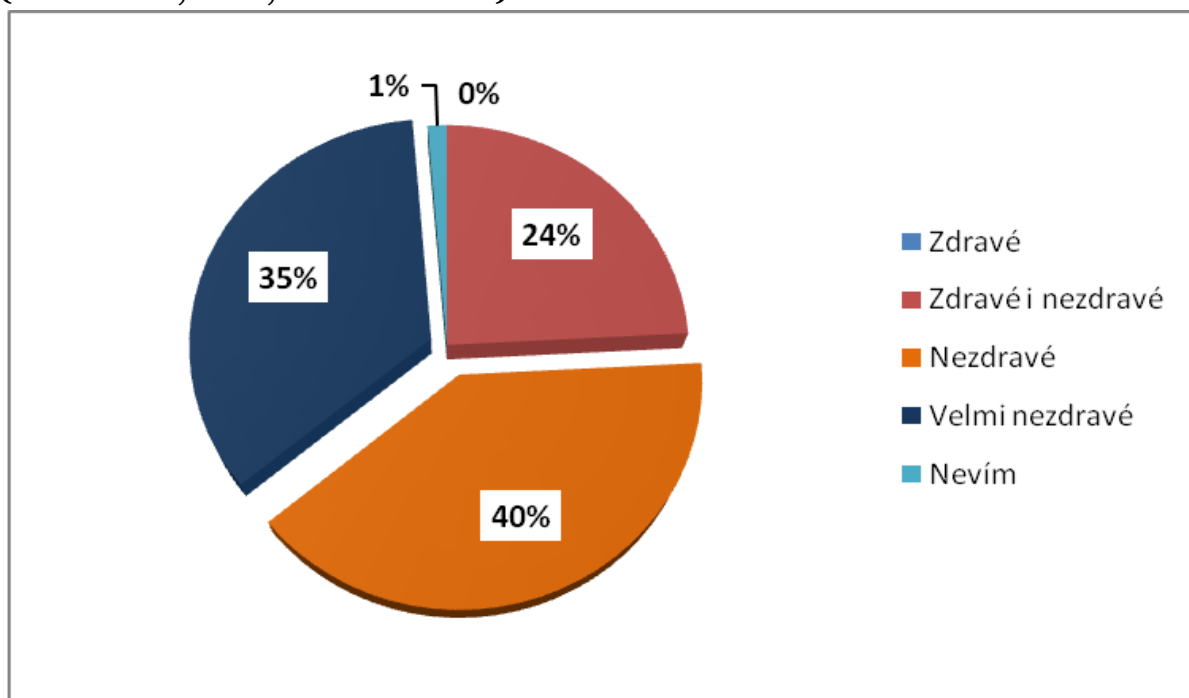
Překvapivě se mezi nejoblíbenější jídla dostaly těstoviny (špagety), ještě více se objevily zeleninové saláty nebo ovoce (téměř polovina respondentů). Děti a mladiství mají také rádi maso, nejčastěji se objevilo kuřecí, ale také rybí. V odpovědích se objevila i tradiční česká jídla jako svíčková s knedlíky nebo vepřové maso s knedlíky a zelím, je zajímavé, že se ani jednou neobjevila jídla z fastfoodových řetězců.

6.4.3.6 Graf - Jak často navštěvuješ stánky s rychlým občerstvením (HOT DOG, KFC, McDonald's)

Děti a mladí lidé uvedli, že (41 %) stánky s rychlým občerstvením typu (HOT DOG, KFC, McDonald´s) nenavštěvují vůbec. 5 krát za měsíc navštíví tento typ občerstvení 45 %. Přestože většina žáků a studentů se stravuje doma nebo ve škole, dochází k špatnému rozhodnutí při výběru a nákupu jídla, pokud se mladí stravují mimo domov.

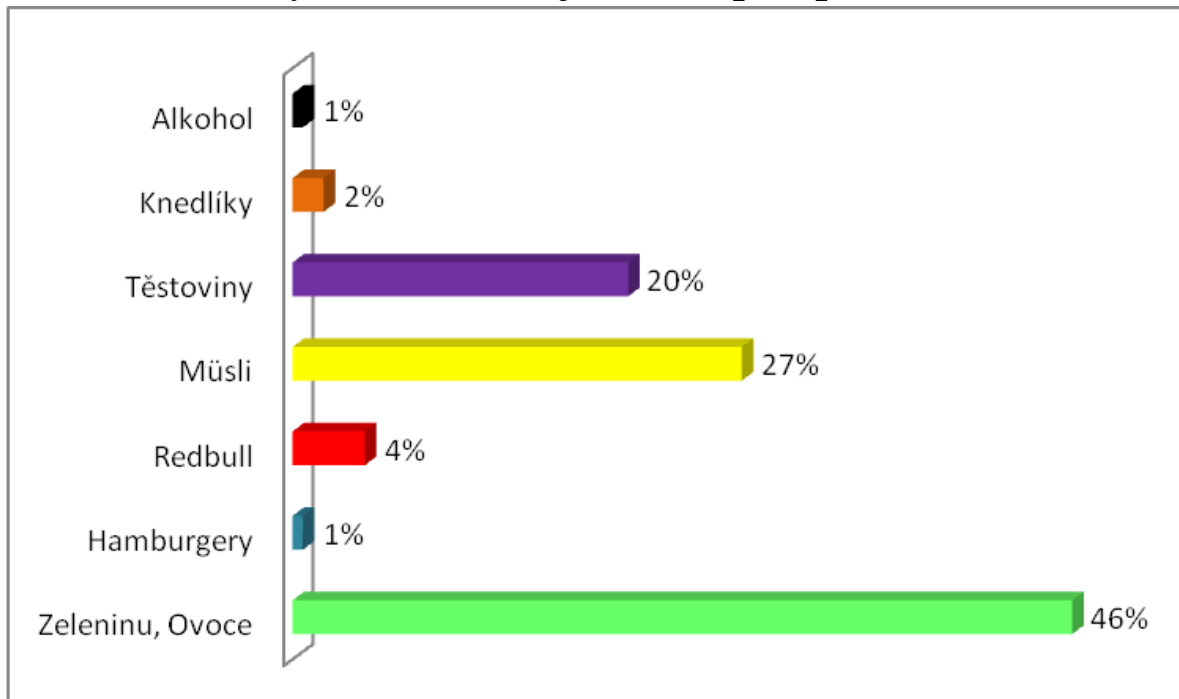
6.4.3.7 Graf - Jaké si myslíš, že je jídlo ve fastfoodových občerstveních (HOT DOG, KFC, McDonald´s)

Je potěšující, že většina žáků a studentů uvedla, že jídlo ve fastfoodových

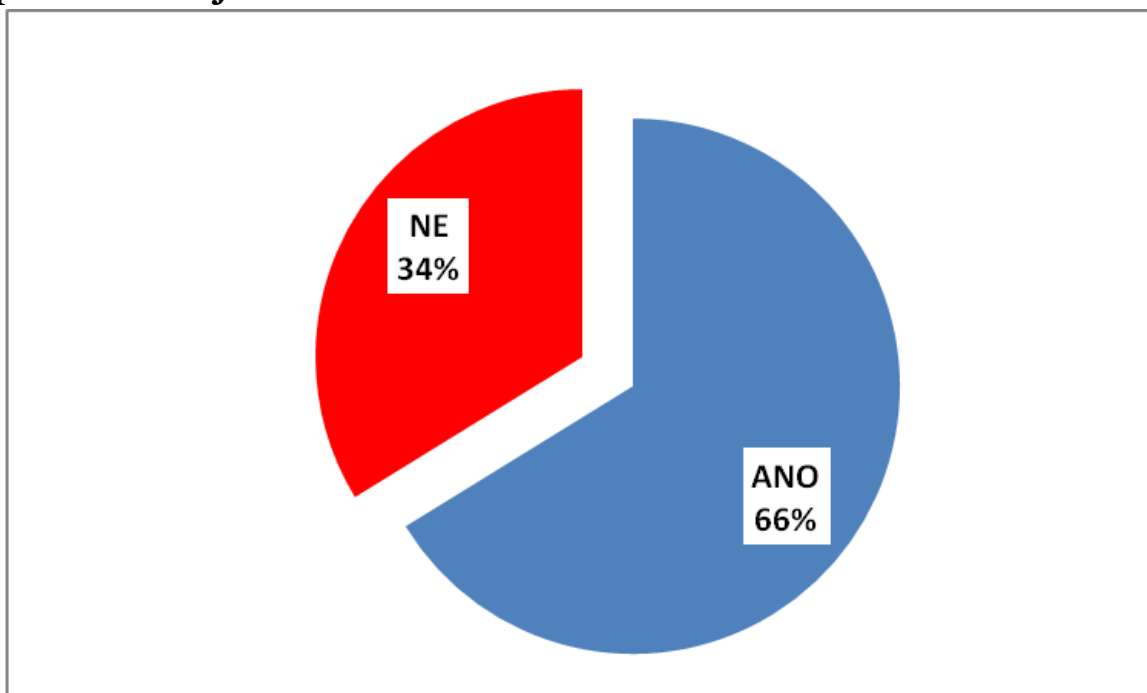
občerstvení (HOT DOG, KFC, McDonald's) je velmi nezdravé a nezdravé. Označit toto jídlo jako zdravé, tak neodepověděl nikdo.

6.4.3.8 Graf - Co by měl obsahovat jídelníček pro sportovce

Žáci a studenti mají jasnou představu o tom, co by měl obsahovat jídelníček sportovce, 46 % uvedlo ovoce a zeleninu, 27 % müsli a 20 % těstoviny. Pouze malé hodnoty dosáhly energetický nápoj nebo alkohol.

6.4.3.9 Graf - Vadí mi, když trenér / rodiče / diváci kouří cigarety na sportovišti a v jeho blízkosti

Pro většinu dětí je nepřijatelné aby, trenér / rodiče / diváci kouřili cigarety na sportovišti a v jeho blízkosti celkem 66 %.

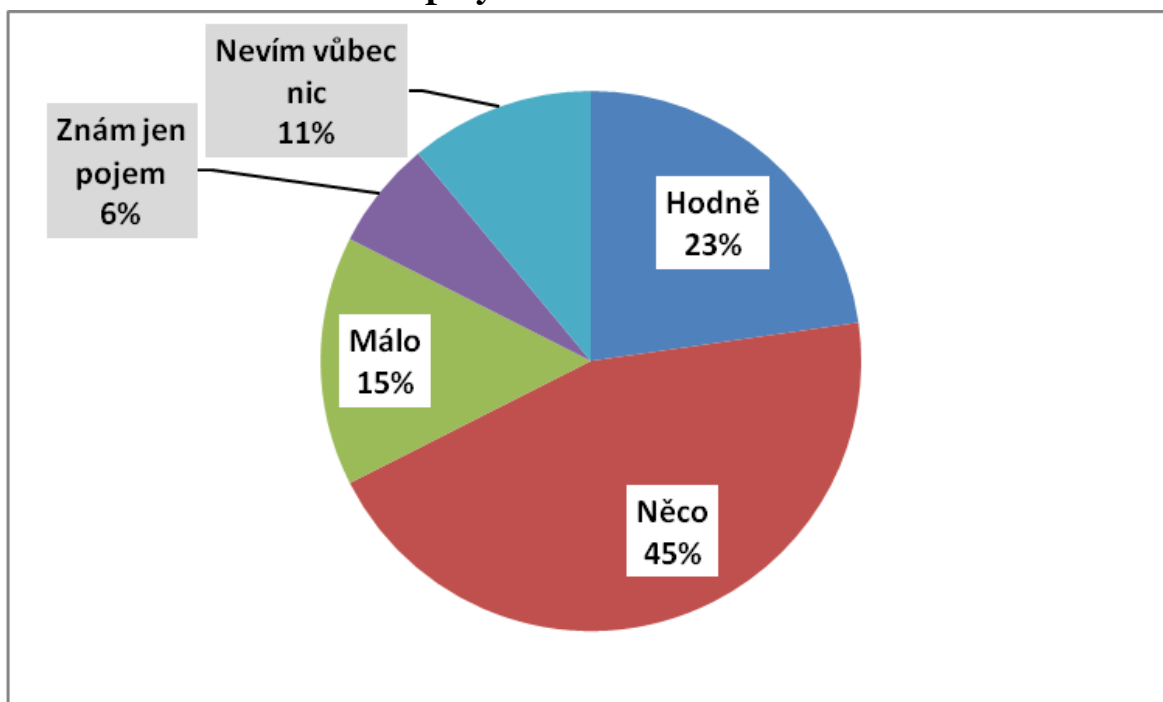
6.4.3.10 Komentář - Podpořil(a) bych zákon pro úplný zákaz kouření na sportovištích a v hledištích

Odpovědělo 74 % ano a 24 % ne. Jeden z žáků poznamenal: „že pak by na sportovní utkání nikdo nechodil.“

Pouze 25 % žáků a studentů se neseťkalo s tím, že jejich kamarád(ka) /spoluhrač(ka) ze sportovního oddílu kouří. 75 % respondentů má zkušenost, že kamarádi nebo spoluhrač(ka) kouří.

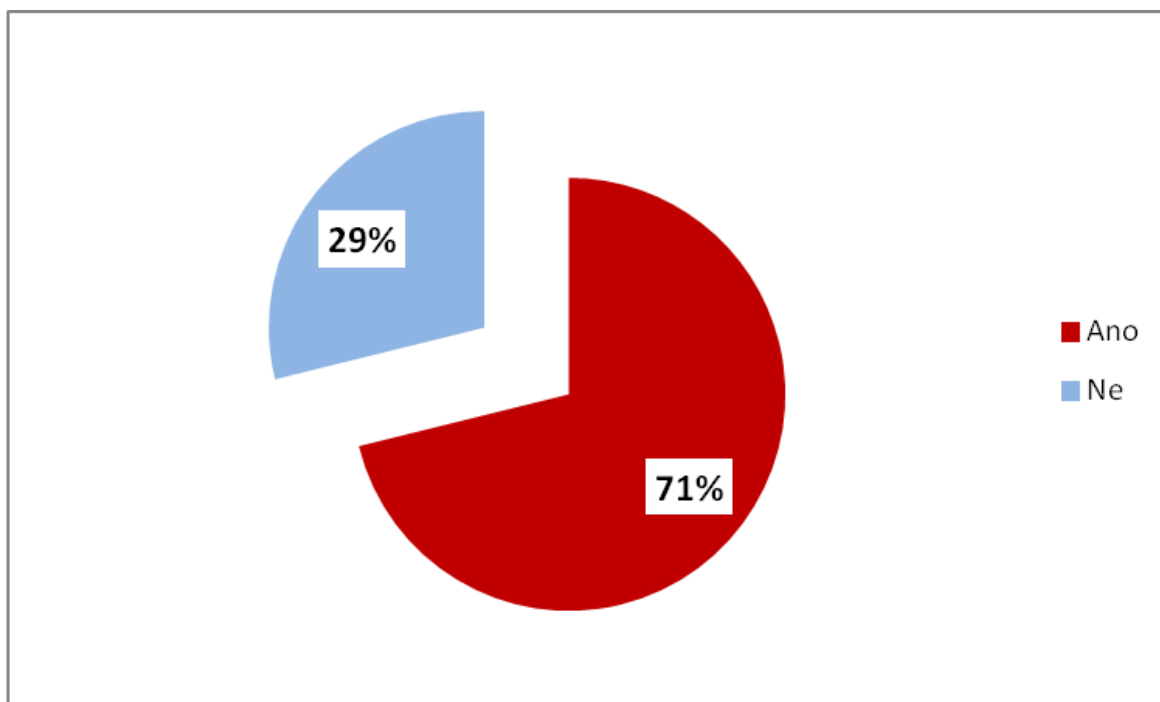
6.4.4 Fair play

6.4.4.1 Graf - Teď si budeme povídat o různých situacích ve sportu. Napiš, kolik toho víš o činech fair play

O činech fair play ve sportu ví 23 % dětí hodně a 45 % něco. Není bez zajímavosti, že téměř 35 % žáků a studentů neví nic o činech fair play (málo, znám jen pojem, nevím vůbec nic). Především dívky ve věku 13-15 let častěji uváděly málo nebo vůbec nic.

6.4.4.2 Graf - Setkal(a) ses osobně s ne fair chováním během sportu ve svém okolí

Téměř tři čtvrtiny dětí se již setkaly s nespravedlivým chováním vůči své osobě (71 %). Dále častěji mladí lidé ve věku 15-20 let (80 %) než mladší děti ve věku 13-15 let (70 %). Častěji se s nespravedlivým chováním setkali chlapci než dívky.

6.4.4.3 Komentář - Dotazník fair play

Desatero fair play

1.- bojuji čestně a kamarádsky podle pravidel

a/ ano, ale občas hledám výhody, těší mě vyhrávat - 42 %

b/ nevím, jak kdy - 23 %

c/ ano, respektuji pravidla - 35 %

- 42 % respondentů občas hledá výhody jak vyhrát, ale také 35 % plně respektuje pravidla.

2.- v cíli nebo po zápase podám soupeři ruku, i když prohrají

a/ pokud jsem nevyhrál, nemám chuť podat mu ruku - 7 %

b/ ano, i když mě porážka mrzí - 61 %

c/ záleží na situaci, někdy ano, někdy ne - 32 %

- 61 % respondentů podá ruku i po prohraném zápase, pouze 7 % nepodá ruku.

3.- pokud vyhrávám, nechovám se nadřazeně

a/ ano, snažím se chovat pořád stejně, výsledky mluví za mě - 65 %

b/ vítězství si zaslouží obdiv, oslavu, rád se pochlubím - 7 %

c/ mám radost, proč si to neužít - 28 %

- 65 % respondentů se nechová nadřazeně, ale také 28 % uvedlo, mám radost proč si to neužít, špatné pochopení otázky, radost je určitě pozitivem sportu - nemusí se jednat o negativní projev.

4.- vážím si svého soupeře, i když není tak dobrý, zaslouží ocenění

a/ když je poslední, netleskám - 6 %

b/ nevím, jak kdy - 20 %

c/ ano, i poražený zaslouží potlesk za snahu - 74 %

- Téměř tři čtvrtiny dětí a žáků si napsalo, že i poražený si zaslouží potlesk.

5.- v soutěži by měly být stejné podmínky pro všechny závodníky

a/ nevím, někdy je těžké to zajistit - 16 %

b/ favorit by měl mít nejlepší podmínky - 5 %

c/ ano, za všech okolností - 79 %

- Žáci a studenti si myslí téměř v 80 %, že v soutěži by měly být stejné podmínky pro všechny.

6.- respektují pokyny rozhodčích i organizátorů

a/ občas se ozvu, bojuji za svůj názor i proti jejich rozhodnutí - 50 %

b/ často protestuji, někdy jsou nespravedliví, je třeba se ozvat - 20 %

c/ ano, respektuji jejich rozhodnutí - 30 %

- Zde můžeme vidět snahy prosadit svůj názor až u 50 %, do jisté míry ovlivněno četnými korupčními aférami v ČR.

7.- chci vyhrát, nikoliv však za každou cenu

a/ vítězství je jediné, co mě zajímá - 6 %

b/ vážím si jen vítězství po čestném boji - 80 %

c/ pokud mě rozhodčí nevidí, využiji toho - 14 %

- Je velice pozitivní, že 80 % žáků a studentů si cení vítězství jen po čestném boji.

8.- diváci jsou součástí soutěže, povzbuzují všechny soutěžící

a/ ano, potlesk si zaslouží každý - 69 %

b/ nevím, záleží na situaci - 10 %

c/ jako divák tleskám jen tomu, komu chci - 21 %

- Diváci povzbuzují všechny soutěžící - tento názor zastává 69 % dotázaných, možnost vybrat si uvedlo 21 %.

9.- hraji čestně nejen na hřišti, ale chovám se tak ve škole i doma

a/ někdy se chovám čestně, ale ne vždy - 55 %

b/ nepřemýšlím o tom, ale vím, že být čestný se většinou nevyplácí - 14 %

c/ ano, je to pro mě samozřejmost - 31 %

- 55 % respondentů se chová čestně, ale někdy ne. Pro 31 % je takové chování samozřejmostí.

10.- svým chováním chci být příkladem svým mladším kamarádům

a/ ano, vím, že by to tak mělo být - 65 %

b/ mladší mě nezajímají, nepřemýšlím o tom - 10 %

c/ ať se každý chová, jak chce - 25 %

- 65 % dotázaných chce působit jako vzor pro mladší.

Většina žáků a studentů je ztotožněna s pravidly fair play, pouze u některých otázek došlo k odchýlení, ale do jisté míry ovlivněno ne ideální formulací otázky či nepochopením.

11.- které pravidlo je pro tebe nejdůležitější a proč

Objevila se i tato spojení:

„Bez fair play by sport byl chaos a všichni by podváděli!“

„Hrát fair protože jinak nejde hrát!“

„Když vyhraji nechovám se nadřazeně, protože je to hloupé, zatleskám si i když prohraju.“

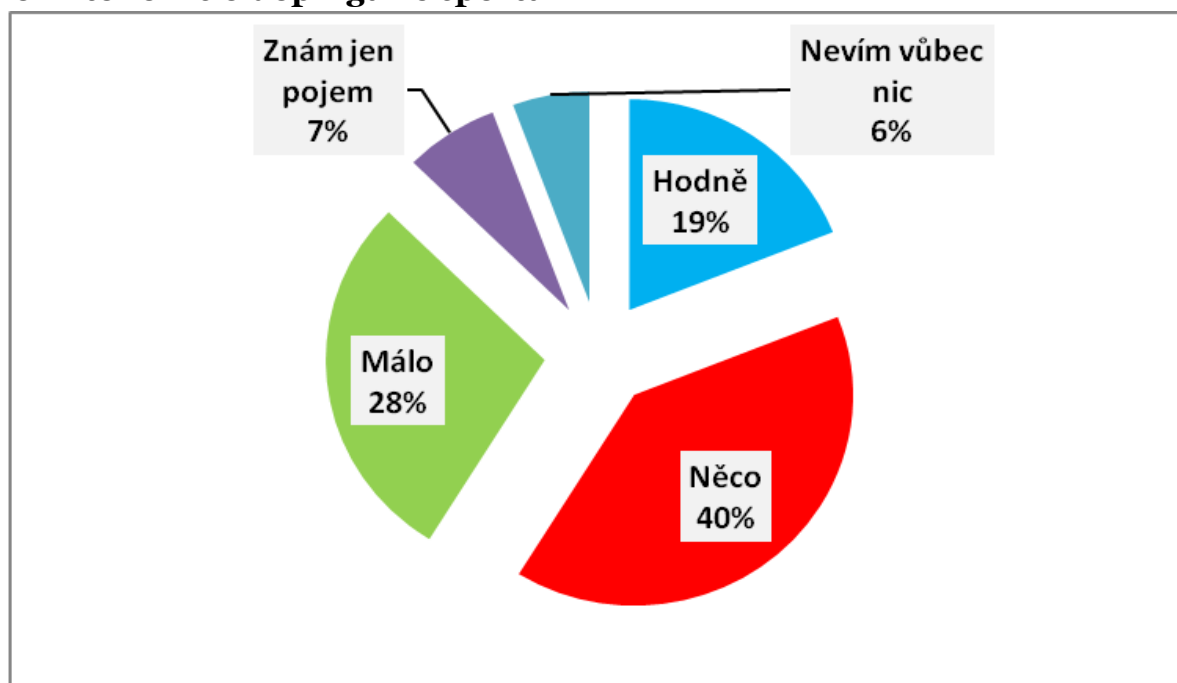
„Číslo 10. protože mám mladší sestru a chci jí jít také příkladem,“ dívka, 14 let.

„Chovat respekt ke starším lidem, nikdy nevíme jak těžký život mohla tato osoba mít,“ dívka, 13 let.

„Každý má hrát fair!“

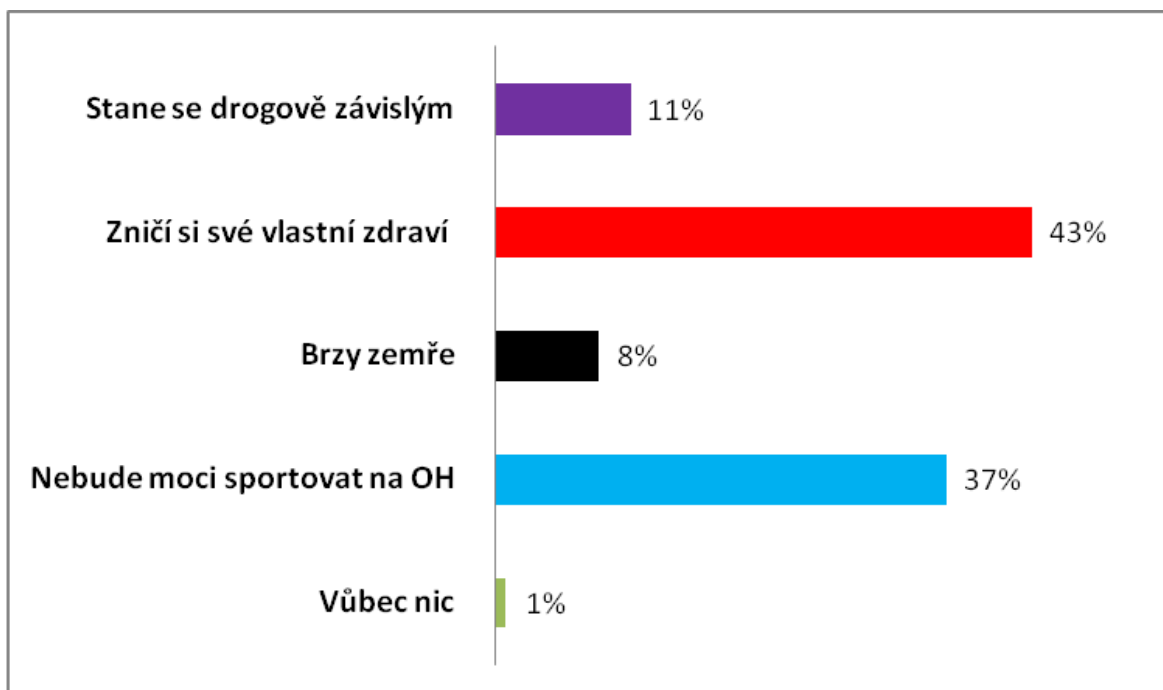
6.4.5 Doping

6.4.5.1 Graf - Teď si budeme povídat o různých situacích ve sportu. Napiš, kolik toho víš o dopingu ve sportu

Děti a mladí se vyjádřili nejčastěji, že mohou něco říci o dopingu (40 %). Málo nebo vůbec nic o neví dopingu více než třetina (34 %). Z výzkumu také vyplývá, že 19 % žáků a studentů ví hodně o problematice dopingu, především chlapci.

6.4.5.2 Graf - Co se stane sportovci, který bere látky označené jako doping

Žáci a studenti jsou toho názoru, že si sportovec především zničí své vlastní zdraví (43 %). Za druhé si jsou vědomi postihu hrozícímu za braní dopingu a to, že nemůže startovat na OH (37 %).

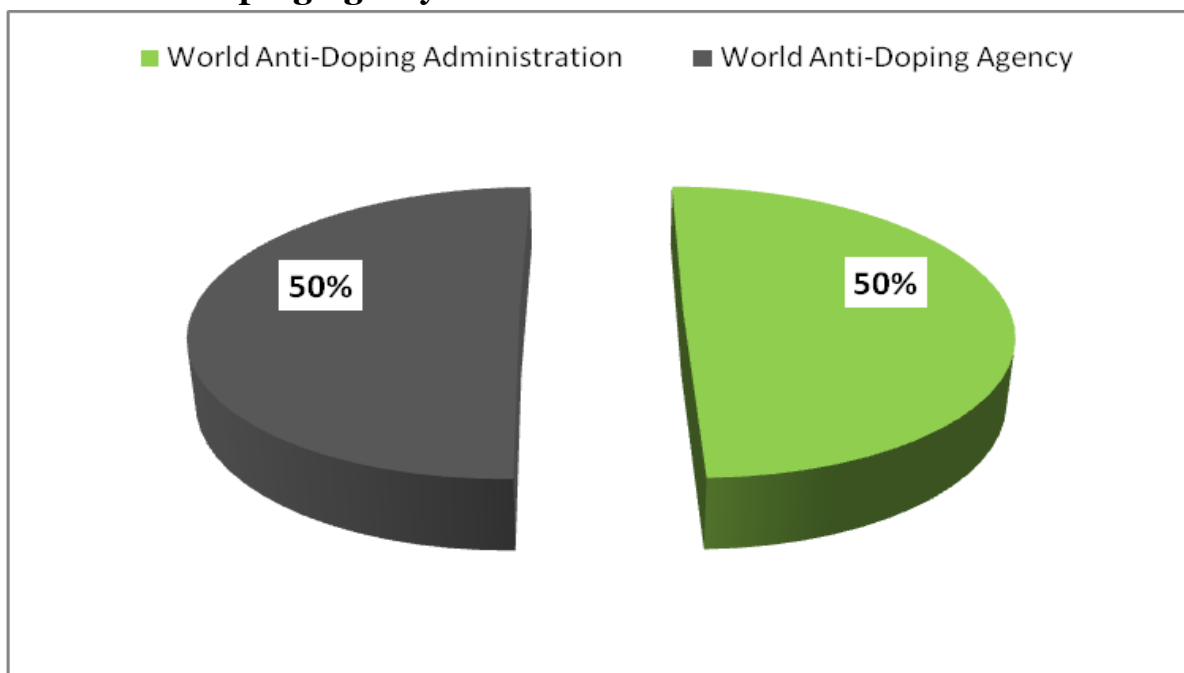
6.4.5.3 Tabulka - Jak bys charakterizoval(a) jednou větou doping

Zde měli žáci a studenti možnost v jedné větě charakterizovat doping. Každý z respondentů uvedl originální myšlenku, objevily se i výrazy vulgární nebo nadávky. To, co se nejčastěji objevilo, byla charakteristika jako „nedovolené posílení výkonu“, dále se nejčastěji objevilo hnus, podvod, blbost. Také žáci a studenti uvedli, že se jedná o drogy a poukazovali na myšlenku fair play.

Uvedeny byly např. odpovědi:

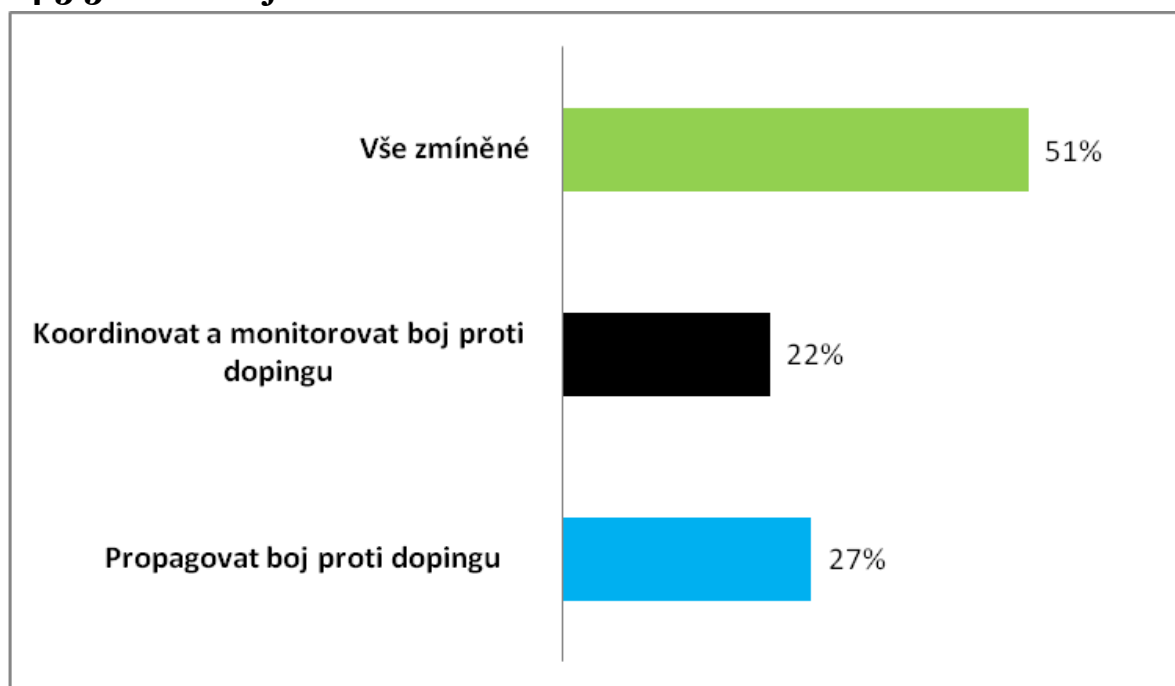
nadávky	„svinstvo“ - „kravina“ - „špatnost“ - „ZLO“ - „na nic blbost“ - „svaly“ - „pitomost“ - „sračka“ - „svinstvo ničící zdraví je to děsná sračka ničící lidi“
posílení výkonu	„Lepší výkon, ale ostuda“ - „podpora energie“ - „povzbuzující látky“ - „Látka posilující člověka ale i ničí zdraví“ - „látky, které dávají velké množství energie“ - „Látka, která zvyšuje výkonnost. Nesmí se brát“ - „povzbuzující látka, na kterou se stejně přijde“
drogy	„chemické prostředky“ - „droga“ - „drogy co povzbuzují člověka“ - „steroidy“ - „Fet, který je jako Red Bull“ - „je to návykový“ - „je to (omamná) droga“
poukaz na fair play	„NE fair play“ - „účelný podvod“ - „Je to podvod nehraje fair play“ - „není o fair vůči ostatním“ - „nezákonné špatné nemorální a hloupé používat ho“ - „nebezpečná věc“ - „NE zbytečná, nesmyslná kravina, díky níž můžeš být lepším sportovcem, avšak pocit zaslouženého vítězství chybí“ - „nesnáším, když někdo podvádí a kazí sport nespravedlivost a zbabělost“ - „vůbec se mi to nelíbí potřeba být nejlepší - je to hnus“

6.4.5.4 Graf - WADA je zkratkou a) World Anti-Doping Administration b) World Anti-Doping Agency

Zde žáci a studenti mohli zodpovídat otázky týkající se organizace WADA. Jak vyplývá z grafu, polovina uvedla, že se jedná o World Anti-Doping Administration stejně tak World Anti-Doping Agency. Z toho se dá vyvodit, že pravděpodobně toto označení slyšeli prvně a pouze rozhodovali ano, ne.

6.4.5.5 Graf - Co je cílem WADA

Více než polovina je přesvědčena že WADA podporuje vše zmíněné, jak koordinaci, tak propagaci boje proti dopingu (51 %).

6.4.5.6 Komentář - Znáš některé zakázané látky ve sportu označované jako doping

Zde se nejčastěji objevily tyto odpovědi léky, marihuana - THC, EPO, kofein, stimulanty, nápoje, nejvíce pak anabolické steroidy. Někdy žáci a studenti uvedli anabolika a steroidy jako dvě látky, několikrát se objevil v odpovědích i energetický nápoj Red Bull a jeden z respondentů napsal: „ne, ani nechci nic vědět o dopingu!“ Celkem 80 % žáků a studentů uvedlo, že žádnou látku nezná. Nejvíce látek jmenovali studenti ve věku 16-20 let, jmenovali tyto látky: kokain, marihuana - THC, nandrolon, efedrin, anabolika, stimulanty, EPO.

6.4.5.7 Komentář - Znáš některý dopingový případ, který se stal v poslední době

Většina žáků a studentů nezná mnoho konkrétních případů. Nejvíce jich jmenovali studenti ze středních škol, nejčastěji byl zmiňován případ Michael Phelps a marihuana, bezesporu většina těchto studentů má již zkušenost s touto látkou.

Dále zaznělo:

Gymnastky, cyklistika, běžkyně na lyžích, Richard Gasquet (tenista 2009), Lance Armstrong (doping nebyl prokázán), Michael Phelps – marihuana, Alberto Contador (nedořešen v době průzkumu), SSSR v minulém režimu.

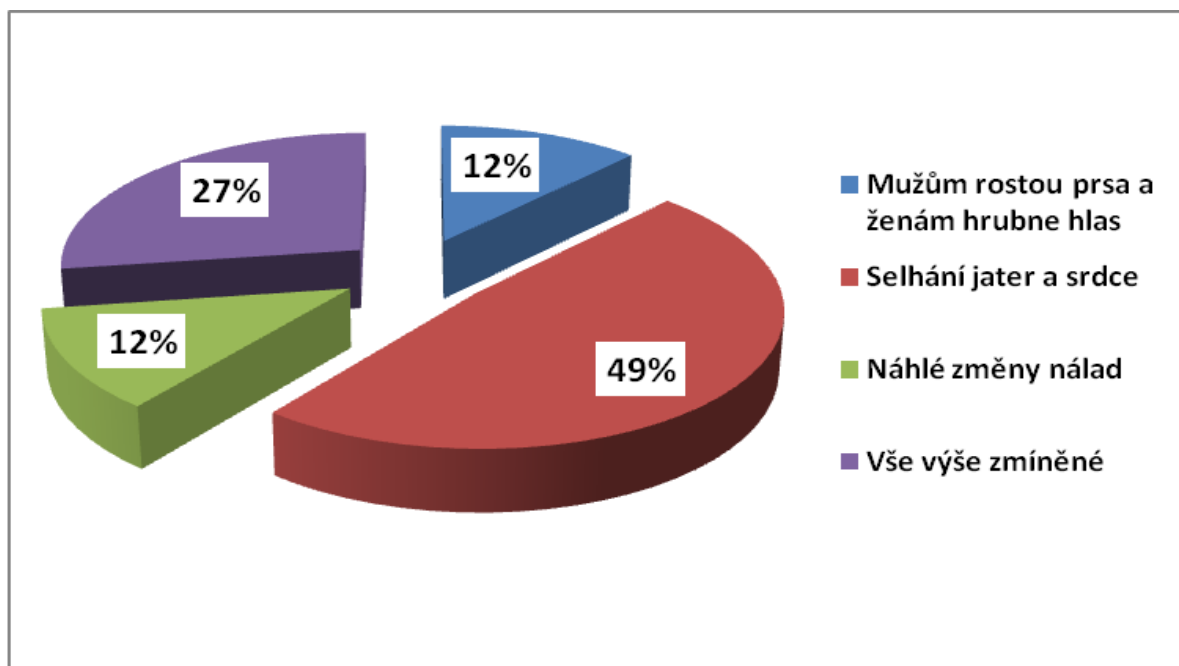
Žáci ze základních škol jmenovali Tour de France a atletiku a také opět nerozlišovali mezi anaboliky a steroidy, kdy uvedli, že se jedná o dvě látky.

6.4.5.8 Tabulka - Následující otázky byly cíleny na problematiku antidopingové kontroly

Pouze sportovci startující na olympijských hrách, paralympijských hrách nebo světových šampionátech podstupují dopingové kontroly?	59 % ANO	41 % NE
Myslíš si, že může být sportovec úmyslně vybrán pro dopingovou kontrolu?	76 % ANO	24 % NE
Osoba, která v laboratoři dostane k testování sportovců vzorek, ví, komu patří?	74 % ANO	26 % NE
Je v pořádku vzít si lék od osoby, které sportovec věří, přestože neví, co daný lék obsahuje?	18 % ANO	82 % NE

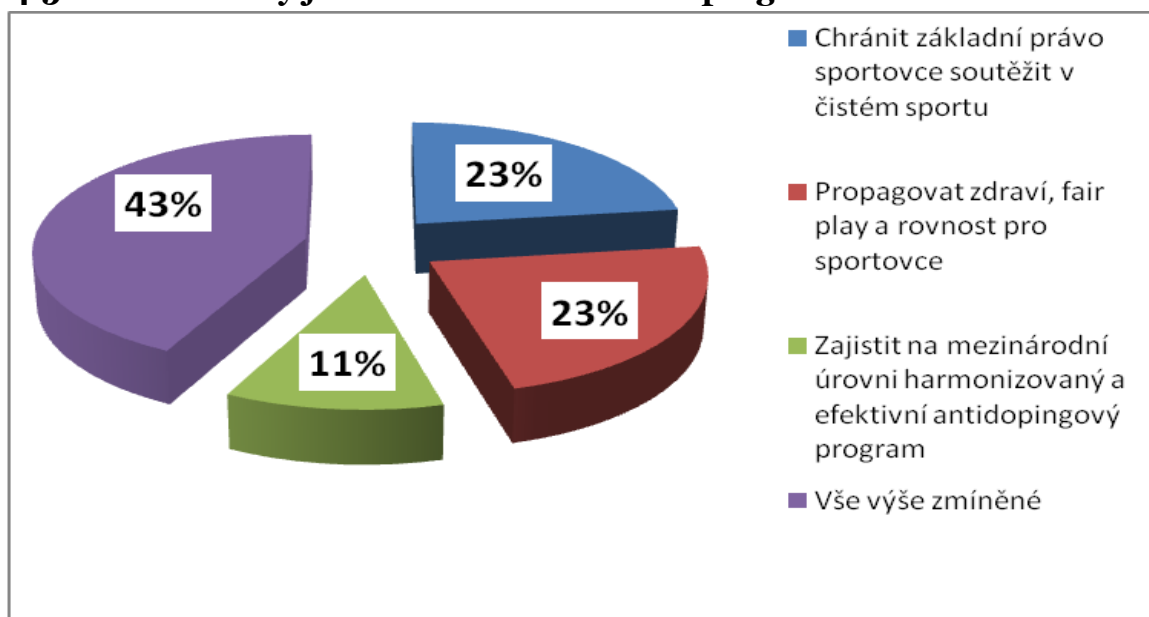
Jak je již z odpovědí patrné, žáci a studenti nemají přesnou představu o průběhu antidopingové kontroly, většina dotazovaných odpověděla špatně, ale také zároveň na dvě otázky správně.

6.4.5.9 Graf - Jaké si myslíš, že mají účinky anabolické steroidy, které jsou vždy zakázány ve sportu

Hlavní rizika anabolických steroidů vidí děti a mladí selhání srdce a jater téměř (50 %), shodně tak uvedli chlapci i děvčata na základních školách. Dále 27 % respondentů uvedlo všechny zmíněné aspekty - tedy fyziologické změny těla a náhlé změny nálad.

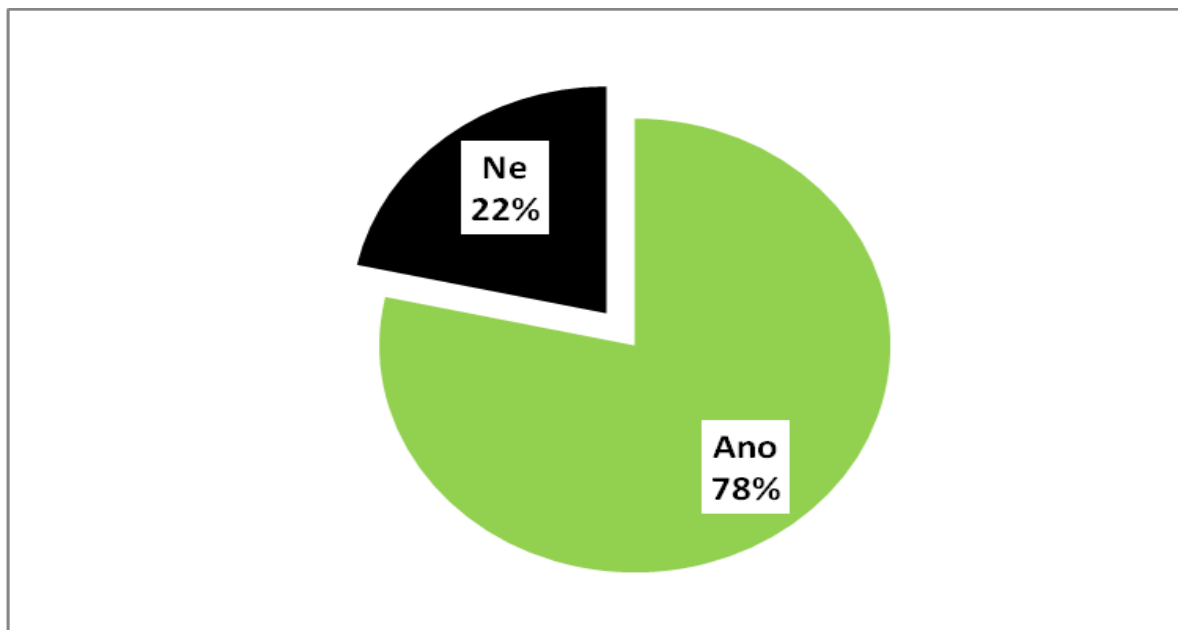
6.4.5.10 Graf - Jaký je účel Světového antidopingového kodexu

Více jak 40 % žáků a studentů si myslí, že účel Světového antidopingového kodexu je spojen ve všem výše zmíněném. Stejněho poměru dosáhlo jak možnost soutěžit v čistém sportu (23 %), tak fair play a rovnost pro sportovce (23 %).

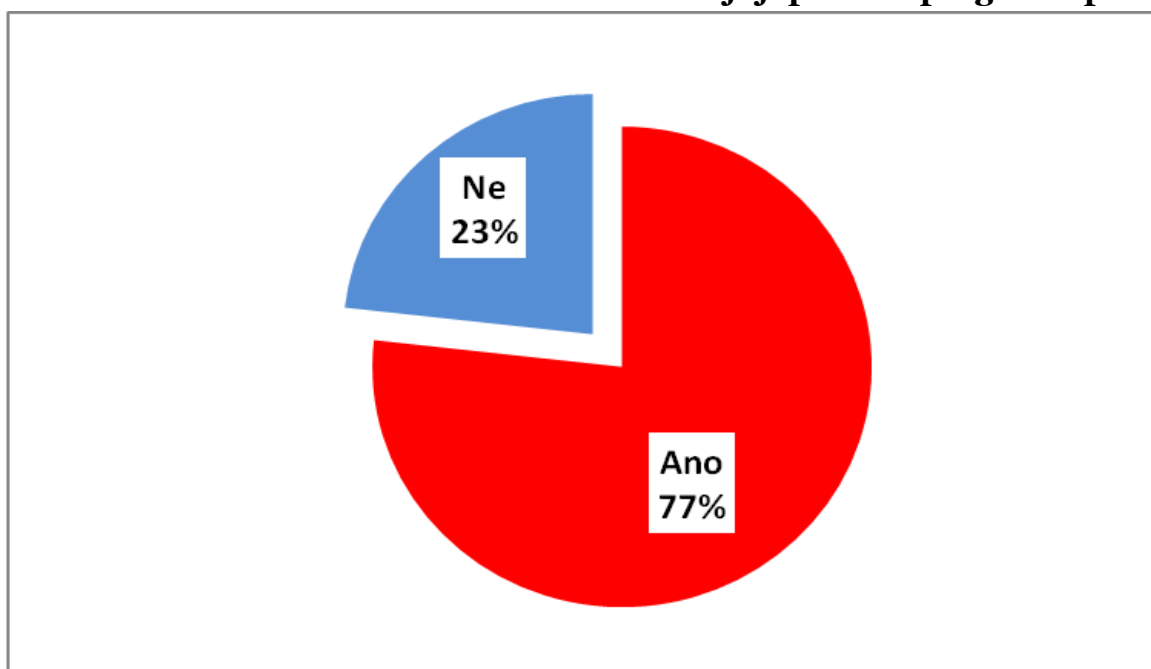
6.4.6 Sociální média a internet

6.4.6.1 Graf - Podpořil bys internetovou kampaň na webových stránkách a na sociální síti Facebook zaměřenou na: Hraj fair ve sportu

Téměř 80 % všech žáků a studentů by podpořilo internetovou kampaň hraj fair ve sportu, jak pomocí webových stránek, tak sociální sítě Facebook. Nejvíce mladí ve věku 13-15 let.

6.4.6.2 Graf - Podpořil bys internetovou kampaň na webových stránkách a na sociální síti Facebook zaměřenou na: Bojuji proti dopingu ve sportu

77 % žáků a studentů by podpořilo kampaň „Bojuji proti dopingu ve sportu“ na internetových stránkách a také na svém profilu na Facebooku. Více by podpořili kampaň žáci a děti ve věku 13-15 let než ve věku 16-20 let.

6.5 Hlavní zjištění

Sport

Více než polovina žáků a studentů pociťuje štěstí ve spojení se sportem (51 %).

Většina žáků a studentů má ve svém okolí dostatek místa ke sportu, hrám 80 %. Pouze 15 % hodnotí prostor pro sport nebo hru jako nedostačující.

Téměř polovina dětí sportuje alespoň 3x – 5x za týden. Chlapci jsou častěji (60 %) členy sportovního oddílu než dívky (50 %). Chlapci jsou většinou členy sportovního klubu, dívky se spíše zajímají o hudbu a tanec.

Vzkaz žáků a studentů byl velice pozitivní. Nejčastěji se objevilo spojení „sport je fajn“, „sport je relax“, „sport mě baví“, „je dobrý pro fyzickou“ – výrazně převažovalo pozitivní hodnocení sportu.

Nejdůležitější ve sportu pro děti a mladé je být s kamarády 32 %, druhým neméně důležitým je radost z pohybu 24 %. Pro vše zmíněné pocit štěstí, vítězství, být s kamarády, radost z pohybu se vyslovilo 23 % respondentů. Je potěšující, že vítězství není hlavním cílem proč sportovat (8 %).

Olympismus

Většina dětí uvedla, že by se nechtěla účastnit olympijských her (65 %). Pouze 35 % se vyslovilo pro, ve většině případů se jednalo o členy sportovních oddílů či klubů.

Žáci a studenti se vyslovili jasně zamítavě k pilulce, díky které by se staly olympijskými vítězi (99 %). To že olympismus může i dnes spojovat různé kultury se vyjádřilo (86 %).

Tři čtvrtiny žáků a studentů by podpořilo pořádání olympijských her v ČR.

Nejčastěji uváděným důvodem bylo být nejlepší (44 %) a být slavný (37 %). Je potěšující, že 99 % dotázaných si nedokáže představit olympijského vítěze, který bere doping.

Nejvíce respondentů uvedlo, že obdivuje Martinu Sáblíkovou rychlobruslení. Druhou osobností je Jaromír Jágr, který obdržel 21 %, ze zahraničních sportovců dopadl

nejlépe Usian Bolt.

Téměř 65 % žáků a studentů si myslí, že velké sportovní akce jako MS, OH nedbají na ekologické otázky. Naopak téměř 60 % žáků a studentů by rádo podpořilo ekologický projekt přímo ve svém oddíle, nebo klubu.

Zdraví a výživa

Téměř 60 % žáků a studentů hodnotí svůj zdravotní stav jako velmi dobrý a dobrý ze sportovního hlediska. V běžném životě je to dokonce 80 %.

Většina neuvedla žádné komplikace nebo nemoci. Nejčastěji se objevila běžná onemocnění, nejčastěji se objevila chřipka, ale také potíže se zády nebo koleny (vazy). Z grafu vyplývá, že většina žáků a studentů se stravuje doma (78 %), 18 % se stravuje ve školních jídelnách.

Překvapivě se mezi nejoblíbenější jídla dostaly těstoviny (špagety), ještě více se objevily zeleninové saláty nebo ovoce, což uvedla téměř polovina respondentů. Zajímavé je, že se ani jednou se neobjevila jídla z fastfoodových řetězců.

Přestože většina žáků a studentů se stravuje doma nebo ve škole, dochází k špatnému rozhodnutí při nákupu jídla, pokud se mladí stravují mimo domov, kdy volí často fastfoodový typ občerstvení 45 %.

Žáci a studenti mají jasnou představu o tom, co by měl obsahovat jídelníček sportovce. Pro většinu dětí je nepřijatelné, aby trenér / rodiče / diváci kouřili cigarety na sportovišti a v jeho blízkosti (celkem 66 %). Více jak 74 % by podpořilo zákon pro úplný zákaz kouření na sportovištích a v hledištích. 75 % respondentů uvedlo, že kamarádi nebo spoluhráči kouří.

Fair play

Očinech fair play ve sportu ví 23 % dětí hodně a 45 % něco. Také téměř 35 % žáků a studentů neví nic o činech fair play (málo, znám jen pojem, nevím vůbec nic). Především dívky ve věku 13-15 let častěji uváděly málo nebo vůbec nic.

Téměř tři čtvrtiny dětí se již setkaly s nespravedlivým chováním vůči své osobě (71 %). Častěji mladí lidé ve věku 15-20 let (80 %) než mladší děti ve věku 13-15 let (70 %). Častěji se s nespravedlivým chováním setkali chlapci než dívky.

Většina žáků a studentů je ztotožněna s pravidly fair play, pouze u některých otázek došlo k odchýlení, ale do jisté míry je to ovlivněno ne ideální formulací otázky či nepochopením.

Jak vyplývá i ze studie PhDr. Martrina Doktora s přibývajícím věkem klesá povědomí o pravidlech fair play a existuje jistý posun směrem k horšímu chování od mladších žáků směrem ke starším.

Doping

Děti a mladí se nejčastěji vyjádřili, že mohou říci něco o doping (40 %). Málo nebo vůbec nic neví o doping více než třetina (34 %). Z výzkumu také vyplývá, že 19 % žáků a studentů ví hodně o problematice doping, především chlapci.

Žáci a studenti jsou toho názoru, že sportovec, který bere látky dopingového charakteru si především zničí své vlastní zdraví (43 %). Za druhé si jsou vědomi postihu hrozícímu za braní doping a toho, že nemůže startovat na olympijských hrách (37 %).

Každý z respondentů dokázal originálně popsat doping, uvedl originální myšlenku, objevily se i výrazy vulgární nebo nadávky. Také žáci a studenti uvedli, že se jedná o drogy a poukazovali na myšlenku fair play.

Povědomí o činnosti World Anti-Doping Agency není příliš silné, stejně ani o náplni a činnosti a ani o průběhu antidopingové kontroly.

Povědomí o zakázaných látkách - zde se nejčastěji objevily tyto odpovědi: léky, MARIHUANA - THC, EPO, kofein, stimulanty, nápoje, nejvíce pak anabolické steroidy. Někdy žáci a studenti uvedli anabolika a steroidy jako dvě látky.

Většina žáků a studentů nezná mnoho konkrétních případů souvisejících s dopingem. Nejvíce jich jmenovali studenti ze středních škol, kdy nejčastěji byl zmiňován případ Michael Phelps a marihuana.

Dobře si jsou vědomi rizik plynoucích z užívání anabolických steroidů, děti a mladí uvádějí selhání srdce a jater, téměř (50 %), schodně tak uvedli chlapci i děvčata na základních školách. Dále (27 %) respondentů uvedlo všechny všechny zmíněné aspekty - tedy fyziologické změny těla a náhlé změny nálad.

Více jak 40 % žáků a studentů si myslí, že účel Světového antidopingového kodexu je spojen ve všem výše zmíněném. Stejněho poměru dosáhlo jak možnost soutěžit v čistém sportu tak fair play a rovnost pro sportovce (23 %).

Sociální média a internet

Téměř 80 % žáků a studentů by podpořilo internetovou kampaň «HRAJ FAIR CZ», a to jak pomocí webových stránek, tak sociální sítě Facebook.

Podobně více než tři čtvrtiny (77 %) žáků a studentů by podpořilo kampaň „Bojuji proti dopingu ve sportu“ na internetových stránkách a také na svém profilu na Facebooku. Více by podpořili kampaň žáci a studenti ve věku 13-15 let než ve věku 16-20 let.

7. Projekt «HRAJ FAIR CZ»

Jedná se o největší preventivně-vzdělávací projekt na území České republiky, vychází ze slova «HRAJ», hra jako základ sportu, orientace na cílovou skupinu děti a mladiství, «FAIR» založeno na principu fair play, tedy čestného jednání, kde není prostor pro doping a «CZ» kdy pro projekt chceme nadchnout a zapojit do něj celou Českou republiku.

Projekt «HRAJ FAIR CZ» je založen na základním desateru Českého klubu fair play a Antidopingového výboru ČR, ale také dbá na správnou výživu, ekologii a na prevenci nežádoucích jevů jako kouření nebo alkohol.

Projekt «HRAJ FAIR CZ» chce utvářet a prosazovat etické hodnoty pro férově motivovaný a čistý sport.

7.1 Hlavní cíle «HRAJ FAIR CZ»

- 1) Rozšířit povědomí o tom, že čistý a férový sport je samozřejmost.
- 2) Sloužit jako vzor a tím ovlivnit chování druhých.
- 3) Zněna nastavení, orientace sportovního prostředí tak, že bude také eliminovat nežádoucí vlivy (alkohol, kouření, doping) na mladistvé a bude podporovat zdravou výživu.
- 4) Vytvoření internetové značky «HRAJFAIR.CZ», která pomůže k prosazování těchto ideálů.

7.2 Popis projektu

Nejedná se o žádný jednorázový preventivní projekt, ale o dlouhodobou koncepci, která se týká každodenních situací nejenom ve sportu, ale i v životě. Hlavní cílovou skupinou budou děti středního věku od 10 do 20 let.

Celý projekt «HRAJ FAIR CZ» vychází ze soustavy pravidel, která budou pozitivně působit na chování (Fair jednání se soupeřem, ale i v běžném životě) a podmínky (čisté sportovní prostředí bez kouření, dopingu) a tak jsou spojeny oba preventivní aspekty.

Nejedná se pouze o pasivní zastávání pravidel, ale každý má možnost se aktivně do projektu «HRAJ FAIR CZ» zapojit, formulovat svůj vlastní závazek, myšlenku např. (Miluju fotbal a šel bych pro něj třeba na konec světa) nebo společně jako tým např. (TJ SOKOL Ouběnice myslí na fair play při každém zápase) a to také budou dodržovat, protože se podepíší pod Commitment «HRAJ FAIR CZ» (přijetí závazku) v tištěné verzi nebo na internetu. Tento Commitment je vyvěšen na např. v šatně, ve škole a je tedy stále na očích a aktuální informace mohou sledovat na internetu. Důležitou součástí projektu budou také různé osoby, které mají co dočinění s výchovou a vzděláváním a opatrováním mladých lidí. Dospělí se zapojí jako vzory, především vrcholoví sportovci, trenéři a vedoucí oddílů.

Webové stránky «HRAJ FAIR CZ» budou poukazovat na vzory z řad sportovců, kteří budou ambasadory projektu «HRAJ FAIR CZ» (např. Jaromír Jágr, Martina Sáblíková), a to atraktivní formou krátkých videí na Youtube, rozhovorů, atd.

Chceme navázat partnerství se sportovními asociacemi, sportovní kluby a zařízeními.

Základní pilíře projektu «HRAJ FAIR CZ» jsou čtyři „C“ a staví na životních kompetencích. Etické principy ve sportu budou spočívat ve čtyřech „C“ - v kvalitním obsahu, kde budeme sdělovat etické hodnoty ve sportu (Content), přijetí závazku (Commitment), dále (Community) v komunitě lidí, která se schází při sportu a také na internetu nad určitými tématy a v komunikaci (Communication) - ve spojení s moderní technologií (mobilní telefony, video, internetová TV, iPhone aplikace).

7.3 Přínos «HRAJ FAIR CZ»

Projektu «HRAJ FAIR CZ» přispívá k rozvoji klíčových kompetencí žáků a studentů

V rámcově vzdělávacím programu jsou klíčové kompetence vymezeny takto: „soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě“ (RVP, 2007, s. 8).

Projekt «HRAJ FAIR CZ» rozvíjí např. tyto kompetence

Vlastní odpovědnost - každý má možnost rozhodnout se a podepsat Commitment «HRAJ FAIR CZ» a zavázat se k respektování těchto pravidel. Obzvláště důležitá je vlastní odpovědnost při prevenci a zacházení s tabákem, alkoholem.

Kompetence k jednání - pomocí projektu «HRAJ FAIR CZ» si žáci a studenti vytyčí splnitelné cíle jim přiměřené v určitém časovém horizontu. U mladých sportovců dochází k rozvoji realistického sebehodnocení a sebereflexe. Při zvolení realistického cíle dojde k posílení sebevědomí a úcty k sobě samému, a to je pevně spjato se stabilním sebehodnocením. Integrace do motivované skupiny, která se zavázala k Commitment «HRAJ FAIR CZ» vede k posílení výše zmíněných charakteristik.

Komunikativní kompetence a kreativita - Díky «HRAJ FAIR CZ» se sportovci aktivně účastní společného rozhodování, mají možnost vyjádřit se k jednotlivým pravidlům, kdy získávají komunikační dovednosti, to mohou využít při řešení konkrétních situací objevujících se během soutěží. Inspirace pomocí kreativních videí a neobvyklých řešení, možnost natočit a zaslat vlastní video.

Kompetence k získávání zážitků - sport přináší čisté zážitky, které není potřeba suplovat dalšími látkami jako doping. Činnost jednotlivce nebo činnost v týmu založená na «HRAJ FAIR CZ» Commitment motivuje a přispívá k otevřenosti jedince a podporuje tvorbu sociálních vazeb a kontaktů. Problémové situace nejsou jednoduše smeteny ze stolu, ale diskutuje se o nich a hledá se řešení, což přispívá k rozvoji kompetence řešení konfliktů - pomocí «HRAJ FAIR CZ» sportovci také získají impulzy, jak se vyrovnat se stresem a strachem.

Kompetence k odolnosti - «HRAJ FAIR CZ» vede sportovce k tomu, jak vnímat a odolávat vnějším vlivům např. ze strany fanoušků či vlivům médií a vede je i k tomu, jak s nimi komunikovat.

Kompetence k učení - «HRAJ FAIR CZ» umožňuje také dozvědět se více o sportu, zdravé výživě, o tom, jak správně trénovat, cvičit, dále jak efektivně využívat různé strategie k učení, k rozvoji zpracování poznatků a informací, hledat účinné postupy při svém učení. To vše pozitivně ovlivňuje i myšlení. V rámci speciálních kvízů jako WADA (World Anti-Doping Agency) se mohou žáci a studenti dozvědět více i o

procesu antidopingové kontroly, o konsekvencích plynoucích z užívání látek dopingového charakteru atd.

Kompetence občanské - Projekt «HRAJ FAIR CZ» podporuje uvědomění si toho, jakým způsobem se vyvíjí naše společnost. Mladí přemýšlejí a uvažují o hlediscích udržitelnosti života, rozhodují se tak, aby nepoškozovali přírodu, životní prostředí a tomu je určen i program ECOTEAM. Utváří si respekt k hodnotám, názorům, postojům a rozvíjejí různé schopnosti v souladu s fair play.

7.4 Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?

- Aktivace žáků a studentů navštěvujících české školy a to ve věku 10 - 20 let, ale také oslovit další zainteresované osoby trenéry, manažery, učitele.
- Dále chceme tyto symboly a ideály přenášet pomocí moderních komunikačních technologií, s projektem «HRAJ FAIR CZ» se bude možno spojit prostřednictvím WEB, Facebook, Twitter a tedy povede k vytvoření community «HRAJ FAIR CZ».
- Každý bude mít možnost podepsat Commitment «HRAJ FAIR CZ», který spojuje pravidla Českého klubu fair play a Antidopingového výboru ČR.
- Nasazení v boji proti dopingu, alkoholu, kouření, marihuaně je stejně důležité jako sportovní výkony, dodržování principů fair play.
- Vytvoření přímého odkazu ETIKA z webových stránek www.olympic.cz, odkaz na web HRAJFAIR.CZ, kde budou aktuální informace a ze kterého bude možnost propojení na WADA Quiz - soutěže např. kreativní videa ukaž zimní sport v létě za účasti partnerů ČOV, možnost vytvořit související projekty jako ECOTEAM, WEnoSMOKE, EAT BETHER.
- Natočení videa propagující fair jednání.
- Media PR v České televizi, ČT4 Sport propagace v Olympijském magazínu, WEB «HRAJ FAIR CZ» propagují další partneři Českého olympijského výboru.

- Speciální eventy «HRAJ FAIR CZ» FESTIVAL, «HRAJ FAIR CZ» RUN běh v rámci PIM a série běhů RUN CZECH, Marathon SPORT EXPO PRAGUE, prezentace projektu na základních a středních školách.

- To vše pod záštitou známých sportovců, jak plyne z průzkumu, budou osloveni Martina Sáblíková a Jaromír Jágr a také sportovci z nových sportovních odvětví skicross - Jan Kraus, snowboarding - Jakub Novotný, Šárka Pančochová. Projekt se uskuteční pod záštitou institucí Český olympijský výbor, Antidopingový výbor ČR, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo zdravotnictví ČR.

- «HRAJ FAIR CZ» ... doplnění myšlenky - společná kampaň sportovců, i každého z nás např.: „Jsem pro «HRAJ FAIR CZ», protože jinak sport nemá smysl!“ Jan, 14 let.

- Prezentace pomocí stánků, např. letní hokejové školy - campy, školní akce.

- Informace o zdravé výživě, možnost stáhnout si vzdělávací publikace, možnost poradit se o etických otázkách, nominovat někoho na cenu fair play.

- Vytvoření CZECH YOUTH TEAM FACEBOOK.

- Po skončení kvízu na PC - ukázka cviků doma, pojď si jednoduše zacvičit, jde to i u stolu anebo nevíš, kam za sportem? - najdi si sportovní oddíl nebo sportovní akci v místě bydliště (vyhledávání).

- Každý rok kampaň ve spolupráci s jednou sportovní asociací

2013 Run Czech - Junior Marathon

2014 Czech Basketball Association

2015 Czech Ice-Hockey Association

Czech Football Association, Tennis Association a více

7.5 Prezentace projektu

Prezentace projektu «HRAJ FAIR CZ» a spolupráce v rámci Juniorského marathonu, se společností Prague International Marathon se nachází v přílohové části.

Závěr

Nečiňme ze sportu něco, co bude založeno pouze na drilu, ne fair zákrocích nebo dokonce dopingu, kde nebude prostor pro kreativitu a etické hodnoty. Změňme naše myšlení, které bude založeno na touze zvítězit sám nad sebou, a tím se přiblížit nejvyšší dokonalosti EPIFANII a poznat tak sám sebe.

Pomáhejme dětem a mladistvým objevovat svět, poznávat sebe sama a to i pomocí sportu, který je založen na kalokagatickém ideálu. Berme sportovce každého věku, jako bytost spojenou v jeden celek, jako toho, který má nejenom tělo ale i duši a ducha.

Nechťjme olympijské vítěze, kteří budou ozářeni pouze mediální slávou, chtějme skutečné sportovce, kteří svým výkonem uskutečnili Hieros Gamos. Chtějme ty, kteří umějí přijmout porážku a v duchu fair play pozdravit i toho, který v závodě skončil poslední.

Proto se stalo cílem práce přinést nový přístup k problematice etiky ve sportu, iniciovat změnu pohledu na sport, vytvořit preventivně-vzdělávací program a změnit přístup ve výchově nejenom sportovců ale také dětí a mládeže v České republice.

Z výzkumu vyplynulo, že polovina žáků a studentů zažívá pocity štěstí ve spojení se sportem. Většina má ve svém prostředí dostatek místa ke sportu. Nejdůležitější ve sportu je pro děti a mladé být s kamarády, druhým neméně důležitým je radost z pohybu. Téměř polovina dětí sportuje alespoň 3x - 5x za týden.

Přesto by se většina nechtěla jako sportovec účastnit olympijských her. Naopak tři čtvrtiny žáků a studentů by podpořilo pořádání olympijských her v ČR. Naprostá většina žáků a studentů se vyslovila jasně zamítavě k pilulce, díky které by se stali olympijskými vítězi.

Více jak polovina žáků a studentů by se aktivně zapojila do ekologického projektu přímo ve svém oddíle nebo klubu, dále by se rádi více podíleli na rozhodnutích, které se jich přímo týká. Více než tři čtvrtiny by podpořily zákaz kouření na sportovištích a v hledištích. Většina by se také ráda zapojila do kampaní jako «HRAJ FAIR CZ» nebo „Bojuji proti dopingu ve sportu“ prostřednictvím internetu a sociálních médií.

Většina dětí a mladistvých hodnotí svůj zdravotní stav jako dobrý nebo velmi dobrý ve sportu i v běžném životě, stravují se nejčastěji doma, k nejoblíbenějším jídlům patří převážně těstoviny, ovoce a zelenina, zajímavé je, že ani jednou se neobjevila jídla z fastfoodových řetězců. Ale přesto dochází k špatnému rozhodnutí při nákupu jídla, pokud se mladí stravují mimo domov.

Většina žáků a studentů se ztotožňuje s pravidly fair play. S ne fair jednáním ve sportu se častěji setkali chlapci než dívky.

Žáci a studenti dokážou svými slovy popsat doping, jsou si dobře vědomi rizik spojených s braním látek dopingového charakteru. Avšak většina nezná příklady konkrétních dopingových látek a nezná mnoho případů dopingových kauz. Nejvíce jich jmenovali studenti středních škol. Povědomí žáků a studentů o dopingové kontrole není příliš vysoké, stejně jako o činnosti WADA.

Sledujeme-li, jak se chovají žáci a studenti, je patrné, že chování mladších žáků v duchu fair play je lepší a u starších se zhoršuje. Tato zjištění ukazují, že je třeba s dětmi středního školního věku začít pracovat v preventivně-vzdělávacím projektu zaměřeném na rozvíjení etických hodnot ve sportu a fair play. Tento projekt se stane součástí jejich života a bude je dále směřovat, rozvíjet jejich vlastní zodpovědnost za své chování a jednání, pomůže tak žákům a studentům k tomu, aby došli v osobnosti, které zastávají hodnoty, umí se rozhodovat a čelit podbízivým nabídkám, které ohrožují celistvost jejich osobnosti.

V rámci projektu «HRAJ FAIR CZ» se do programu mohou zapojit žáci a studenti na základních a středních školách v ČR. Projekt bude podporován na základě příkladu a sdělení ambasadorů projektu Jaromíra Jágra nebo Marty Sáblíkové.

Tento projekt pomůže utvářet a prosazovat etické hodnoty, olympijské ideály pro férově motivovaný a čistý sport. Každý bude moci podepsat Commitment (přijetí závazku) «HRAJ FAIR CZ», který bude založen na základním desateru Českého klubu fair play a Antidopigového výboru ČR. Tento projekt bude také dbát na správnou výživu, ekologii a na prevenci, nežádoucích jevů jako kouření nebo alkohol.

Kvalitní obsah založený na filozoficko-etickém základu bude sdělován mladým v atraktivní formě internetových stránek a využívat sociálních médií nebo speciálních eventů. Projekt «HRAJ FAIR CZ» nezůstane jen součástí sportu, ale stane se pevnou součástí běžného života žáků a studentů.

Jakou cestu zvolíme, poznej sám sebe nebo jednoduše doping? Každý z nás to můžeme ovlivnit.

Resumé

Cílem magisterské práce bylo přinést nový přístup k problematice etiky ve sportu, iniciovat změnu pohledu na sport, vytvořit preventivně-vzdělávací projekt.

Nejprve jsem provedl kritické studium poznatků, týkajících se významu hry, olympismu, dopingu, fair play a představil jednotlivé programy na podporu etiky ve sportu. Poté představuji aporie současného sportu z různých pohledů. Na základě těchto poznatků jsem mohl provádět průzkum u žáků a studentů na základních a středních školách. Tyto výsledky jsem mohl srovnat s etickými normami a navrhnout preventivně-vzdělávací projekt.

Na základě získaných výsledků vyplynulo, že polovina žáků a studentů zažívá pocity štěstí ve spojení se sportem.

Naprostá většina žáků a studentů by si nikdy nevzala pilulku, která by jim zaručila, že se stanou olympijskými vítězi.

Žáci a studenti by se rádi aktivně podíleli na rozhodnutích, která se jich přímo týkají. Rádi by se zapojili např. do ekologických projektů, podpořili zákaz kouření na sportovištích a v hledištích. Většina by také podpořila kampaň «HRAJ FAIR CZ» nebo Bojuji proti dopingu ve sportu, a to i prostřednictvím internetu a sociálních médií.

Žáci a studenti dokážou svými slovy popsat doping, jsou si dobře vědomi rizik spojených s braním látek dopingového charakteru.

Jedním ze zjištění je také to, že s přibývajícím věkem klesá povědomí o pravidlech fair play a existuje jistý posun směrem k horšímu chování od mladších žáků směrem ke starším.

Zapojme se a aktivně podporujme, rozvíjejme, inspirujme děti a mladistvé na cestě čistého sportu. K tomu může také pomoci v této práci navržený preventivně-vzdělávací projekt «HRAJ FAIR CZ» zaměřený na rozvíjení etických hodnot ve sportu a fair play, který nezůstane jen součástí sportu, ale stane se pevnou součástí běžného života a bude je dále směřovat, rozvíjet jejich vlastní zodpovědnost za své chování a

jednání. Děti a mladiství tak budou dozrávat v osobnosti, které zastávají hodnoty, umí se rozhodnout a čelit podbízivým nabídkám společnosti, které by mohly ohrozit celistvost jejich osobnosti.

Summary

The aim of this thesis was to present a new approach to ethic in sport, to initiate changes in the view of sport and to prepare a preventive-educative programme.

In the first part of the thesis, critical view on the sense of a game, Olympism, doping, fair play, ethic programme in sport and paradox of present sport from the ethical point of view was presented. On the basis of this examination I could carry out a research among pupils and students attending primary and secondary schools. The results of the research were compared with ethical norms and were used when preparing a preventive-educative project.

As evident from the research, half of pupils and students feel happy in relation to sport. All pupils and students would never take a pill enabling them to become Olympic winners. The pupils and students would be actively involved in decisions which concern directly themselves. They would support for example an environmental project, prohibition of smoking in stadiums and stands. The majority of them would participate in campaigns “Play Fair” and “I Fight against Doping in Sport” through internet and social media. Pupils and students are able to describe doping in their words. They are well aware of dangers related to doping.

One of the most important results of the research is the older the respondents are less take into account fair play principles and there is evident a shift towards worse behaviours. Therefore, it is necessary to support this natural attitude of younger children and develop it. The preventive-educative programme “PLAY FAIR CZ” proposed in this thesis may be one of projects promoting the development of ethical values and fair play principles. I am convinced that these values and principles would not be followed only in sport but become an irrevocable part of their common life. Moreover, thanks to such programmes personal responsibility for their behaviour and actions will be supported. In this way they can become mature personalities who follow ethical values, know how to decide correctly and are able to resist offers which are attractive but endanger the whole of one’s personality.

Použitá literatura

- CAILLOIS, Roger. *Hry a lidé*. Praha : Nakladatelství studia Ypsilon, 1998.
- DOKTOR, Martin. *Vnímání principů fair play českou mládeží*. Praha : Český klub fair play, 2010.
- DOVALIL, Josef, a kol. *Olympismus*. Praha : Olympia, 2004. ISBN 80-7033-871-7.
- DOVALIL, Josef, a kol. *Postavení, organizace a financování sportu v České republice*. Praha : Konference Českého olympijského výboru, 2006. ISBN 978-80-7033-999-2.
- DOUILLARD, John. *Tělo, mysl a sport*. Praha : Pragma, 1994. ISBN 80-7205-069-9.
- DRÁBEK, Martin; BARTEK, Zoran; SKŘIVÁNEK, Václav. *Event Prague International Marathon*. Praha : PIM, 2011.
- DURRY, Jean. *Pierre de Coubertin : The Visionary*. Paris : Comite Francais Pierre de Coubertin, 1996.
- DUROZOI, Gérard; ROUSSEL, André. *Filozofický slovník*. Praha : EWA Edition, 1994. ISBN 80-85764-07-5.
- FINK, Eugen. *Hra jako symbol světa*. Praha : Český spisovatel, 1993. ISBN 80-202-0410-5.
- GADAMER, Hans-Georg. *Pravda a metoda I. Nárys filozofické hermeneutiky*. Praha : Triáda, 2010. ISBN 978-80-87256-04-6.
- HERAKLEITOS. In *Zlomky předsokratovských myslitelů*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 26-35.
- HUIZINGA, Johan. *Homo ludens*. Praha : Dauphin, 2000.
- HNÍZDIL, Jan, a kol.: *Doping aneb Zákulisí vrcholového sportu*. Praha : Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-776-1.
- HOGENOVÁ, Anna. *ARETÉ : základ olympijské filozofie*. Praha : Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0046-3.
- HOGENOVÁ, Anna. *Etika a sport*. Praha : Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-499-3.
- HOGENOVÁ, Anna. *Starost o duši*. Praha : Univerzita Karlova v Praze - Pedagogická fakulta, 2009. ISBN 978-80-7290-393-1.

HOBZA, Vladimír, a kol. *Základy ekonomie sportu*. Praha : Ekopress, 2006. ISBN 80-86929-04-3.

JELÍNEK, Marian. *Empirické poznatky z praxe vedení vrcholových sportovců*. Olomouc, 2004. 127 s. Rigorózní práce (PhDr.). Univerzita Palackého v Olomouci. Fakulta tělesné kultury.

KABOŠOVÁ, Svatava Maria; JELÍNEK, Marian. *Skrytá cesta k vítězství : Utajené zákulisí sportu*. Praha : Gutenberg, 2003. ISBN 80-86349-10-1.

MAZAL, Ferdinand. *Pohybové hry a hraní*. Olomouc : Hanex, 2000. ISBN 80-85783-29-0.

MUNDY, Linus. *Zastav se na chvíli*. Praha : Doron, 2004. ISBN 80-7297-046-1.

NEKOLA, Jaroslav. *Doping a sport*. Praha : Olympia, 2000. ISBN 80-7033-137-2.

OLIVOVÁ, Věra. *Lidé a hry : Historická geneze sportu*. Praha : Olympia, 1979.

PALOUŠ, Radim. *K filosofii výchovy*. Praha : SPN, 1991.

PATOČKA, Jan. *Tělo, společenství, jazyk, svět*. Praha : OIKOYMENH, 1995.

PLATON. *Sophistes*. IBER, Christian. *Kommentar*. Frankfurt am Main : Suhrkamp, 2007. ISBN 978-3-518-27004-2.

SCHRATZ, Julia. *YOG Innsbruck 2012*. Innsbruck, 2011.

THURN UND TAXIS, Elisabeth von. *fromm!*. 2. Aufl. Kitzlegg : fe, 2009. ISBN 978-3-939684-61-9

TOMÁŠEK, František. *Ze školy do života*. Roma : Velehrad - Křesťanská akademie, 1990.

Hope. Lausanne : IOC, 2011.

Nutrition for Athletics. Monaco : IAAF, 2007.

Die Olympischen Symbole. 2. Aufl. Lausanne : Das Olympische Museum, 2007.

Le Musée Olympique. Expositions et animations. Vancouver 2010. Lausanne : Le Musée Olympique, 2009.

Olympia Guide. Oberwaltersdorf : Österreichisches Olympisches Comité, 2012.

Olympic Charter. Lausanne : IOC, 2007.

RVP. *Rámcově vzdělávací program pro gymnázia*. Praha : VÚP, 2007. IBSN 978-80-87000-11-3.

Swiss Olympic. So stärken wir den Schweizer Sport. Bern : Swiss Olympic, 2011.

Úloha olympismu v současném světě. Praha : Český olympijský výbor, 1994.

UNICEF. *Child Survival*. New York : United Nations Children's Fund, 2007. IBSN 978-92-806-4191-2.

YOG DNA. Lausanne : IOC, 2011.

GNAD, Tomáš. *Trénujte podle Zátopka*. *Run*, 2010, roč. 5., č. 9, s. 51-53. ISSN 1802-0615.

HNÍZDIL, Jan. *Evangelium Bolesti*. *Lidové noviny*, 2010, 1. 12. 2010, s. 11.

MACEK, Tomáš. *Když sportovci začali umírat*. *magazínDNES*, 2005, č. 34, s. 14-15.

MACEK, Tomáš. *Raději umřu na lyžích než v bačkorách*. *MF DNES*, 2006, 6. 1. 2006, s. D/3.

SKALICKÁ, Andrea. *Připravuji se na poslední maraton*. *Run*, 2009, roč. 4., č. 1, s. 24-27. ISSN 1802-0615.

Jobs Steve. *Financial Times Deutschland*, 2011, 26. 8. 2011, s. 25.

Lidové noviny. Sport, 2011, 31. 10. 2011, s. 22.

EICHEN, Falko. *Markenführung* [online]. Basel : Universität Basel, 2010 [cit. 2010-03-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.wwz.unibas.ch/marketing/>>.

INFANTINO, Gianni. *Damit Fußball ein Spiel bleibt* [online]. 2011, 25.5. 2011 [cit. 2011-09-05]. Dostupný z WWW: <<http://de.uefa.com/uefa/aboutuefa/organisation/generalsecretary/news/newsid=1634824.html#damit+fu%C3%9Fball+spiel+bleibt>>.

MACHÁČEK, Jan. *Všichni se můžeme přiblížit svatým horám* [online]. 2005, 4. 11. 2005 [cit. 2011-09-15]. Dostupný z WWW: <http://m.ihned.cz/c6-10070890-17143220-700000_d-reinhold-messner-vsichni-se-muzeme-priblizit-svatym-horam>.

PŘIBYL, Stanislav. *Bůh nenasazuje korunu na sádrovou hlavu s parukou*. [online]. 2010, 13. 6. 2010 [cit. 2011-09-27]. Dostupný z WWW: <<http://svata-hora.cz/cz/article/1365/buh-nenasazuje-korunu-na-sadrovou-hlavu-s-parukou>>.

PŘIBYL, Stanislav. *Z bláta nikoli do louže, ale k víře v Syny Božího* [online]. 2011a, 6. 4. 2011 [cit. 2011-09-12]. Dostupný z WWW: <<http://svata-hora.cz/cz/article/1494/z-blata-nikoli-do-louze-ale-k-vire-v-syna-boziho>>.

PŘIBYL, Stanislav. *Být krásní, aby na nás mohl Bůh shlédnout se zalíbením* [online]. 2011b, 2. 7. 2011 [cit. 2011-09-14]. Dostupný z WWW: <<http://svata-hora.cz/pda/cz/clanek/1526/byt-krasni-aby-na-nas-mohl-buh-shlednout-se-zalibe>>.

ADV ČR. Desatero proč nedopovat. In *ADVČR* [online]. 2011 [cit. 2011-06-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.antidoping.cz/vzdelavani.php>>.

Asics. Historie. In *Asics* [online]. 2010 [cit. 2010-12-05]. Dostupný z WWW: <www.asics.de/about/historie/>.

CIFP. International Fair Play Committee News. In *CIFP. International Fair Play Committee* [online]. 2011 [cit. 2011-05-12]. Dostupný z WWW: <www.fairplayinternational.org>.

IHNED. Karla Stephens. In *IHNED* [online]. 2006, 9. 3. 2006 [cit. 2011-09-15]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-17990590-karla-stephens-stesti-u-me-trva-minutu-mozna-den>>.

Innsbruck [online]. Innsbruck, 2011 [cit. 2011-09-12]. Dostupný z WWW: <www.innsbruck2012.com>.

Jonesová přiznala doping a končí kariéru. In *iDnes* [online]. Praha, 2007 [cit. 2011-11-07]. Dostupný z WWW: <http://sport.idnes.cz/jonesova-priznala-doping-a-konci-karieru-ffh-/atletika.aspx?c=AO71005_235943_atletika_rou>.

Kejval Jiří. In *Marketing & Media* [online]. Praha, 2010 [cit. 2011-11-09]. Dostupný z WWW: <<http://mam.ihned.cz/c1-40214890-jiri-kejval>>.

Model Guidelines. For Core Information / Education to Prevent Doping in Sport. In *WADA* [online]. 2005 [cit. 2011-04-09]. Dostupný z WWW: <http://www.wada-ama.org/Documents/Education_Awareness/Model_Guidelines/WADA_ED_Model_Guidelines_EN.pdf>.

Olympic. Český klub fair play [online]. Praha, 2011 [cit. 2011-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.olympic.cz/cz/cesky-olympijsky-vybor/29/cesky-klub-fair-play>>.

Siegfried Gukerle. In *BR3* [online]. München, 2011 [cit. 2011-10-31]. Dostupný z WWW: <<http://www.br.de/radio/bayern3/programmkalender/sendung106198.html>>.

Stephan Matschiner, ehemaliger Dopingdealer. In *BR3* [online]. München, 2011 [cit. 2011-07-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.br-online.de/podcast/mp3-download/bayern3/mp3-download-podcast-mensch-otto.shtml>>.

UEFA. Elf Werte. In *UEFA* [online]. 2011 [cit. 2011-09-05]. Dostupný z WWW: <<http://de.uefa.com/uefa/elevenvalues/index.html>>.

WADA. Education. Awareness. In *WADA* [online]. 2011 [cit. 2011-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.wada-ama.org/en/Education-Awareness>>.

WADA. Outreach Model. In *WADA* [online]. 2011 [cit. 2011-05-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.wada-ama.org/outreach>>.

Přílohy

Bc. Josef Hovorka

Preventivně-vzdělávací projekt

Takto činíme sport v ČESKÉ REPUBLICE silnějším!

Projekt "HRAJ FAIR CZ"

- Jedná se o největší preventivně-vzdělávací projekt na území České republiky, vychází ze slova «HRAJ», hra jako základ sportu, orientace na cílovou skupinu děti a mládež, «FAIR» založeno na principu fair play, tedy čestného jednání, kde není prostor pro doping a «CZ» kdy pro projekt chceme nadchnout a zapojit do něj celou Českou republiku.
- Projekt «HRAJ FAIR CZ» je založen na základním desateru ČKFP a ADV ČR, ale také dbá správnou výživu, ekologii a na prevenci nežádoucích jevů jako kouření nebo alkohol.
- Projekt «HRAJ FAIR CZ» chce utvářet a prosazovat etické hodnoty pro férově motivovaný a čistý sport.

Popis projektu

- Nejedná se o žádný jednorázový preventivní projekt, ale o dlouhodobou koncepci, která se týká každodenních situací nejenom ve sportu, ale i v životě. Hlavní cílovou skupinou budou děti středního věku od 10 do 20 let.
- Celý projekt «HRAJ FAIR CZ» vychází ze soustavy pravidel, která budou pozitivně působit na chování (Fair jednání se soupeřem, ale i v běžném životě) a podmínky (čisté sportovní prostředí bez kouření, dopingu) a tak jsou spojeny oba preventivní aspekty.

Hlavní cíle projektu “HRAJ FAIR CZ”

- 1) Rozšířit povědomí o tom, že čistý a férový sport je samozřejmost
- 2) Sloužit jako vzor a tím ovlivnit chování druhých
- 3) Změna nastavení, orientace sportovního prostředí tak, že bude také eliminovat nežádoucí vlivy (alkohol, kouření, doping) na mládež a bude podporovat zdravou výživu
- 4) Vytvoření internetové značky «HRAJFAIR.CZ», která pomůže k prosazování těchto ideálů

Web: WWW.HRAJFAIR.CZ

WWW.HRAJFAIR.CZ

- Webové stránky «HRAJ FAIR CZ» budou poukazovat na vzory z řad sportovců, kteří se stanou ambasadory projektu «HRAJ FAIR CZ» (např. Jaromír Jágr, Martina Sáblíková), a to atraktivní formou krátkých videí na Youtube, rozhovorů, atd.
- Chceme navázat partnerství se sportovními asociacemi, sportovní kluby a zařízeními.

Základní pilíře projektu «HRAJ FAIR CZ» jsou čtyři „C“ a staví na životních kompetencích

- Etické principy v projektu «**HRAJ FAIR CZ**» budou spočívat ve čtyřech „C“ - v kvalitním obsahu, kde budeme sdělovat etické hodnoty ve sportu (**Content**), přijetí závazku (**Commitment**), dále (**Community**) v komunitě lidí, která se schází při sportu a také na internetu nad určitými tématy a v komunikaci (**Communication**) - ve spojení s moderní technologií (mobilní telefony, video, internetová TV, iPhone aplikace).

“HRAJ FAIR CZ” Commitment (přijetí závazku)

- “HRAJ FAIR CZ” je založen na základním desateru ČKFP a ADV ČR, navíc má každý možnost formulovat vlastní závazek
- podepsáním na plakátu v klubu
- nebo na webu

„Miluju fotbal a šel bych pro něj třeba na konec světa“!

“HRAJ FAIR CZ”: přispívá k rozvoji klíčových kompetencí žáků a studentů

V rámcově vzdělávacím programu jsou klíčové kompetence vymezeny takto: „soubor vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj jedince, jeho aktivní zapojení do společnosti a budoucí uplatnění v životě“ (RVP, 2007, s. 8).

- **Kompetence k jednání**
- **Komunikativní kompetence a kreativita**
- **Kompetence k získávání zážitků**
- **Kompetence k odolnosti**
- **Kompetence k učení**
- **Kompetence občanské**

Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?

- Aktivace žáků a studentů navštěvujících české školy a to ve věku 10 - 20 let, ale také chceme oslovit další zainteresované osoby trenéry, manažery, učitele
- Dále chceme tyto symboly a ideály přenášet pomocí moderních komunikačních technologií, s projektem «HRAJ FAIR CZ» se bude možno spojit prostřednictvím (WEB, Facebook, Twitter) a tedy povede k vytvoření community «HRAJ FAIR CZ»
- Každý bude mít možnost podepsat Commitment «HRAJ FAIR CZ», který spojuje pravidla ČKFP a ADV ČR

HRAJFAIR.CZ

 Find us on
Facebook

Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?

- Nasazení v boji proti dopingu, alkoholu, kouření, marihuaně je stejně důležité jako sportovní výkony, dodržování principů fair-play
- Vytvoření přímého odkazu ETIKA z webových stránek www.olympic.cz, odkaz na web HRAJFAIR.CZ, který nabízí aktuální informace, možnost propojení na WADA Quiz, atd.
- soutěže např. kreativní videa ukaž zimní sport v létě za účasti partnerů ČOV a další tematické související projekty ECOTEAM, WEnoSMOKE, EAT BETHER

SAY NO!
TO DOPING

WEnoSMOKE

ECOTEAM

Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?

- Natočení videa propagující fair jednání
- Media PR v České televizi, ČT4 Sport propagace v Olympijském magazínu, WEB «HRAJ FAIR CZ» a další partneři ČOV
- Eventy «HRAJ FAIR CZ» FESTIVAL, «HRAJ FAIR CZ» RUN běh v rámci PIM a série běhů RUN CZECH, Marathon SPORT EXPO PRAGUE
- To vše pod záštitou známých sportovců, jak plyne z průzkumu osloveni budou Martina Sáblíková a Jaromír Jágr a také sportovci z nových sportovních odvětví skicross - Jan Kraus, snowboarding - Jakub Novotný, Šárka Pančochová. Spolupráce a záštity institucí ČOV, ADV ČR, MŠMT, MZ

Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?

- «HRAJ FAIR CZ» ... doplnění myšlenky - společná kampaň sportovců i mládeže
- «HRAJ FAIR CZ» „Jsem pro «HRAJ FAIR CZ», protože jinak sport nemá smysl!“ Jan, 14 let
- Prezentace pomocí stánků, např. letní hokejové školy - campy, školní akce
- Informace o zdravé výživě, možnost stáhnout si vzdělávací publikace, možnost poradit se o etických otázkách, nominovat někoho na cenu fair play
- CZECH YOUTH TEAM FACEBOOK
- Po skončení kvízu na PC - ukázka cviků doma, pojd' si jednoduše zacvičit, jde to i u stolu anebo nevíš kam za sportem? - najdi si sportovní oddíl nebo sportovní akci v místě bydliště (vyhledávání)

Speciální eventy: “HRAJ FAIR CZ” Festival

Realizace projektu, čeho chceme dosáhnout?

- Každý rok kampaň ve spolupráci s jednou sportovní asociací: **2013 Run Czech – Junior Marathon, 2014 Czech Basketball Association, 2015 Czech Ice-Hockey Association, Czech Football Association, Tennis Association a více**

HRAJFAIR.CZ

Úvod Juniorský maraton

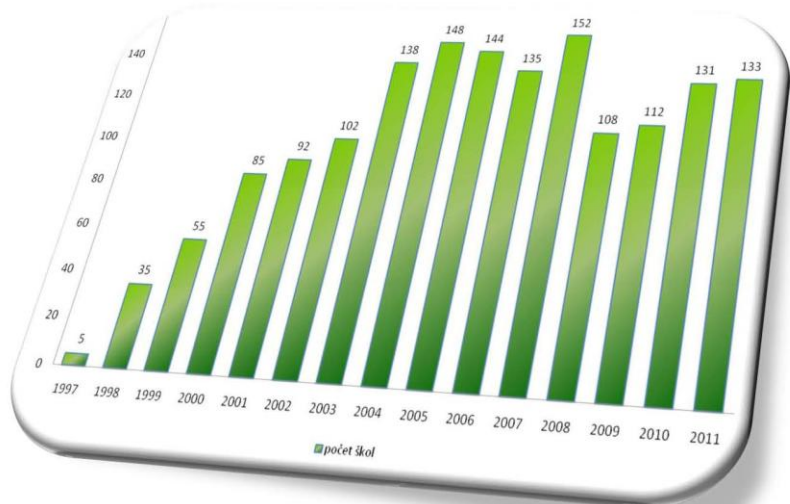
- Největší běžecký závod studentů středních škol v České republice
- Závod je určený **všem studentům a studentkám středních škol**
- V roce 2011 se konal **patnáctý** ročník
- Nejdůležitějším aspektem je sportovní význam celé soutěže - v průběhu patnácti let své existence již získal zejména mezi studenty značnou popularitu
- Studenti mají jedinečnou šanci zúčastnit se **PRAŽSKÉHO MEZINÁRODNÍHO MARATONU** - prestižní mezinárodní akce, na kterou je soustředěna nejen pozornost české veřejnosti, ale také celého světa

HRAJFAIR.CZ

Juniorský maraton v číslech 1997 - 2011

rok	školy
1997	5
1998	35
1999	55
2000	85
2001	92
2002	102
2003	138
2004	148
2005	144
2006	135
2007	152
2008	108
2009	112
2010	131
2011	133

HRAJFAIR.CZ

Semifinálová kola Juniorského marathonu 2011

- 5.4. – Plzeň
- 6.4. – Karlovy Vary
- 7.4. – Ústí nad Labem
- 11.4. – Opava
- 12.4. – Olomouc
- 13.4. – Zlín
- 14.4. – Brno
- 18.4. – Hradec Králové
- 19.4. – České Budějovice
- 20.4. – Poděbrady
- 26.4. – Liberec
- 27.4. – Jihlava
- 28.4. – Praha

HRAJFAIR.CZ

Juniorský maraton a komunikace

- Facebook Juniorský maraton
- Spolupráce s behej.com

Tento rok byl přidán nový projekt : „Dokážete to s námi“, jehož cílem bylo ukázat ostatním středním školám, že i studenti bez sportovní minulosti dokážou po krátké přípravě uběhnout čtyři kilometry

- Tisková konference

HRAJFAIR.CZ

Propagace projektu

- Materiály pro školy (plakáty, přihlášky a více)
- Reklama v regionech
- Reklama v rádiu (ČRo1 Radiožurnál, 135 annoncí)
- Email komunikace

HRAJFAIR.CZ

Den závodu

Příležitosti pro partnery

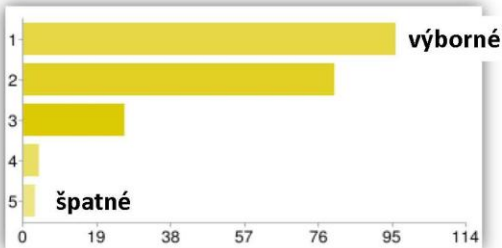
- Prezentace a propagace ve stáncích
- Informace o zdravé výživě, vzdělávací dokumenty, nominace na cenu fair play
- "HRAJ FAIR CZ" RUN jako součást Prague International Marathon a série běhů Run Czech v dalších městech v České republice

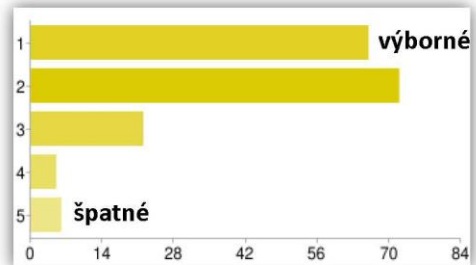
HRAJFAIR.CZ

Feedback studentů

atmosféra Juniorského marathonu

Informace na facebook

HRAJFAIR.CZ

Děkuji Vám za pozornost
LOOK FORWARD to
HRAJFAIR.CZ

HRAJFAIR.CZ

HRAJFAIR.CZ

HRAJFAIR.CZ

